



Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fattigforsørgelses- og arbejdsanstalt i Ganløse

En fælles institution for sognekommunerne
Stenløse-Veksø, Slagslunde-Ganløse, Ølstykke, Farum og Lyng-Uggeløse
1868-1892

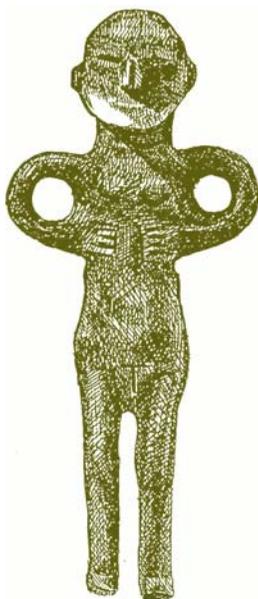


Stenløse Historiske Forening 2011

Redigeret af Hugo Odgaard

Fattigforsørgelses- og arbejdsanstalt i Ganløse

En fælles institution for sognekommunerne
Stenløse-Veksø, Slagslunde-Ganløse,
Ølstykke, Farum og Lynge-Uggeløse
1868-1892



Stenløse Historiske Forening
2011
Redigeret af Hugo Odgaard

Fattigforsørgelses- og arbejdsanstalt i Ganløse

Bogen er oprindeligt udgivet af Stenløse Historiske Forening november 2011 og blev udsendt til medlemmer af Stenløse Historiske Forening.

Conyright: Redaktøren og Stenløse Historiske Forening.

Eftertryk tilladt med tydelig kildeangivelse efter aftale med forfatter og redaktør.

Forfatter og redaktør: Hugo Odgaard.

Oprindeligt layout: Arne Navne.

Bogen blev trykt på: Scandinavian Book A/S, Aarhus.

Bogen blev udgivet med bidrag fra Dansk Lokalhistorisk Forening.

Denne PDF-version er udgivet marts 2018 af Stenløse Lokalarkivs Forlag.

Bearbejdning: Leif Petersen

ISBN: 978-87-996767-4-3

Den oprindelige bog fra 2011 kan lånes på www.egedalbibliotekerne.dk

Titelbladets illustration

Stenløse Historiske Forenings logo. Bronzestatuetten fra yngre bronzealder fundet i Veksø Mose.

Omslagsillustration

Tegning fra ca. 1880 af Ganløse By set mod nord fra Måløvvej. Yderst til højre ses en del af arbejdsanstalten, der efterfølgende fik navnet Toftekær.

Tegner: Ukendt.

Foto: Stenløse Lokalarkiv 2005-176a

Indhold

Forord	4
--------------	---

Del I

Anstalten i Ganløse	5
Oprettelsen i 1868	8
Børn	11
Indlæggelser/udgang	16
Fattiglem Ole Philipsen	21
Tvangsindlæggelser	22
Urolige forhold	24
Idioter/Sindssyge	26
Rømninger	27
Straffemidler	29
Læge/sygehus	31
Klager	32
Dødsfald	34
Kirkelige forhold	38
Mad og Drikke	39
Direktionsmøde /bestyrelsesreferater	40
Økonomi	45
Regninger til kommunerne	47
Regnskaber	56
Nedlæggelse af Anstalten	64

Del II

Fattigforsørgelse fra Reformationen i 1536 til folkepension i 1956	71
-----------------------------------------------------------------------------	----

Tillæg

A. Antal lemmer fordelt på kommuner	93
B. Antal lemmer fordelt på alder og køn, Lyng-Uggeløse	94
C. Eks. på lemmers forplejning, klæder og løn for arbejde 1883 -95	95
D. Eks. på lemmers arbejde	96
E. Eks. på salg af landbrugsprodukter fra gården	97

Forord

Formålet med denne bogs I. del består af 3 motiver.

Det primære motiv er at bringe *Anstaltens* eksistens og funktion frem i lyset.

Det næste motiv er at benytte de originale tekster i sprog, stavemåde og håndskrift som det bærende element i fortællingen og kun i begrænset omfang at benytte nutidige forklaringer af livet på og omkring anstalten. De originale tekster er skrevet i *kursiv*. Det er dermed op til læseren at danne sig sit eget billede af, hvad man tænkte og gjorde i tiden omkring 1865–1895.

Det sidste motiv er at vise en del af det righoldige materiale, der er samlet på Stenløse Lokalarkiv om vores egns historie.

Det eksisterende arkivmateriale er meget centreret om Lyngeløse, fordi det er det der findes, men der er ingen grund til at tro, at det ikke er dækkende for hele området.

I de oversatte håndskrevne tekster optræder der nogle steder en række prikker som udtryk for, at det håndskrevne ikke kan læses.

Der er ikke fra redaktørens side anført tolkninger eller holdninger i denne del af bogen, udover dem der ligger i valget af kilde-materialet. Dette valg er foretaget ud fra ønsket om at give et så nuanceret billede af anstalten som muligt.

Derfor kære læser, læn dig tilbage, sæt fantasien i sving og forestil dig, hvordan det var dengang.

I del II er det forsøgt kortfattet at fremstille en kronologisk gennemgang af de vigtigste lovgivningsmæssige trin i samfundets varetagelse af de fattiges vilkår fra overgangen umiddelbart før og efter reformationen i 1536 og frem til 1956, hvor folkepensionen blev vedtaget.

Idéen med denne del er at sætte Anstaltens grundlag og funktion i historisk perspektiv.

Denne del II dækker i særlig grad forholdene på landet, der var forskellig fra dem, der var i købstæderne.

Også i denne del II er det hovedidéen, at de originale tekster taler deres eget sprog og viser de holdninger, der var til de fattige på de respektive tidspunkter.

I dette afsnit har redaktøren ikke kunnet forholde sig neutralt til indholdet.

Hugo Odgaard

Del I

Anstalten i Ganløse

Indledning

Problemerne og ulemperne med de fattige har været påtrængende i lange tider, men blev i sidste halvdel af 1800-tallet så stort, at 5 kommuner, nemlig Stenløse-Veksø, Slagslunde-Ganløse, Ølstykke, Farum og Lyng-Uggeløse og besluttede at etablere en anstalt, hvor fattige og anderledes marginaliserede borgere kunne anbringes og dermed ikke være til ulempe for den øvrige befolkning.

Gustav Bang skrev i "Kirkebogs studier" i 1906

"Gennemgående har bestræbelserne for at mindske problemerne med de fattige været uden virkning. De sociale forhold producerede bestandig nye sværme af vandrende tiggere. Trods alle straffebestemmelser ser man stadig det uhyggelige tog af forulykkede eksistenser, forsultne og pjaltede og fulde af utøj, småbørn og udslidte oldinge, frugtsommelige kvinder og krøblinger, rømte misdædere og tatere, drage i evig uro hen af alle landeveje, døde i landevejsgrøfter eller lader og udhuse – som vilde fugle."

Fattiggårdene opstår

Indtil ca. 1860 var fattighjælpen på landet individuel, men nu skete der et paradigmeskifte til kollektiv behandling. Fattiggårdene blev resultatet.

Ved en fattiggård forstår man en landbedrift, større eller mindre, der blev købt af sognet, og som var bestemt til udelukkende at huse sognets fattige.

På gården fik de indlagte fattiglem-

mer fuld forplejning, og det var tanken, at de produkter, der medgik til forsyngelsen, skulle dyrkes på gården ved hjælp af de indlagte fattiglemmers arbejde.

Ved sin størrelse og ved den stærke betoning af fattiggården som en *Forsørgelses- og Arbejdsanstalt* adskilte den sig fra fattighuset, hvor de fattige fik anvist bolig.

På Sjælland var Tikøb sogn først med den nye kollektive fattigpleje. Her byggedes én efter tiden imponerende fattiggård med plads til 150 fattiglemmer, foruden en afdeling til sindssyge.

Med Tikøb som forbillede oprettedes en række fattiggårde i Frederiksborg Amt, således blev der i 1867 efter Tikøb-mønstret etableret en stor Forsørgelses- og Arbejdsanstalt i Ganløse sogn.

Den skulle omfatte sognene Ølstykke, Stenløse, Veksø, Slagslunde, Ganløse og Farum i Ølstykke Herred samt Lyng og Uggeløse i Frederiksborg Herred.

Lokalhistorikeren Bent Stiesdal skrev i 1995:

For næsten alle i dag er det nyt og overraskende at høre om en "Arbejdsanstalt" i Ganløse.

Ingen tænker på, at der ved Ganløse Mølle, hvor der i dag er parcelhuse, for 100 år siden lå en institution, nemlig "Ølstykke Herreds Fattigforsørgelses- og Arbejdsanstalt". Her lavede "fattiglemmerne" (beboerne) tvangsarbejde bl.a. på markerne, hvor vi i dag nyder solen og havernes lune hygge.

*Jeg vil skriv til dem om der kan tilstrækkes
nogen Hjælp til Barnet Berta Lilia
Gunilda Petersen; Hindes Fader er Lars Petersen
født paa Vassingård Mark og Hustru Ane
Marie Andersen af Vedbæk; Vi kom fra hver
andre i Aaret 1876 og der havde jeg Drengen Charles
Johannes Lars Petersen som døde paa Gandløse Anstaldet
og Lailia blev født paa Anstalden samme
Aar 1876 den 14 September Jeg forlod Anstalden
i April Maaned 1877 og tog Pigen med mig
Jeg har været hos Fader siden den Tid og vist
det kan glæde Sogneraadet i det Sogn at vi
høre til da vil jeg meddele dem at jeg reiste
jo nøgen fra dem. Jeg havde ikke det hvortil at jeg
kunde hele mit Hoved eller sidte paa,
men ved Arbejde og Slid har jeg nu et lile
pend Hjem anskaffet mig; Men min Fader bliver
jo snart in gammel Mand saae jeg kan jo
i stole saae meget paae ham som før
Jeg har jo Fridt Huus hos ham saae
længe han lever; Vis at jeg selv skal
møde hos dem og høre Besked om
om der kan tilstrækkes nogen hjælp til
Barnet; vil de saae skrive mig det til
Vi er viet i Lynge Kirke den 27
December 1873*

Min Adresse

Til Enke Ane Marie Petersen

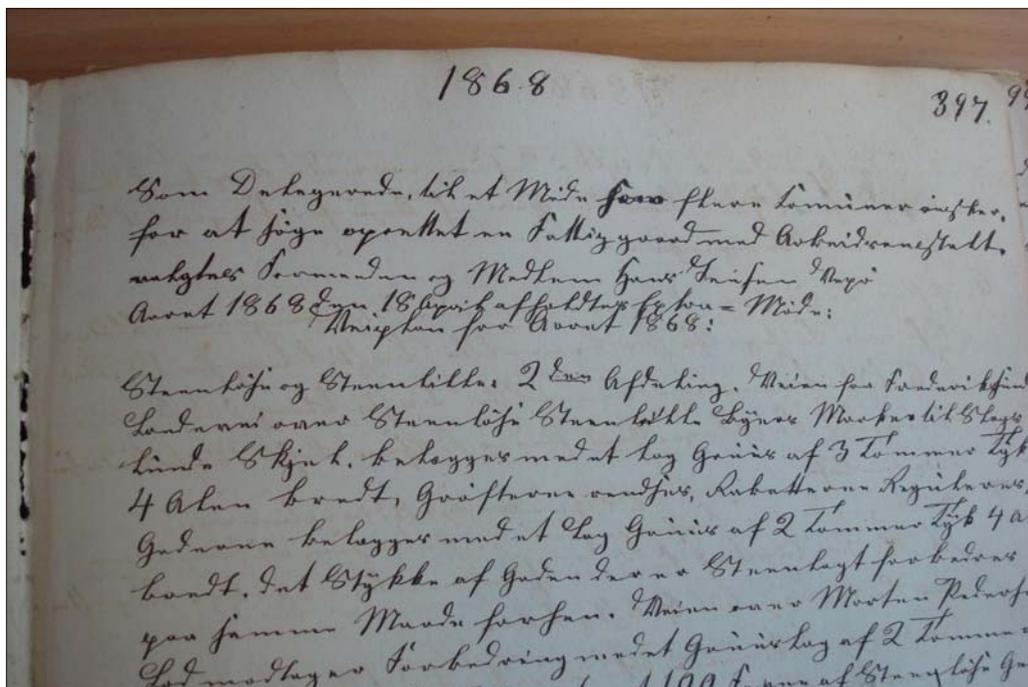
adr

Jørgen Andersen, Vedbæk

*Vist at Instektør Andersen og hans
Kone er paae Anstalt inu
vil Sogneforstanderen af Lynge Sogn
hilse dem fra mig og Lilia og sig at vi
er raske og har det godt og det samme ønskes
dem; Og Madam Povelsen Pleie Moderen
Der er vel ikke kommet nogen Oplysning
om Manden siden han forsvandt da
jeg ikke har hørdt fra dem; Men
det er jo ogsaa lige meget hvor at han er Jeg
vil jo aldrig tænke paae ham mere jeg og
Barnet har det jo meget Bedre ved
at være hos Fader saae længe at han lever.*

Oprettelsen i 1868

Stenløse-Vexø sogneråd udpegede delegerede



Billede af Stenløse-Vexø Sogneråds Protocol

Året 1868 den 18. april afholdes Extern-Møde. Som Delegerede, til et Møde som flere Kommuner ønsker, for at søge oprettet en Fattiggård med Arbejdsanstalt valgtes Formanden og Medlem Hans Jensen, Vexø.

senere

1868 7 Mai

6. Til møde i Gandløse d. 9de dennes udstedes behørig Fuldmagt af Raadet til Formanden og Medlem Hans Jensen af Vexø i Anledning af Fattiggården Oprettelse

Ølstykke Herreds Fattigforsørgelses- og Arbejdsanstalt Bestyrelsesprotokol 1868-99

Søndagen den 26 Juli 1868 sammentraadte efter Opfordring af nedenstaaende Communer:

Peder Hansen af Stenløse, Hans Jensen af Vexø, ung Jens Jensen af Liunge og

Niels Johansen af Uggeløse, Peder Mathiasen af Farum og Hans Rasmussen af Farum, Villum Villumsen af Gandløse og Søren Jørgensen af Slagslunde, Peder Andreasen af Svedstrup, som Udvalg for oprettelsen af en Fattigforsørgelses og Arbejdsanstalt for Ølstykke Herred, med undtagelse af

Snodstrup Sogn, altsaa Ølstykke, Stenløse, Slagslunde og Farum Communer, samt for Liunge-Uggeløse Commune i Liunge Frederiksborg Herred.

De af Sogneraadene udstedte ligelydende Fuldmagter bleve fremlagte og behandlede i god Orden.

Til Formand og Ordfører valgtes : Gaardeier Peder Hansen af Stenløse.

Det vedtoges:

1. at indkjøbe Villum Villumsens Gaard paa Gandløse Mark, Mtr. No. 12b af Hartkorn 3 Tdr. ?Skpr. 2 Fk ? Alb. for en Købesum af 10.500 Rdlr,

2. at indrette denne Gaard til Forsørgelses og Arbejdsanstalt for de ovennævnte 5 Communer,

3. at følge Planen for Brøndsholmsdals Anstalt paa Hørsholm Distrikt i alt væsentligt, baade i Henseende til Bygningernes Opførelse og Indretning og Anstaltens Bestyrelse

4. at søge Midlerne – indtil 30.000 Rdlr. til veiebragt ved Laan, foreløbig af Sparekassen paa de af denne tilbudte gunstige Vilkaar, nemlig igjennem National Banken, senere ved et fast Laan; og

5. at erhverve højere Vedkommendes Approbation paa disse Foranstaltninger.

Derefter fremlagdes og forsynedes med Underskrift:

Kjøbekontrakt om Villum Villumsens Gaard.

Udkast til Vedtægt for Ølstykke Herreds Forsørgelses og Arbejdsanstalt.

Do til husorden for Do.

Do til Instrux for Inspektøren.

Andragende om Approbation paa Købet, Indretning, Optagelse af Laan og paa førnævnte 3 Udkast.

Ordforklaring

Hartkorn betyder egentlig "hårdt korn", altså brødkorn, men tidligere var *tønde hartkorn* en enhed for værdien af landbrugsjord (en kombination af jordens areal og kvalitet/bonitet). I den lange periode, hvor al betaling foregik som byttehandel med konkrete varer var det nødvendigt med en fælles "møntfod". Man besluttede sig til at sammenligne alle varer med værdien af det såkaldte "hårde korn" eller *hartkorn*. Hartkorn målte i tønner, ikke at forveksle med tønner land. 1 tønne = 8 skæpper = 32 fjerdingkar = 96 album.

Rigsdaler: 1 rigsdaler (rdl) á 6 mark, 1 mark á 16 skilling. Ved den skandinaviske møntreform i 1873 fastsatte man at rigsdalerens værdi skulle svare til to kroner. Derfor omtales værdien "to kroner" stadigvæk som "en daler", dog nok ikke så meget længere, efter at de nuværende to kronemønter kom i cirkulation.

Endelig blev det overdraget Formanden, at opslaae Inspektørposten vacant og at modtage de vedkommende Ansøgninger, at søge tilveiebragt ved en kyndig Mand en brugbar Arbejds-tegning, affattet med de vedtagne Bestemmelser for Øie, at opfordre Communerne til snarest muligt at give en Fortegnelse over Lemmer, der ønskes indlagt naar Anstalten er færdig, med fuldstændig Oplysning om de paagjældendes Alder, Helbredstilstand, Arbejdsevne, personlige og moralske For-

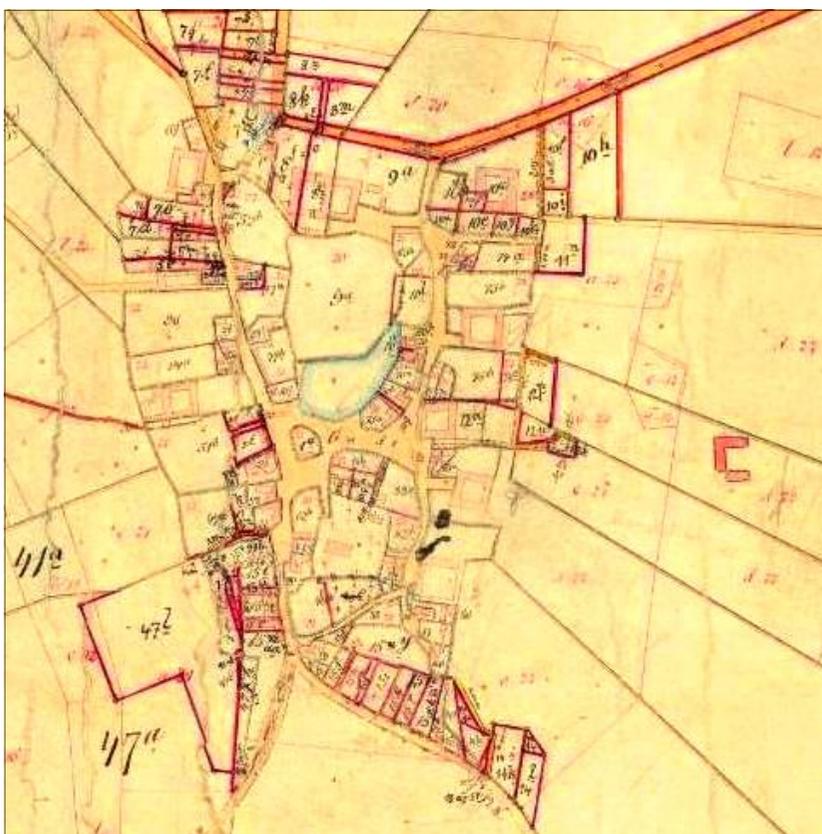
hold, at lade Vedtægt, Husorden og Instrux trykke i et passende Antal Exemplarer saasart de ere approberede og dernæst tilstille alle Sogneraadene et tilstrækkeligt Antal af samme, samt endelig samtidig hermed at opfordre Sogneraadene til at vælge Direktører saa betids at Directionen kan faa lejlighed til at revidere Byggeplanen førend den indsendes til endelig Approbation.

I Anledning af et Andragende fra Slangrup Byes Sogneraad om at blive Deelagtig i Oprettelsen af Ølstykke

Herreds Arbejds og Forsørgelsesanstalt, afgjordes det ved Stemmefflerhed, at der skulde gives et benægtende Svar. Endelig besluttedes det at lade Inspektørposten opslaae vacant i Dagstelegrafen og Frederiksborg Amtstidende, 3 gange i Løbet 14 Dage.

Da intet andet var at forhandle sluttede Mødet.

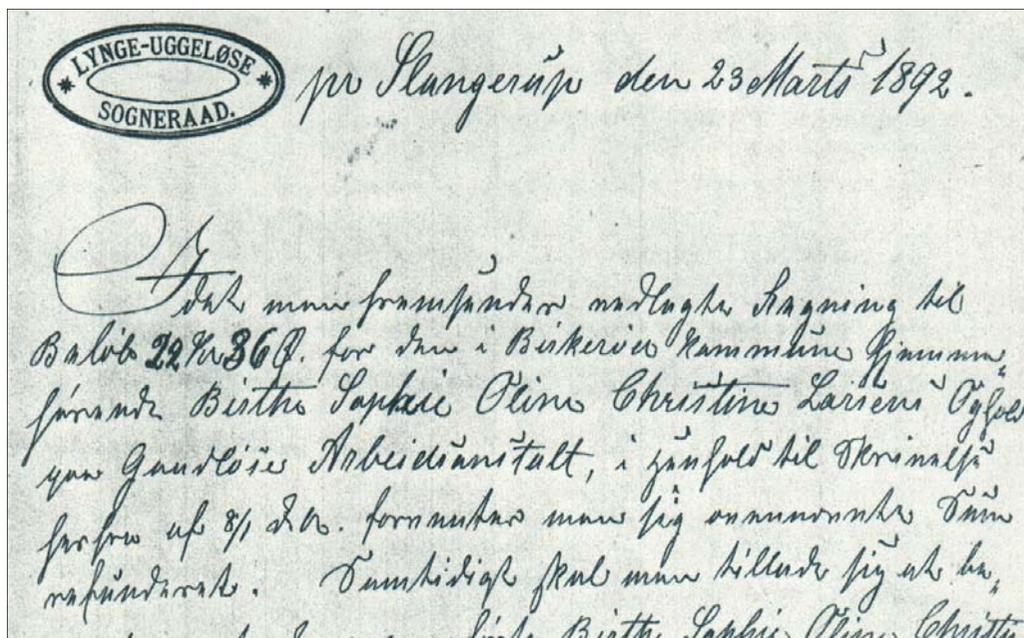
Peder Hansen, Niels Johansen, Villum Villumsen, Peder Andreasen, Hans Jensen, Peder Mathiasen, Søren Jørgensen, Jens Jensen, Hans Rasmussen.



Matrikelkort fra Ganløse By 1874 med rettelser frem til 1942. Arbejdsanstalten er den trelængede gård længst til højre. Copyright Kort og Matrikelstyrelsen.

Børn

Fordelingen af udgifterne for fattiglemmerne udløste mange skrivelser mellem de involverede kommuner.



Brev af 29. marts 1891 fra Lyngge-Uggeløse Sogneråd til Birkerød Kommune

Idet man fremsender vedlagte Regning til Beløb 22 Kr. 36 Ø. for den i Birkerød Kommune hjemmehørende Birthe Sophie Oline Christine Larsens Ophold paa Gandløse Arbejdesanstalt, i Henhold til Skrivelse her fra af 8/1 d A. forventer man sig ovennævnte Sum refunderet. Samtidig skal man tillade sig at bemærke, at da ovenanførte Birthe Sophie Oline Christine Larsen har et uægte Barn Ellen Olga Petrea Madsen i Pleie her i Kommunen for Birkerød Kommunes Regning og Vilhelm Larsens Enke i Badstrup ligeledes tildels man siger at supsistere ved offentlig Understøttelse, som refunderes fra Bir-

kerød Kommune, der er vedkommendes Forsørgelsehjem, saa formener Sogneraadet her paagjeldende fuldt ud i henhold til Lov af 9 April 1891 over det offentlige Fattigvæsen at vaere kvallificerede til at Opholdskommunen kan forlange dem hjemsendte; man tillader sig derfor at forespørge det ærede Sogneraad for Birkerød Kommune om dette fra 1st April eller Mai d.A. vil modtage nævnte Personer til Forsørgelse i Hjemstedskommunen og hvor man i saa tilfælde kan aflevere samme, eller vis Sogneraadet hellere ønsker det, at vedkommende som hidtil indtil anden Bestemmelse tages, forbliver i Lyngge Uggeløse Kommune, imod at alle Udgifter til her omtalte Personer, fuldt ud

afholdes af Birkerød Kommune, tros den nye Fattiglovs Bestemmelser.

Det var den kommune, hvor en pige opholdt sig 10 måneder før en fødsel, som skulle afholde evt. udgifter til pigens ophold

Det anmeldes tjenstligt for det ærede Sogneraad, at Pige Johanne Nicoline Madsen af Læsø d 16 Novbr. s A paa Gandløse Arbejdsanstalt nedkom med en søn, der som vedlagte Daabsattest udviser er døbt d 1. Jan. d A ved navn Niels Peder Marinus Madsen. Da nævnte Pige 10 Maaneders-dagen for Barnets Fødsel var i Tjeneste hos Amtsraadsmedlem Fredrik Andersen i Uggeløse, bedes nærværende Anmeldelse tilstillet Sognepræsten til indførelse i Kirkebogen og derefter remitteret med Paategning om at Anmeldelsen har fundet Sted.

P. S. V. P. Andersen Fmd.

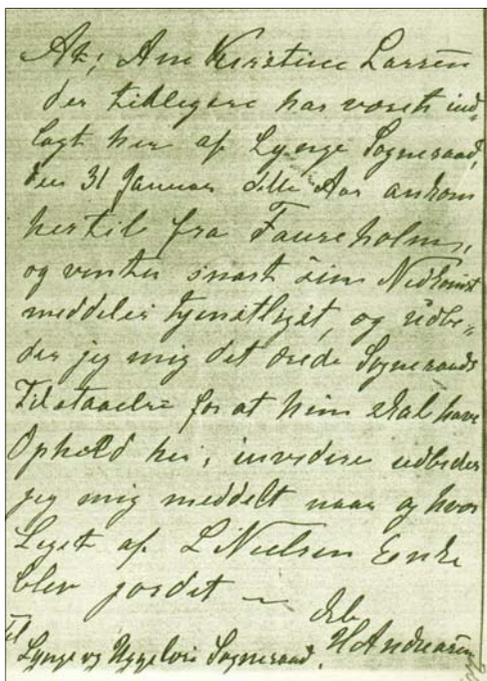
Brev fra Fr. borg Slotssogn 18. jan. 1886

Man undlader hermed ikke at meddele det ærede sogneraad som følger: Ane Kirstine Larsen fød d 9 Juli 1854 i Badstrup Lyng-Uggeløse Sogn og som for Tiden tjener paa Faurholm, her henvendte sig til Sogneraadet med Anmodning om at tilskrive hendes Hjemsohn, at hun ønsker at blive indlagt paa Gandløse Arbejdsanstalt, hvor hun to gange tidligere har haft Ophold, paa Grund af at hun er frugtsommelig og ikke kan blive længer i sin Tjeneste end til 1. Feb.

Man tillader sig derfor at forespørge det ærede Sogneraad om det gaaer ind paa dette Forlangende, samt hvad yderligere Bestemmelser, det maatte træffe denne sag vedgaaende. Vedlagt følger Pigens Skudsmaalsbog.

P. S. V.

Er. Enbreht



Ah, Ane Kirstine Larsen
der tidligere har været ind-
lagt her af Lyng Sogneraad,
den 31 Januar dette Aar ankom
hertil fra Faurholm,
og venter snart sin Nedkomst
meddele tjenstligt, og udbe-
der jeg mig det ærede Sogneraads
Tilstaaelse for at hun skal have
Ophold her, invidere udbeder
jeg mig meddelt naar og hvor
Liget af L. Nielsens Enke
blev jordet -
H. Andreasen

Brev fra anstalten til Lyng og Uggeløse Sogneraad

At, Ane Kirstine Larsen
der tidligere har været ind-
lagt her af Lyng Sogneraad,
den 31 Januar dette Aar ankom
hertil fra Faurholm,
og venter snart sin Nedkomst
meddeles tjenstligt, og udbe-
der jeg mig det ærede Sogneraads
Tilstaaelse for at hun skal have
Ophold her, invidere udbeder
jeg mig meddelt naar og hvor
Liget af L. Nielsens Enke
blev jordet.

Ærb.

H. Andreasen

5.	1886, 24 April	Hulda Laurine Pedersen	1886 30 Juni Pedersen	Ugift Ane Kirstine Larsen St. Ans. af Lyngø Uggeløse Kommune p. 7. paa Gandløse Søfængelsesanstalt.
Lærerske Moder, Inspektør Andreasen og Hjælper Jens Laur Bang af Gandløse Søfængelsesanstalt.				Ugilt

Ganløse Kirkebog 1886, udsnit

Brev fra Frederiksborg Slotsogn 7. sep. 1886

Hermed tilstilles det ærede Sogneraad Skudsmaalsbog for Anne Kirstine Larsen, samt Daabsattest for hendes Barn, Hulda Laurine Pedersen, paa hvilken er noteret, at Fødselen er indført i Sognets Ministerialbog.

P. S. V.

Er. Enbrecht

Formand

Brev fra Anstalten 17. sep. 1886

At Ane Kirstine Larsens yngste Datter, Hulda Laurine Pedersen der blev født her paa Anstalten den 23 April d. A. i Gaar er afgaaet ved Døden undlader jeg ikke tjenstligst at meddele at Liget kan afhentes herfra færdig til Jordfæstelse den 21 dennes, og at Ligsynsattest medfølger herfra, hvorimod det ærede Sogneraad maa sørge for at faa Attest fra Skifteretten.

Ærbødigst

H. Andreasen

Inspektør.

Brev fra Anstalten 20. feb. 1892

I Gjensvar paa det ærede Sogneraads Skrivelse af 18' dennes undlader jeg ikke tjenstligst at meddele at omhandlede Birte Sofie Oline Kristine Larsen

meldte sig her paa Anstalten den 8' f. M. og blev indlagt her ifølge medhørende Skrivelse fra ærede Sogneraad, og har siden den Tid opholdt sig her. Efter hendes Forklaringer venter hun ikke sin Nedkomst før April.

Ærbødigst

H. Andreasen.

Skrivelse af 10. 3. 1892 fra Anstalten til Lyngø-Uggeløse Sogneraad

Efter Anmodning fra Formanden for Gandløse Sogneraad skal jeg tjenstligst meddele det ærede Sogneraad, at Hansine Oline Hansens Pleiefader Frederik Reihorn er afgaaet ved Døden, i denne Anledning er Barnet indlagt paa her-værende Anstalt; og invidere meddeles at Gandløse Sogneraad har en god Plads for Pigen, hvor Kommunen selv har anbragt to Børn for Fattigvæsenets Regning hos en Indsidders Anders Andersen paa Mørket for samme Betaling som hun tidligere har kostet.

Hvis Sogneraadet ikke haver noget at erindre derimod kunde Overbringeren heraf faa en Skrivelse til ovennævnte A. Andersen, som vil blive besørget videre til ham.

Ærb.

H. Andreasen

Inspektør

Brev om antal børn på Anstalten

Forsørgelsesanstalten Gandløse pr. Viksø den 16. November 1889.

Tjenstligst meddeles det ærede Sogneraad at her paa Tiden opholder sig 9 Børn, som ere forsørgelsesberettigede i Lyngø og Uggeløse Kommune, nemlig:

- | | |
|--------------------------------------|--------|
| 1. Birte Cecilia Gunilda Pedersen | 13 Aar |
| 2. Charles Johan Andreas Nielsen | 11 " |
| 3. Jens Christian Jensen | 11 " |
| 4. Carl Christian Fønnesbæk Pedersen | 9 " |
| 5. Hans Peder Larsen | 7 " |
| 6. August Larsen | 5 " |
| 7. Ane Margrete Helene Pedersen | 7 " |
| 8. Johanne Vilhelmina N Pedersen | 5 " |
| 9. Laurits Thorvald Theodor Pedersen | 1½ " |

Ingen af disse Børn kunne kaldes aandssvage.

Ærbødigst - H. Andreassen Inspektør

Brev om plejehjem til tvilling

Hr. Sogneraadsformand Gaardejer H. Andersen, Uggeløse.

Liunge d. 13 Juli 1894.

Gode Ven.

Ifølge vores aftale har jeg nu skaffet et Plejehjem til én af Tvillingerne fra Anstalten nemlig Husmand Jens Larsen Vassingerød, som jeg kan anbefale som et godt Plejehjem. Konen overbringer selv Nærværende saa kan du selv aftale med hende.

Venlig ilsen

R. Møller

Et eksempel på barns ophold på anstalten

Udskrift fra kirkebog: arkivalieronline.dk, Ganløse sogn 1876-91, opslag 68 konfirmerede piger i 1887.

Marie Pedersen af Gandløse Forsørgelsesanstalt. Født d. 25 September 1873, døbt i Gandløse Kirke d. 9. Januar 1874. Karakter (i konfirmandundervisningen) tg.

Forældre: Almissemlem af Lyngø-Uggeløse Lars Nielsen og Hustru Maren Kirstine Pedersen, dengang paa Gandløse Forsørgelsesanstalt, og udlagt Barnefader Ungkarl Jens Christensen af Jordhøj.

Udskrift af specificeret regnskab ved pigens konfirmation for 1887

Marie Pedersen, Ophold paa Anstalten 1/1 – 1/11 305 Dage, Forplejning 70,15 Kr.

Beklædning: 3 Par Træsko 2,52 Kr., 4 Særke 7,00 Kr., 2 Lærredsforklæder 1,50 Kr., 1 Par lange Strømper 1,25 Kr., 1 Livstykke 1,00 Kr., 1 Bomuldsjole 6,00 Kr., 1 Casehemirskjole 18,35 Kr., Hat Handsker og Schawl 9,10 Kr., 2 Underskjorter 7,50 Kr., 2 Lommetørklæder 0,66 Kr., 1 Par Snøresko 7,00 Kr., 1 Sirt-seshat 0,90 Kr., 1 Testamente og Skudsmaalsbog 0,75 Kr., 1 Kuffert 4,25 Kr., 1 Salmebog 1,75 Kr.

I alt 69,73 Kr.

Skyldig Communen 139,68 Kr. Konfirmeret.

Generelt om børns forhold på en anstalt. Teksten er fra ”Brønsholmsdal” i Karlebo, der var forbillede for anstalten i Ganløse

Det forekommer meget uheldigt, at man anbragte disse ofte ganske små børn sammen med forbrydere, vagabonder, løvsagtige kvinder osv., men direktionen var af en anden opfattelse, hvilket fremgår af inspektørens indberetning i 1876, hvori han skriver:

Tilgangen i den første Tid indskrænkedes sig væsentlig til Børn, thi der var fuldstændig Samstemning imellem Direktionens Medlemmer, at her var den rette Grund at bygge paa, og man var enig om, at skal en saadan Anstalt virke til et gavnligt og tilfredsstillende Resultat for Efterverdenen, maae der begyndes med de smaa. Det forsømtes derfor ikke, hvor saadanne fandtes i slette og daarlige Hjem, hvor de benyttedes til Tiggeri og afholdtes fra skoleundervisningen, at rive dem af disse Forhold og – uanset Udgift for Communerne – lade dem komme under Forsøgelse og Opdragelse paa Anstalten.

Om børnenes behandling skrev inspektøren videre:

Børnene saavel de yngre som de ældre er saavidt Anstaltens Plads og Arbejde tillader det afsondrede fra de ældre, de har 2 Timer daglig med Undtagelse af 4 Ugers Sommerferie besøgt Skolen, der ledes af Skolebestyrer Hass. Forinden Skoletiden har jeg omtrent daglig gennemgaaet deres Lektier med dem eller i alt Fald holdt dem til at læse. De større Pigebørn, der maa skiftes til at gaa til Haande i Køkkenet og ved anden Husgerning, har det meste af Som-

meren under min Kones Vejledning 2 Timer daglig maattet sy og strikke. Alle Børnene maa Morgen og Aften, naar de er vaskede og redte og hver Aften inden de gaar til Sengs, møde paa Kontoret og hilse ”Godmorgen” og sige ”Godnat”, hvor jeg da i Samtale underholder mig med dem om Dagens Begivenheder, og hvad der i øvrigt kan være til Nytte og Lære.

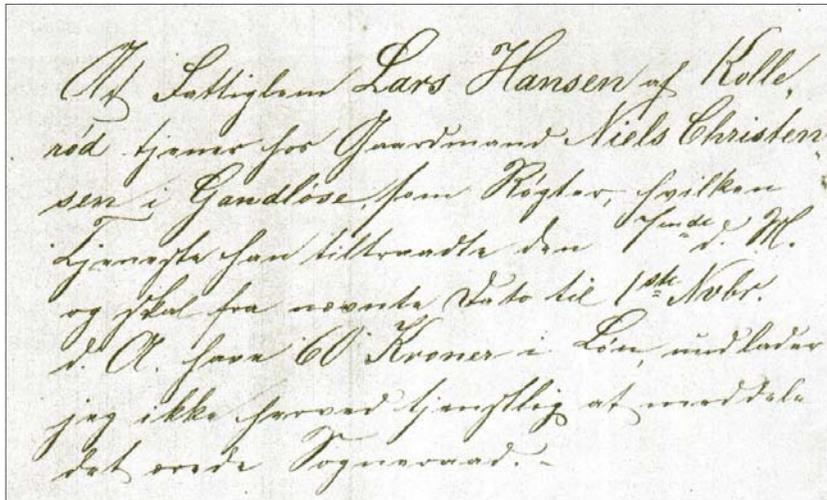
Børnene måtte dog også arbejde uden for anstalten – navnlig drengene som beskæftigedes ved kreaturvogtning og lignende hos de nærmeste naboer enten dagvis for en betaling af 25 øre eller for en fast løn af 10 kr. for sommerhalvåret. De skulle dog altid være hjemme på anstalten inden kl. 20.

Børnene fik ikke pengene, de blev indbetalt til fattiganstalten. Således blev en 12 årig dreng bortfæstet for sommerhalvåret 1866 for 10 kr., men på de vilkår, at pengene blev indbetalt til anstalten blandt andet til dækning af udgiften ved hans ekvipering. Samme dreng var i øvrigt anholdt en pinselørdag i beruset tilstand af Københavns politi og afleveret på anstalten som hjemmehørende i Birkerød.

Det var ikke ualmindeligt, at drengene på vej til deres arbejde købte brændevin hjem til lemmerne, og at det også skete, at knægtene selv tog en slurk med.

Indlæggelser/udgang

Når lemmerne fik løn for arbejde tilfaldt den anstalten



At Fattiglem Lars Hansen af Kollerød tjener for Gaardmand Niels Christiansen i Gandløse, som Røgter, hvilken Tjeneste han tiltraadte den 7ende d. M. og skal fra nævnte Dato til 1ste Novbr. d. A. have 60 Kroner i Løn, unnlader jeg ikke hermed tjenstlig at meddele det ærede Sogneraad.
Gandløse Forsørgelsesanstalt d. 12/4 73.
Ærbødigst Thyrsing.

At Fattiglem Lars Hansen af Kollerød tjener for Gaardmand Niels Christiansen i Gandløse, som Røgter, hvilken Tjeneste han tiltraadte den 7ende d. M. og skal fra nævnte Dato til 1ste Novbr. d. A. have 60 Kroner i Løn, unnlader jeg ikke hermed tjenstlig at meddele det ærede Sogneraad.
Gandløse Forsørgelsesanstalt d. 12/4 73.
Ærbødigst Thyrsing.

Brev om arbejde uden for anstalten

Gandløse pr. Vexø d. 20. Juni 1881.

At Fattiglem Lars Pedersen har faaet Arbejde for en lille Tid hos en Væver her i Byen, og i den Tid udskrevet af Anstalten, unnlader jeg ikke at meddele det ærede Sogneraad.

Ærb.

H. Andreasen.

Ansøgning om udgang

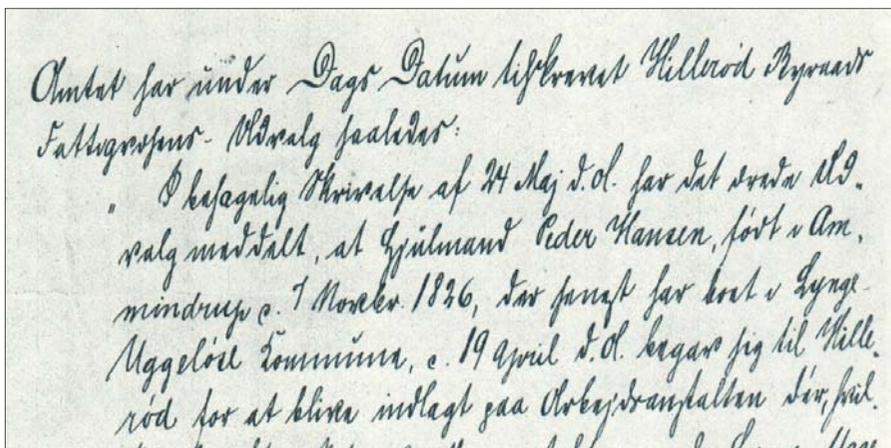
Gandløse Anstalt d. 5/8 1886.

Ane Kirstine Johannesdatters Svigersøn har i dag henvendt sig, for at tage sin Svigermoder ud for en kort Tid, hvilket kan nærmere bestemmes. Følgelig henviser jeg ham til Sogneraadet, og tillader jeg mig at bemærke, at ovennævnte er rask og rørig saa hun godt kan gaa lidt til haande i Huset. Hvis nævnte Begjæring udbeder jeg mig en Tilstaaelse fra det ærede Sogneraad.

Ærb.

H. Andreasen. Inspektør

Hvilken var opholdskommune og dermed forsørgelsespligtig?



Ambet for nindat Dags Datum tilskrevet Hillerød Byraad
Fattigvæsen. Udvalg saaledes:
I behagelig Skrivelse af 24 Maj d. A. for det ovennævnte
valg medtalt, at Hjulmand Peder Hansen, født i Am-
mindrup d. 7 Novbr. 1826, der senest har boet i
Lynge Uggeløse Kommune, d. 19 April d. A. begav sig til Hillerød
for at blive indlagt paa Arbejdsanstalten der hvil-
ket derefter skete d. 3 Maj næstefter, og
da Lynge-Uggeløse Kommune har
vægret sig ved som Opholdskommune
foreløbig at varetage hans Forsørgelse,
indstillet Sagen til Amtets Afgørelse.
Til den over den paagældende ved
hans Henvendelse til Politiet for at bli-
ve indlagt paa Arbejdsanstalten paa
Ankomstdagen d. 19 April d. A. optagne
Rapport og det derefter optagne For-
hør har han opgivet, at han tog til Hil-
lerød fordi han ansaa denne for sin
Forsørgelseskommune, og derfor skul-
de henvende sig der, naar han trængte
til Hjælp. Men hvilken betydning der
end maatte tillægges en saadan Frem-
gangsmaade, under Forudsætning af,

Frederiksborg Amt 5. Juli 1887
Amtet har under Dags Datum tilskrevet
Hillerød Byraad

Fattigvæsen-Udvalg saaledes:

" I behagelig Skrivelse af 24 Maj d. A.,
har det ærede Udvalg meddelt, at Hjul-
mand Peder Hansen, født i Ammindrup
d. 7 Novbr. 1826, der senest har boet i
Lynge Uggeløse Kommune, d. 19 April
d. A. begav sig til Hillerød for at blive
indlagt paa Arbejdsanstalten der hvil-
ket derefter skete d. 3 Maj næstefter, og
da Lynge-Uggeløse Kommune har
vægret sig ved som Opholdskommune
foreløbig at varetage hans Forsørgelse,
indstillet Sagen til Amtets Afgørelse.

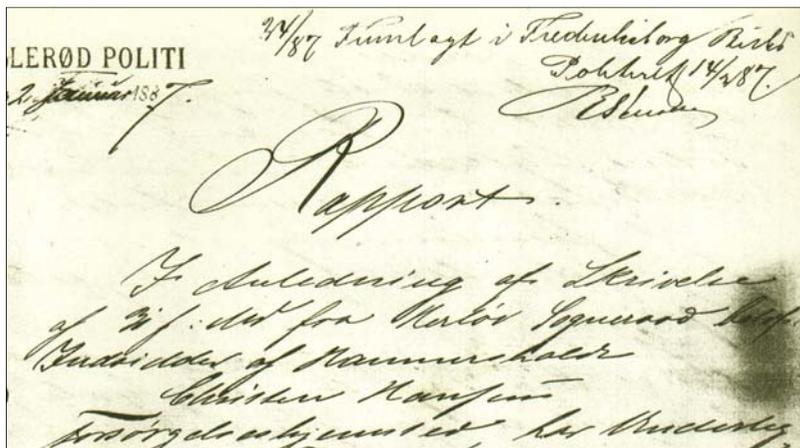
Til den over den paagældende ved
hans Henvendelse til Politiet for at bli-
ve indlagt paa Arbejdsanstalten paa
Ankomstdagen d. 19 April d. A. optagne
Rapport og det derefter optagne For-
hør har han opgivet, at han tog til Hil-
lerød fordi han ansaa denne for sin
Forsørgelseskommune, og derfor skul-
de henvende sig der, naar han trængte
til Hjælp. Men hvilken betydning der
end maatte tillægges en saadan Frem-
gangsmaade, under Forudsætning af,

at der strax efter Henvendelsen var
ydet ham Fattighjælp v Hillerød, bliver
der ikke under nærværende Sag
Spørgsmaal herom, da han efter sin
Henvendelse d. 19 April opholdt sig i
Hillerød uden offentlig Hjælp lige til d.
3 Maj, da han indlagtes paa Arbejds-
anstalten. Selvom han kan siges ved
denne Foranstaltning at være tagen
under Forsørgelse af Kjøbstadens Fat-
tigvæsen, kan Virkningen heraf ikke
fører tilbage til det Tidspunkt, da han
fremsatte Begjæring om at blive indlagt
paa Anstalten, og han har altsaa i det
mellemliggende Tidsrum af 14 Dage
haft selvstændigt Ophold i Hillerød
Kommune.

Som følge heraf har det ikke kunnet
paalægges Lynge-Uggeløse Kommune
som Opholdskommune at overtage
Hjulmand Peder Hansens Forsørgelse.
Sagens Bilag, 6 A., deriblandt Peder
Hansens Skudsmaalsbog følger hos-
lagt."

Hvilket tjenstlig meddeles
(underskrift)

Forhør til fastsættelse af forsørgelseskommunen



2/4/87 Fremlagt i Frederiksborg Birk.
Politiret 14/2/87 (R.S. Larsen?)

Rapport

I Anledning af Skrivelse
af 31 f. Md. fra Herløv Sogneraad ..
Indsider af Hammersholdt
Christen Hansen

Forsørgelseshjemsted, har Undertegnede dags D. henvendt mig paa Fr.borg Amts Sygehus hvor fremstod nævnte Christen Hansen der afgav at han er født paa Vassingerød Aas den 12 Juni 1826. døbt i Uggeløse confir. i Lyng Kirke -

Han er født i Ægteskab af afdøde Forældre Afbygger Hans Nielsen og Maren Kirstine der boede paa Vassingrød Aas og har han bestandig haft Ophold paa Forældrenes Afbyggersted i Vassingrød Aas, indtil 1872. hvorefter han reiste til Kjøbn. hvor han boede i ½ Aar paa Utterslev M. derefter købte han et hus i Bloustrød hvor han boede i 3 Aar.

Derefter boede han i 3 Aar i Ebberholtvang

Derefter blev han Forpagter paa et Sted Gdm. Hans Petersen af Kollerød

havde købt i Melløse og boede han paa dette Sted i 4½ Aar Derefter boede han i ½ Aar hos Parcelist Niels Jensen i Nejede M. indtil han for c. 3 Aar siden flyttede til sin nuværende Bopæl i Hammersholdt han for-

mener sig at være forsørgelsesberettiget i Uggeløse Sogn. han nægter, nogensinde at have modtaget Fattighjælp, før han nu til sin Hustrus Understøttelse har modtaget Hjælp.

Ærb.
S.Frisch
Pbtjent

Afbygger, mindre landbruger, hvis ejendom er udskilt fra en gård. Udtrykket blev hyppigt brugt i 1800-tallet på Sjælland og især i Nordsjælland, men er stort set forsvundet

Kontinuation

Ved Henvendelse paa det herværende Amtssygehus, blev det mig meddelt at Christian Hansen for længere Tid siden er udskreven fra Hospitalet.

Ved at passerede Slotsgade antraf jeg Christian Hansen der gik med til Politistationen hvor han fremstod og afgav at han ikke med Bestemthed kan opgjøre Dage eller Timer han har opholdt sig paa de anførte Steder men da han ved at denne Afhøring drejer sig om hans Forsørgelseshjemsted har han

efter sit bedste, opgivet de Steder og Tider hvor han har været og har han Intet Sted været i 5 Aar uden paa det Sted hvor han var til sit 42 Aar i Uggeløse Sogn

Ærb.

S. Frisch , Politibetjent

Brev om tilladelse om udskrivning

Gandløe Arbejdsanstalt d. 1 Mai 1889.
Niels Jonhsen hjemmehørende i Lyng Kommune, der i dag begjerre at forlade Anstalten, for at betræde en Plads som Røgter, der er ham lovet hos Fæstemand J. Christensen i Hillerød henvises herved til det ærede Sogneraads behagelig Foranstaltning.

Ærb.

H. Andreasen

Brev fra kommunen om indlæggelse

Liunge Uggeløse Sogneraad d. 30. Aug. 1889.

Hans Peder Jensen, der fra Kjøbenhavn er bleven sendt hjem til sit Forsørgeshjem i Liunge Uggeløse Kommune, meddeles herved den fornødne tilstaaelse til, at han kan lægges ind paa Liunge Uggeløses Regning indtil han muligvis kan skaffe sig Arbejde.

P. S. V.

H. P. jensen

fmd.

Brev fra kommune om overflytning af lem

D. 31 Juli 1890.

Møllersvend H. P. Nielsen anerkjendes forsørgelsesberettiget i Karlebo Sogn og det ærede Sogneraad anmodes herved om at foranstalte ham hjemsendt til

Arbejdsanstalten Brønsholmsdal snarest mulig.

P. S. V.

Ole Rasmussen

Brev fra inspektøren til sognerådet

d. 1/5 93.

I Henhold til meget ærede Skrivelse af 18de i forrige Maaned, skal jeg tjenstligst meddele det ærede Sogneraad at der ikke under de nuværende Forhold, er eller bliver modtaget noget Fattiglem her til Forsorg, uden forud Anmeldelse fra Sogneraadet, invidere meddeles at der ikke mere bliver købt Skraa-tobak paa Regning for Lemmerne til Deres Kommune.

Indlagt tillader jeg mig ærbødigst at fremsende Regning for April Maaned.

Ærb.

H. Andreasen.

Ansøgning om udgang

Hr Sogneraadsformand Gaardeier
Hans Andersen.

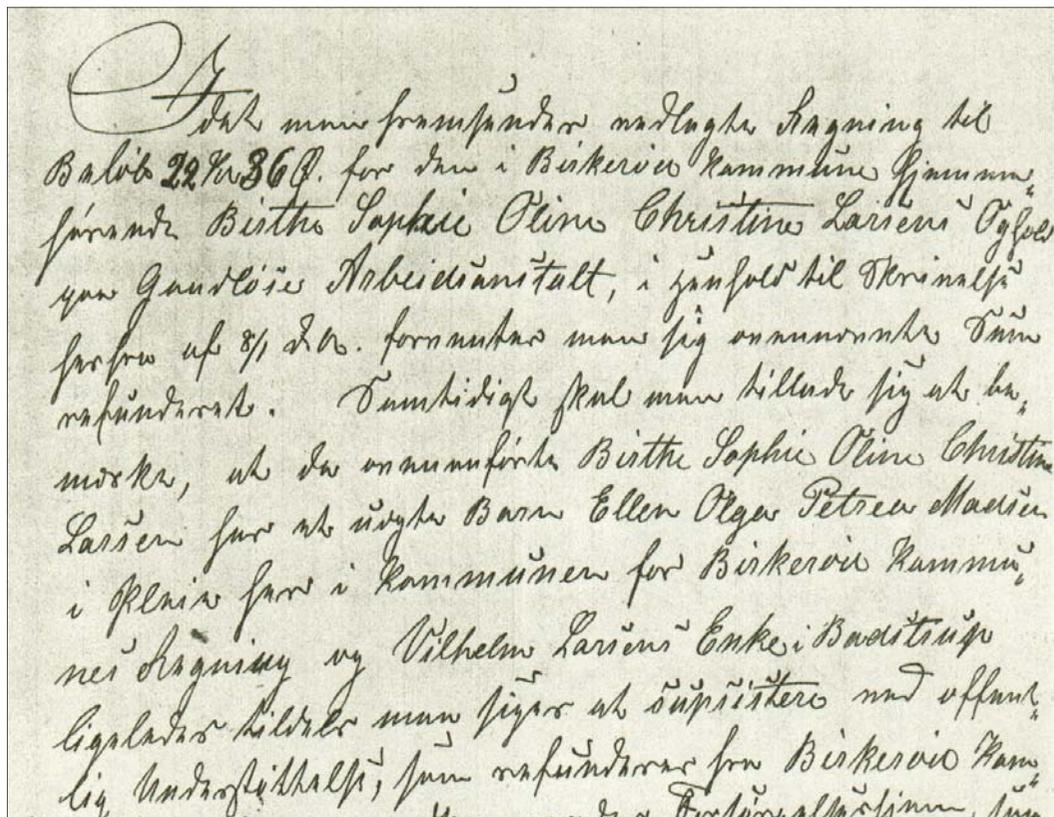
Den 31 Decbr anmodede jeg Inspektøren her paa Gaarden om Udgangs tilladelse, besvarede han at det kunne han ikke indlade sig paa, svarede jeg ham er det for de jeg har overladt dem min Alderdoms understøttelse. Maa jeg bede det erede Sogneraad om de vil give mig Tilladelse til at forlade Anstalten. Min Helbrede er af den Beskaffenhed at jeg kan anere mig selv naaer jeg faaer Tilladelse til at forlade Gaarden her Imødeseende deres ærede Svar snarest muligt

Med Høiagtelse

Jens Nielsen

Vassingrød Stolpegaard d 9/1 1900
Gentofte Station

Brev om hvem der skulle betale



Idet man fremsender vedlagte Regning til Beløb 22 Kr. 36 Ø. for den i Birkerød Kommune hjemmehørende Birthe Sophie Oline Christine Larsens Ophold paa Gandløse Arbejdsanstalt, i Henhold til Skrivelse her fra af 8/1 d A. forventer man sig ovennævnte Sum refunderet. Samtidigt skal man tillade sig at bemærke, at da ovenanførte Birthe Sophie Oline Christine Larsen har et uægte Barn Ellen Olga Petrea Madsen i Pleie her i Kommunen for Birkerød Kommunes Regning og Vilhelm Larsens Enke i Badstrup ligeledes tildels man siger at supsistere ved offentlig Understøttelse, som refunderes fra Birkerød Kommune, der er vedkommendes Forsørgelsestjenestehjem, saa formener Sogneraadet her paagjældende fuldt ud i henhold til Lov af 9 April 1891 over det offentlige Fattigvæsen at være kvalificerede til at Opholdskommunen kan forlange dem hjemsendte; man tillader sig derfor at forespørge det ærede Sogneraad for Birkerød Kommune om dette fra 1st April eller Mai d.A. hvil modtage nævnte Personer til Forsørgelse i Hjemstedskommunen og hvor man i saa tilfælde kan aflevere samme, eller vis Sogneraadet hellere ønsker det, at vedkommende som hidtil indtil anden Bestemmelse tages, forbliver i Lyng Uggeløse Kommune, imod at alle Udgifter til her omtalte Personer, fuldt ud afholdes af Birkerød Kommune, tros den nye Fattiglovs Bestemmelser

Lyng Uggeløse pr Slangerup den 23 Marts 1892.

Idet man fremsender vedlagte Regning til Beløb 22 Kr. 36 Ø. for den i Birkerød Kommune hjemmehørende Birthe Sophie Oline Christine Larsens Ophold paa Gandløse Arbejdsanstalt, i Henhold til Skrivelse her fra af 8/1 d A. forventer man sig ovennævnte Sum refunderet. Samtidigt skal man tillade sig at bemærke, at da ovenanførte Birthe Sophie Oline Christine Larsen har et uægte Barn Ellen Olga Petrea Madsen i Pleie her i Kommunen for Birkerød Kommunes Regning og Vilhelm Larsens Enke i Badstrup ligeledes tildels man siger at supsistere ved offentlig Understøttelse, som refunderes fra Birkerød Kommune, der er vedkommendes Forsørgelsestjenestehjem, saa formener Sogneraadet her paagjældende fuldt ud i henhold til Lov af 9 April 1891 over det offentlige Fattigvæsen at være kvalificerede til at Opholdskommunen kan forlange dem hjemsendte; man tillader sig derfor at forespørge det ærede Sogneraad for Birkerød Kommune om dette fra 1st April eller Mai d.A. hvil modtage nævnte Personer til Forsørgelse i Hjemstedskommunen og hvor man i saa tilfælde kan aflevere samme, eller vis Sogneraadet hellere ønsker det, at vedkommende som hidtil indtil anden Bestemmelse tages, forbliver i Lyng Uggeløse Kommune, imod at alle Udgifter til her omtalte Personer, fuldt ud afholdes af Birkerød Kommune, tros den nye Fattiglovs Bestemmelser

Fattiglem Ole Philipsen

Brev fra politiet om refusion

Kjøbenhavns Amts Søndre Birk, Frederiksberg d 27 September 1883.

Ved at fremsende vedlagte Regning for Omkostninger ved Transport af Ole Philipsen, der efter at have udstaaet en ham her ved Birket idømt straf af Tvangsarbejde i 42 Dage for Betleri, er bleven afleveret til Gandløse Arbejdsanstalt, beder jeg mig Regningens Beløb behagelig refunderet med 10 Kr. 5 Øre.

(underskrift)

Ølstykke Herreds Fattigforsørgelses- og Arbejdsanstalt

Gandløse pr. Vexø den 22 Juni 1887.

Dags Dato er Ole Philipsen afleveret her.

H. Andreasen

Inspektør

Brev fra politiet om refusion

Kjøbenhavns Amts Nordre Birk den 30 Juni 1887.

Hoslagte Regning paa Kr. 9,90 i Anledning af Afleveringen til Arbejdsanstalten i Gandløse af Ole Philipsen, som tidligere har været indlagt paa Anstalten, bedes mig behageligst refunderet af Sogneraadet, der tidligere har erkendt, at han var hjemmehørende i Ugeløse sogn.

I. B. F.

(underskrift)

Brev fra inspektøren om bortgang

Gandløse den 15-7-1887.

I Henhold til ærede Skrivelse af 13de d. meddeles herved tjenstligst, at Ole Philipsen var ved sin Bortgang herfra iført mørkeblaa Militaire Bukser med paatrykt No. (65 eller 63) ternet Jakke af Bomuld, graa Kasket, nærmere kan jeg ikke opgive hans Signalement hans Navn er jo bekjendt hos alle der omgaas den kloge Vagabond.

Ærbødigst

H. Andreasen.

Brev fra inspektøren om bortgang

Gandløse den 9 Jan. 1889.

I Henhold til ærede Skrivelse af 7de dennes meddeles tjenstligst, at Ole Philipsen var ikke ude fra Anstalten i Lørdags, men der imod Søndags, da han havde et nødvendigt ærinde til Formanden, og jeg ingen Indlæggelsesordre havde for Ole og ikke kjendte Forholdene rigtig før nu af Deres Skrivelse, saa tillod jeg ham at gaa, men med strengt Tilhold at være tilbage igjen inden Aften, hvilket han ogsaa efterkom, idet han gik herfra noget før Middag og kom her igjen Kl. 5 Eftermiddag. Dog i Gaar Aftes havde Ole taget sig en Rundtur i Gandløse, hvor han gik omkring og tiggede, men han vendte dog atter tilbage her til Anstalten samme Aften.

Ærbødigst

H. Andreasen

Inspektør.

Brev om endnu en bortgang

Gandløse 16/10 93.

Tjenstligst meddeles det ærede Sogneraad at Ole Philipsen den 3die d. har forladt Anstalten, og undlader jeg ikke at meddele, at Direktionen havde imod hans Ophold her, imellem de gamle, hvilket tjener til behagelig Underretning,

Ærb.

H. Andreasen.

Brev fra kommunen til Tvangsarbejdsanstalten i Hillerød

Lynge den 15 November 1893.

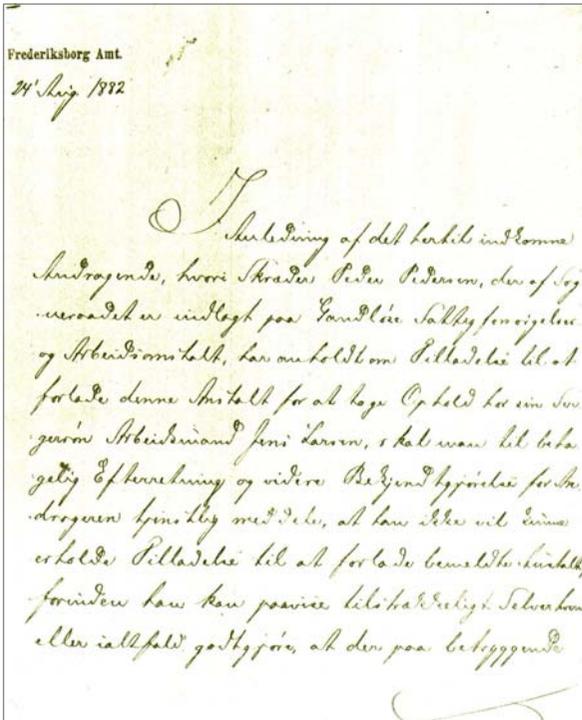
I Henhold til Bestyrelsens meget ærede Skrivelse af 31 f. M. tillader man sig hermed at bede om, at Overbringeren heraf Arbejdsmand Ole Philipsen maa blive indlagt paa Tvangsarbejdsanstalten ved Hillerød paa herværende Kommunes Regning.

P. S. V.

H. Andersen

Formand

Tvangsindlæggelser



Frederiksborg Amt

24 Aug 1882.

I Anledning af det hertil indkomne Andragende, hvori Skraedder Peder Pedersen, der af Sogneraadet er indlagt paa Gandløse Fattigforsørgelse og Arbejdsanstalt, har anholdt om Tilladelse til at forlade denne Anstalt for at tage Ophold hos sin Svigersøn Arbejdsmand Jens Larsen, skal man til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgørelse for Andrageren tjenstlig meddele, at han ikke vil kunne erholde Tilladelse til at forlade bemeldte Anstalt, foruden han kan paavise tilstrækkeligt Selverhverv eller ialtfald godtgjøre at der paa betryggende Made er sikret ham Underhold hos andre.

P. A. V. Nørgaard fm.

2. Frederiksborg Distrikt.

Frederiksborg Distrikt.

D. 21de April 1882.

Da det i sidste Sognemøde blev bestemt, at Husmand Peder Pedersen af Hestetang ogsaa kaldet Peder Skræder Skulde hensættes i Gandløse Arbejdsanstalt, og da Gaardeier Niels Vilhelmsen af Lyng afvigte Onsdag erklærede for Politibetjent F. Hansen, efter indløben Klage for mig over forskjellige af P. Pedersen udøvede Skovtyverier at han endnu samme Dag eller næste Morgen (igaar) skulde blive transporteret til Arbejdsanstalten, har det forundret mig ligesom jeg meget maa beklage, at P. Pedersen endnu idag driver omkring og søger Erhverv paa ulovlig Maade. Efter at Peder Pedersen igaar har stjaalet 100 Tækkejeppe i Farum Lillevang, har Skovløber Rasmus Nielsen og jeg idag Formiddag anholdt P. Pedersen i dennes Skov, hvorefter jeg gav Skovløberen Ordre til at bringe ham til Gandløse Arbejdsanstalt, idet Forstvæsenet ikke kan fortsætte daglige Eftersøgelser efter bemeldte Person i Skoven og idet jeg maa forudsætte, at det ærede Sogneraad ikke har kunnet træffe Peder Pedersen og selv foranledige ham indlagt paa Anstalten. Jeg haaber derfor, at have imødekommet Sogneraadet ved at lade ham transportere til Arbejdsanstalten og skal kun udtale det Ønske, at man vil foranledige, at Peder Pedersen ikke atter forlader Anstalten og fortsætter sin Vagabondering.

Ærbødigst

(underskrift)

Overførster (af tysk, Forst = skov, svarende til skovridder) betegnende den administrative leder af et af de fire overførsterdistrikter, som Statens skovvæsen var opdelt i i tidsrummet 1851-1911. Titlen anvendes fortsat om den øverste leder af store private skovdistrikter, f.eks. Vallø Stifts skovdistrikt.

Brev fra Statsskoven om tvangsindlæggelse

2 dn Frederiksborg Distrikt d. 28 Juli 1884

Efter at jeg havde modtaget Rapport fra Skovfoged Pedersen ved Gandløse Orne om, at Peder Pedersen af Hestetanghusene kaldet Peder Skræder - havde foranlediget en Ildspaaættelse i Terkelskov ved at antænde og brænde en Halmskærm, som herlaa ved Sognevejen igjennem bemeldte Skov, har jeg modtaget Anmodning fra Overførster Instnitionen ved Skrivelse af 22 dn. - om tjenstligt at meddele det ærede Sogneraad, at bemeldte Peder Skræder saavel ved denne leilighed som tidligere har forulempet Skoven paa en Maade, som ikke kan passere og som ved passende Foranstaltning bør forebygges for Fremtiden, hvorfor Overførster Instnitionen anmoder Sogneraadet om at anbringe Peder Skræder i en Tvangsarbejdsanstalt, saaledes at hans utilbørlige Omflakken hermed kan forhindres. Hvilket jeg ikke undlader tjenstligt at meddele, idet jeg beder mig underrettet om, hvilken Beslutning det ærede Sogneraad maatte tage i denne Sag.

Ærbødigst

(underskrift)

Brev fra Frederiksborg Birk politi- myndighed d. 25. apr. 1884

Da der her er ført Klage over at Frederik Andersen Tyr driver omkring, og forulemper Beboerne i drukken Tilstand, og jeg forudsætter, at det ærede Sogneraad med mig vil være enig i, at det vil være rigtigst at anbringe ham paa en Arbejdsanstalt, tillader jeg mig, da han er forsørgelsesberettiget i Lynge Uggeløse Kommune, at forespørge om der fra Sogneraadets Side haves noget at erindre imod at han anbringes paa Gandløse Arbejdsanstalt for Lynge-Uggeløse Kommunes Regning, idet jeg skal tilføje, at jeg, for ikke at opholde Sagen, i Forventning af Sogneraadets Samtykke samtidig hermed har givet Politibetjent Hansen i Farum Ordre til at anholde ham og bringe ham til bemeldte Anstalt.

Frederiksborg Birk d. 25de April 1884.

(underskrift)

Brev fra politiet om evt. prøveløsladelse

Under 27 April d. A. tilskrev det ærede Sogneraad mig, at det ikke havde noget imod, at Frederik Andersen (Tyr) ind-

lagdes efter udstaaet Straf paa Gandløse Arbejdsanstalt paa Kommunens Regning, men at det frygtede for, at hans Ophold der ikke vilde blive af længere Varighed. Om 8 Dages Tid vil Frederik Andersens Straffetid være udløben, og da han meget indtrængende har anmodet mig om at faae Tilladelse til selv at tage Arbejde mod Forsikring om, at han skal blive ved dette, har jeg meent, at det dog var rigtigst at prøve ham,, idet der selvfølgelig da vil blive givet ham Tilhold om at han vil blive straffet, hvis han uden Tilladelse forlader Arbejdet. Han er bleven forhjulpen med en Frakke, og andre Klædningsstykker her fra, dog mangler han meget Linned og Strømper, og da han selvfølgelig ikke uden at være forsynet med de nødvendige Klædningsstykker kan udsendes til Arbejde, udbeder jeg mig snarest Meddelelse fra det ærede Sogneraad, om jeg med Refusion for dette kan anskaffe det Manglende til ham, hvorved forøvrigt skal blive anvendt den største Øeconomi.

Frederiksborg Birk den 9' Juli 1884.

(Underskrift)

Urolige forhold

At det undertiden kunne gå hårdt til på arbejdsanstalten, fremgår af denne rapport af 10 sep. 1866 fra inspektøren:

„Søndagen den 8. dennes Aften kl. 9 1/4 da jeg visiterede paa Sovestuerne

befandtes alle Lemmerne at være i deres Senge med undtagelse af Lemmet nr 1 Bødker B. der endnu ikke var kommet hjem fra Udgangsløv. Alle vare rolige og der havde ingen af Lemmerne været overdreven berusede saa jeg forventede

at denne Søndag aften skulde løbe mere rolig af end det i Almindelighed er Tilfælde. Inden jeg endnu blev færdig med Visiteringen kom B., der vel havde sig en lille Donner men dog ikke var mere fuld endsom at han var krøben over Plankeværket for at komme ind uagtet at han havde seet at jeg gik omkring med Lys paa Stuerne og der paa Kontoret desforuden brændte Lampe. Efter at have lyst ham op paa Sovestuen gik jeg ned, men strax efter at være kommet ned, hørte jeg et forfærdeligt Spectakel, Raaben og Skrigen hvorfor jeg løb op og da laa B. og nr. 28 Carl M. tværs over førstnævntes Seng og sloges i Mørke. B. bløder da i Ansigtet af et Slag og Carl M. blødende paa Halsen af et Stik tilsyneladende af en Syl eller andet ubetydeligt Instrument, med megen Møie fik jeg dem skilt ad og efter at have forvissat mig om at den af dem hinanden tilføiede Skade var uden Betydning, fik jeg B. ind paa et andet Værelse og Carl M., der imidlertid havde klædt sig paa, afklædt og i Seng. Da alt syntes at blive roligt gik jeg ned og gjorde mig en Ronde omkring Gaarden, da hørte jeg, at noget puslede ved Døren som jeg havde aflaaet til Sovekammeret for at de ikke skulde komme sammen, jeg gik derfor atter op paa Sovestuen og idet jeg lukkede Døren op giver det et Dump som viste sig at være Carl M. der havde hængt sig paa Dørgrebet og i samme Øjeblik blev nedskaaret af Carl S. Jeg overbeviste mig

strax om, at han ikke var fuldstændig død og ved at røste ham døgtigt samt lade ham lukte til en Flaske Salmiakspiritus og overstænke ham med noget Vand fik jeg ham snart tillive, men nu fik han et rasende Anfald af Delerium saa at jeg med de 4 stærkeste Lemmer som jeg med megen Overtalelse fik til at hjælpe at holde ham havde deres fulde Arbeide dermed. For at skaffe de ældre Roe lod jeg nu en Seng anbringe paa det saakaldte Opsynsmandsværelse, hvor jeg lod ham indbære. Her havde de indtil kl. 1½ meget Besvær med at holde ham da han var som et vildt Dyr, da faldt han imidlertid i Søvn. mat og afkræftet som jeg jo vidste han var, troede jeg at hans Søvn vilde vare længe, og efter at have paalagt de 4 mand at blive hos ham og dersom han vaagnede ikke at meddele ham noget om vad der var passeret, gik jeg Kl. 2 til Sengs. Kl. 4½ vaagnede jeg ved Hundens Gjøen og da jeg kom ud gik de 4 mand og ledte om ham. De havde med eller mod deres Vilie derom kan jeg intet bestemt indberette efter at han havde klædt sig paa, ladet ham gaa ned og strax var han forsvundet for dem, selv var jeg heller ikke i Stand til at opdage noget Spor af ham. Dette undlader jeg ikke herved at indberette for den ærede Direction med tilføiende, at hans Bortgang er indberettet for Birke-dommeren".

Dagen efter blev han fundet i live bag et hegn på marken.

Idioter/sindsyge

Regler fra en tilsvarende anstalt i Tikøb

De foreløbige Bestemmelser for Patienternes Optagelse i Tikjøb Fors. Arb. Anstalts Special og Sindssygeafdeling ere følgende:

- 1. Enhver uhelbredelig Sindssyg eller Idiot samt saadanne Patienter der kan fremlægge Lægeattest for Nødvendigheden eller Ønskeligheden af at blive indlagt, kan saafremt Plads haves i Special og Sindssygeafdelingen i Tikjøb.*
- 2. Saavidt muligt bedes et Sygeregister ledsage Patienten, enten af den Læge der længst eller sidst har behandlet Vedkommende.*
- 3. Patienten skal medbringe 2de Sæt gode Klæder, der herfra kan blive leverede i regulativmæssig Stand imod Betaling, dersom Klæderne ikke haves ved Patientens Optagelse.*
- 4. Betalingen er 75 Øre daglig og herfor faaes Alt, saasom Klæder, Vask, Renlighed, Kost iflg. Anstaltens og Lægens Reglement, Logi, Belysning og Varme samt Lægetilsyn og Medicin.*
- 5. I Udskrivningstilfælde bliver Patienten kun forsynet med 1 Sæt gode Klæder efter vedk. Stand og i Dødstilfælde forbeholder Afdelingen sig Ret til at disponere over Patientens Beklædningsgjenstande, fordi der under Opholdet leveres Klæder uden extra Betaling.*
- 6. En af to Dage forinden Patienter aftages bedes Anstaltens Forstander derom underrettet.*

Brev fra inspektøren om anden anbringelse af sindssvag

Ganløse pr. Vexø den 17 Jan 1887.

Det ærede Sogneraad anmodes velvilligst om at faa Fattiglem Ole Pedersen der er 84 7/12 Aar gammel og forsørgelsesberettiget i Lynge og Uggeløse kommune anbragt anderledes, da han ikke her kan faa den Kur og Pleie han i sin Sindssvaghed trænger til. Skrivelser fra Sygehuslægen som jeg modtog i Dag, tillader jeg mig at vedlægge.

Ærbødigst

H. Andreasen

Inspektør.

NB: Fattiglem Ole Pedersen døde d. 22. juni 1887, sommeren efter ansøgningen uden at være flyttet.

Brev fra sognerådet om indlæggelse af en åndssvag

Liunge d. 31 Oktr. 1888.

Hr. Inspektør Andersen.

Hans Anders Larsen i Badstrup er paa Grund af Aandssvaghed bleven gjort umyndig. Han er formentlig forsørgelsesberettiget i Slangstrup, men da man ikke har noget Sted, hvor han kan opholde sig saa længe indtil det afgjøres, hvor han er hjemmehørende, tillader undertegnede Sogneraad sig at forespørge, om han i det mindste midlertidig i Henhold til Anstaltens Vedtægter kan optages i Gandløse. Svar udbedes med Overbringeren heraf.

Paa Liunge Uggeløse Sogneraads Vegne

Jensen

*Gandløse Arbejdsanstalt d 1/11 88.
Ovennævnte Fattiglem kan optages
naar det ærede Sogneraad ønsker det.
Ærb.
H. Andreasen
Inspektør*

Brev fra anstalten om aflevering af sindssyg

*Gandløse pr. Viksø den 21-9-92.
Idet jeg herved tillader mig at fremsende
Regning over Lemmernes Forplejning
m. m. for August Maaned undlader
jeg ikke at meddele det ærede Sogneraad,
at den Sindsyge blev igaar afleveret
paa Vordingborg til videre Forsorg.
Ærb.
H. Andreasen.*

Rømninger

Brev til sognerådet 23. juli 1874

Et paa Anstalten indlagt Fattiglem Jørgen Jensen har sidste Søndag uden min Tilladelse forladt denne, idet han i min Fraværelse foregav at have Lov til Udgang. Efter at have laant en Hat hos Karlen, Isk og et Par Sko hos min Kone har han altsaa begivet sig paa Vandring og er endnu ikke kommet tilbage i Gaar den 23de, saa det var min Hensigt at tilmælde Sogneraadet hans Undvigelse; men som jeg stod i Begreb dermed kom bemeldte Jørgen Jensen i Dag. Paa mit Spørgsmaal, hvorfor han var gaaet og bleven saa længe borte, svarede han ganske keg: "at her var en Seddel, og nu havde han faaet Tjeneste"; men da Ølstykke Herreds og Fattigforsørgelses og Arbejdsanstalts Husordener § 2 siger "at dersom Nogen ønsker at udtræde, maa han gjennem Inspektøren anmelde dette for Sogneraadet o.s.v." saa kan jeg ikke andet

end finde det højest underligt, at Formanden for Sogneraadet uden videre giver saadan Tilladelse. Bemældte Jørgen Jensen har i mange Uger lagt syg af en ondartet Benskade og følgelig kostet Kommunen en Del; nu kunde han dog godt have klaret sig og gavnet Anstalten ved sind om end ringe Arbejdsdygtighed. Han er endog saa det eneste Lem, som jeg kan bruge lidt til Markarbejde i Høsten og derfor gjerne Ønsker at beholde, hvorfor jeg herved anmoder det ærede Sogneraad, om at give tilkjende, om Jørgen Jensen skal faa Lov til at tjene hos Hr. Jørgensen paa Rosenlund, eller han maa blive hos mig; thi hvis dette ikke sker da maa jeg nødsages til at leje en Haand i Høsten, som jeg sikkerlig vil komme til at betale dyrt ja, hvad værre er, maaske, at jeg slet ingen kan faa.

Gandløse Arbejds og Forsørgelsesanstalt den 23/7

Brev 26. juli 1874 til sognerådet om samme lems bortgang

Den i min Skrivelse af 24 dennes omhandlende Jørgen Jensen er i Nat atter undvegen her fra Anstalten ved at gaa ud af et Vindue fra et Værelse paa Iste Sal til Gaarden i hvilken han var inde-lukket, hvor han efter den Aftale jeg havde truffet med Direktionsmedlem for Lynge og Uggeløse Commune l. Andersen skulde forblive indtil jeg havde erholdt Svar paa førnævnte Skrivelse.

Dette undlader jeg ikke at meddele det ærede Sogneraad.

Ærb.

Thyrsting.

Brev til sognerådet 17. juni 1881

At Fattiglem Lars Pedersen der den 15de dennes forlod Anstalten, atter den 24de paa Grund af Svaghed, er vendt her tilbage til videre Forsørgelse, undlader jeg ikke at meddele det ærede Sogneraad.

Ærb.

H. Andreasen

Brev om bortgang

Gandløse pr. Vexø den 4 ...1887.

At Fattiglem Christian Jensen der har været indlagt her til Forsorg af Lynge og Uggeløse Sogneraad, den 2den dennes har forladt Anstalten uden Tilladelse undlader jeg ikke herved tjenstligst at meddele.

Ærbødigst

H. Andreasen

Inspektør.

Brev om bortgang

Gandløse pr. Vexø den 14. 4.1887.

Indlagt tillader jeg mig at sende en Skrivelse angaaende Augusta Hansens udeblivelse fra Anstalten, til det ærede Sogneraad.

Ærbødigst

H. Andreasen

Brev 23. juli 1888 om bortgang (se under tvangsindlæggelser Frederik Andersen)

At Fattiglem Frederik Andersen (Tyr) Natten mellem Lørdag og Søndag er Bortgaaet herfra meddeles herved tjenstligst.

I sin Bortgang herfra var han iført rødtribet Benklæder af Bomuld og Bomulds Skjorte begge Str. mærket N 60. F.A.G. han har efterladt sig en gammel frakke og sin Hue man mener at han er gaaet paa Strømpefødder, barhovedet og bararmet hvilket jeg ikke undlader at meddele det ærede Sogneraad.

Ærb.

H. Andreasen

Inspektør.

Brev fra inspektøren om bortgang

Gandløse pr. Viksø d. /12. 93.

Idet jeg herved tillader mig at fremsende Regning over Lemmernes Forplejning i Januar, undlader jeg ikke tjenstligst at meddele det ærede Sogneraad at Hans Laurits Pedersen er forladt Anstalten d. 24de Januar og ikke senere vendt tilbage.

Ærb.

H. Andreasen

Straffemidler

Anstalten i Ganløse er oprettet med anstalten "Brønsholmsdal" i Karlebo som forbillede.

Følgende tekst er fra Brønsholmsdal.

Efter instruksen for anstaltens inspektør måtte følgende Straffemidler anvendes:

- Hensættelse i arrest („kachotten") i 24 timer.
- Kolde styrtebade og
- Afkortning i udbetaling af flids-godtgørelse.

Følgende korrespondance viser dog, at der også blev anvendt endnu et straffemiddel, nemlig håndjern.

Den 28. november 1867 skrev amtmanden grev Schulin til direktionen:

„For nogle Dage siden indfandt sig paa min Bopæl under min Fraværelse en Person, som Ønskede at tale med mig. Da han syntes at være noget sindsforvirret, blev han anholdt og sat i Forvaring i det herærende Ting- og Arresthuus. Ifølge de Oplysninger jeg har tilveiebragt, skal bans Navn være N. N., hjemmehørende i Frederiksborg Slotssogn af hvis Forstanderskab han er indlagt til Forsørgelse i Arbeidsanstalten Brønsholmsdal. Forsaavidt denne Person ved sin Anholdelse befandtes at være forsynet med Haandjærn, skulde jeg tjenstligt udbede mig den ærede Direktions Ytringer meddelt, navnlig om det er denne bekjendt, at et saadant Tvangsmiddel, benyttes paa Anstalten og i bekræftende Fald med hvilken Hjemmel denne Benyttelse finder Sted."

Samme dag svarer inspektør Johansen

herpaa følgende:

„I Anledning af Frederiksborg Amts Skrivelse af 28. ds. tillader jeg mig herved tjenstligt at berette at den i Amtets Skrivelse omtalte N. N. er indlagt paa Anstalten af Frederiksborg Slotsogn den 16. Marts 1867 som Følge af at hverken bans Forældre eller Fremmede bar været til at formaa til at beholde ham paa Grund af bans Hang til Drik, bans trodsige og egen-sidige Karakter og den ham medfødte dyriske Natur i Forening med bans Lyst til et vagabonderende Liv. Siden bans Ankomst til Anstalten, har han saa ofte der har været Leilighed for ham navnlig paa Dage han har havt Udgangstilladelse af yderste Evne tilfredsstillet alle sine onde Lyster, og han har ikke mindre end 4 Gange absenteret sig fra Anstalten, sidste Gang den 7. Oktober d. A. fra hvilken Dato han har streifet rundt i Sjælland, indtil han endelig den 8. November blev anholdt af Politiet i Kjøge og transporteret hertil, hvor han ankom den 12. s. M. Kl. 2 Eftermiddag. Da det er aldeles nødvendigt, at der for Forseelsen af den Art paalægges samme en eller anden Straf dels for at fratage dem Lysten til Gjentagelse dels for Eksemplets Skyld, saa har jeg efter at have forsøgt en foregaaende Gang, da han havde absenteret sig at lade ham sidde i Kachotten i 24 Timer, men hvori det lod til han fandt stor Behag, troet at burde anvende et af andre Anstalter anbefalet og meget hyppigt anvendt Middel, nemlig at lade ham gaa mellem de andre en Dags Tid belagt med et Par Haandjærn. Ihvorvel der ikke er

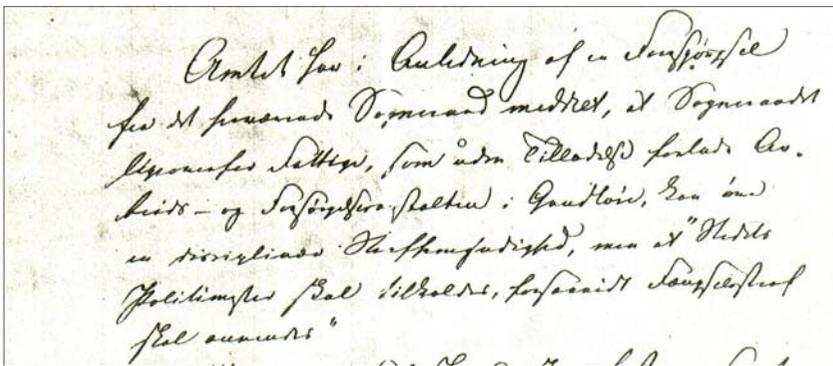
givet mig nogen bestemt Tilladelse til at benytte disse, har jeg dog troet, idet at Directionen har approberet Haandjernes Anskaffelse, i et saadant Tilfælde at turde anvende dette aldeles uskadelige Straffemiddel, der dog benyttes af enhver Politibetjent

ved Transporten af Arrestanter selv for mindre Forseelser. Han blev derfor ved sin Ankomst Klokken 2 belagt med Haandjernene og hensat paa Arbejdsstuen mellem de andre Lemmer, men allerede Kl. 5½ saa han sin Leilighed til at undvige."

Brev fra amtet 17. dec. 1881

I Anledning af en hertil indkommen Forespørgsel fra Niels Vilhelmsen i Lyngskal jeg herved tjenstlig meddele, at Sogneraadet ligeoverfor Fattige, som uden Tilladelse forlade Arbejds- og Forsørgelsesanstalten ifølge Pl. 14 Decbr.

1810 §§ 21 og 22 jvfr. med Pl. 19 Decbr. 1832 kan øve en disciplinær Straffemyndighed, men at Stedets Politimester skal tilkaldes, forsaavidt Fængselsstraf skal anvendes.
(underskrift)



Amtet har i Anledning af en Forespørgsel fra Niels Vilhelmsen i Lyngskal jeg herved tjenstlig meddele, at Sogneraadet ligeoverfor Fattige, som uden Tilladelse forlade Arbejds- og Forsørgelsesanstalten ifølge Pl. 14 Decbr. 1810 §§ 21 og 22 jvfr. med Pl. 19 Decbr. 1832 kan øve en disciplinær Straffemyndighed, men at Stedets Politimester skal tilkaldes, forsaavidt Fængselsstraf skal anvendes.

Amtet har i Anledning af en Forespørgsel fra det herværende Sogneraad meddelt, at Sogneraadet ligeoverfor Fattige, som uden Tilladelse forlader Arbejds- og Forsørgelsesanstalten i Gandløse, kan øve en disciplinær Straffemyndighed, men at "Stedets Politimester skal tilkaldes, forsaavidt Fængselsstraf skal anvendes"

Hvorledes den sidste Passus skal forstaaes samt hvorledes Sogneraadet har at forholde sig i den Henseende, tillader det sig at bede sig underrettet om af Hr. Politimesteren

Lyng Uggeløse Sogneraad d. 22 Decbr. 1881

PS. Fattigudvalgets Vegne ærbødigst

Niels Vilhelmsen

Brev fra politimesteren 23. dec. 1881
Anledning af Sogneraadets Forespørgsel i foranstaaende Skrivelse undlader jeg ikke at meddele at det ved Indenrigsministeriets Skrivelse af 1ste Juni 1872 samt Placat 14de December 1810 §23 og Placat 19de December 1832 er befalet, at de Paagjældende ikke kunne ansees med Indespærring medmindre vedkommende Politimester deltager med Fattigbestyrelsen i den Resulotion, hvorved Straffen bestemmes.
Jeg maa derfor anse det for hensigtsmæssigt at Sogneraadet, naar det ønsker en saadan Straf anvendt, tilstiller mig en kort Fremstilling af Sagen tilligemed Raadets Resulotion, der saa eventuelt kan tiltrædes af mig.
Indenrigsministeriets Circulaire af 1ste Juni 1872 er for øvrigt er saalydende:
Efter dertil given Anledning skulde Ministeriet tjenstligt anmode de Herrer

Amtmænd om at henlede de i deres Amt værende Fattigbestyrelses Opmærksomhed paa, at der forinden et Locale i en Fattiggaard kan benyttes til deri at lade en Fattig udstaae en Fængselsstraf, der er paalagt ham i Henhold til Placat af 14de December 1810 §§ 21 – 23 og Placat af 19 December 1832 maa være erhvervet Justitsministeriets Anerkendelse af, at Locallet er skikket og passende til saadant Brug, samt at Fattige for de i de anførte Lovbestemmelser omhandlede Forseelser ikkun kunne ansees med Indespærring som Straf, naar vedkommende Politimester deltager med Fattigbestyrelsen i den Resulotion, hvorved Straffen bestemmes.”
Frederiksborg Birk den 23de December 1881.
(underskrift)

Læge/sygehus

Brev fra inspektør Andersen på Anstalten til Lynge-Uggeløse sogneråd
Gandløse pr. Vexø d. 22 Debr. 1881.
Den 17 dennes skrev jeg til Sygehuslæge Nielsen i Hillerød og begjærede efter Læge Krarups Ordre at Fattiglem Anders Nielsen, der er indlagt her til Forsørgelse af Lynge-Uggeløse Sogneraad, maatte optages paa Frederiksborg Sygehus, da han lider af Brystsyge og maa betragtes som meget medtaget, men jeg fik som før af vedlagte Skrivelse, hvilken jeg velvilligst beder mig tilbagesendt, et benægtende Svar,

hvorfor jeg, da ovennævnte Anders Nielsen, der Dag for Dag bliver svagere, forventes det ærede Sogneraad vil drage Omsorg for, at nævnte brystsvage Fattiglem snarest mulig kan blive indlagt paa Frederiksborg Sygehus, da jeg ikke indser Rigtigheden i, at der nægtes Optagelse paa Sygehuset, fordi at Sygehuslægen har givet det i vedlagte Skrivelse anførte Paabud.
Ærbødigst
H. Andreassen
Inspektør.

Brev fra Hillerød sygehus, læge Rasmus Nielsen

Hillerød d. 24-12-1881.

Højstærede Hr. Proprietær Berner.

I Anledning af Deres ærede Brev skal jeg tillade mig følgende Svar. Den 15de Novbr. indlagdes paa Sygehuset Væver And. Nielsen af Uggeløse, 38 Aar. Han fandtes ved Undersøgelsen lidende af Brystsyge i sidste Stadium. Da han havde ligget c. 14 Dage, forlangte han en Dag at udskrives, jeg udviklede for ham, at han bar sig taabeligt ad ved at skyde den Hjælp fra sig, som jeg var villig til at yde ham i 3 Maaneder her, og det lykkedes mig at overtale ham til at slaa sig til Ro, men den 12te Decbr. forlangte han atter at udskrives, og denne Gang lykkedes det mig ikke at overtale til at blive. 8 Dage efter kom Forespørgsel fra Gandløse Arbejdsanstalt, om jeg vilde meddele hvilken Dag Væver And. Nielsen, 38 Aar gl. af Uggeløse kunde indlægges. Jeg lod da svare, at saafremt det var den samme stakkels Patient, som forlangte at udskrives herfra den 12te d., kunde Sygehuset ikke modtage ham, saa meget mere som dette ifølge Vedtægternes §6 er bestemt til at optage helbredelige Syge og ikke til at være et Asyl, hvor Patienter med uhelbredelige Sygdomme

kunde indlægges for at dø i Fred.

Idet jeg haaber at De Hr. Proprietær, efter at være gjort bekendt med Sagens nærmere Omstændigheder deler min Anskuelse om at jeg in casu har handlet forsvarligt baade overfor Amtet og Patienten ved at nægte Optagelsen forbliver jeg med Ønsket om en glædelig Jul.

Deres meget ærbødige

Rasmus Nielsen

Brev fra lægen

Viksø d 11 Marts 1893.

Hr. Sogneraadformand H. Andersen.

De nævnte 3 Fattiglemmer, der ere eller have været indlagte paa Anstalten i Gandløse, ere mig bekendte under de opførte Navne. Men om disse ere korrekte, kan jeg ikke indestaae for, men de have under dem paa Anstalten. Hvis de ikke passe, er det vel bedst at sende Regningen til Inspektør Andreasen. – Det gjør mig ondt at min ulykkelige Skrift har voldet Dem Bryderi. Jeg erkjender Berigtigelsen og haaber, at De paa medfølgende Regning see, at det ikke alene er i Ord, men ogsaa i Gjerning.

Ærbødigst

Th. Krarup

læge

Klager

Frederiksborg Amt

9^e Marts 1882.

Efter Modtagelsen af Sogneraadets Erklæring af 8de ds. angaaende Fattiglen Ole Pedersens Klage, skal jeg herved tjenslig anmode Raadet om at meddele Klageren, at han ikke er berettiget til at forlade Gandløse Forsørgelses og Arbejdsanstalt, hvor han er indlagt, for-

uden han godtgjør for Sogneraadet, at han er i stand til sørge for sig selv, eller at Andre ere villige til uden Udgift for Communen at overtage hans Forsørgelse. Med Hensyn til de i Klagen ommeldte Penge anmodes Raadet derfor om at meddele Paagjældende den Besked, som Raadet har faaet om dem fra Amager Birk.
(underskrift)

Kollerød 7 Januar 93 A
162

Herr H. Andersen Uggeløse

Da jeg og min Hustru den 4 Januar var hende paa Ganløse Forsørgelseanstalt og saa til min Søster Stine Hansen af Kollerød Datter af Husmand Anders Hansen. Blev hvi meget sørgmodige da vi saa det Syn paa hinde som vi i de 33 Aar hun har været hjemme aldrig før har set Hindes Legeme er nu fyldt med Saar og meget store en da. I de 2 Maaneder som hun har været der har hun legget ned paa den ene Side det har hun aldrig før været van lig nu kan vi se at hun legger i megen Smerte og Pine men jeg Unskylder dog Enspitøren da han jo ikke kender hindes Omgangsmåde som Enspitøren jo ogsaa selv inrømmer. Men ved Formanden for Lynge og Uggeløse Song ikke en bedre Plas for Aandsvage Mennesker en denne

En Broder

Kollerød 7 Januar 93.

Herr. H. Andersen Uggeløse

Da jeg og min Hustru den 4 Januar var hende paa Ganløse Forsørgelseanstaldt og saa til min Søster Stine Hansen af Kollerød Datter af Husmd. Anders Hansen. Blev hvi meget sørgmodige da vi saa det Syn paa hinde som vi i de 33 Aar hun har været hjemme aldrig før har set Hindes Legeme er nu fyldt med Saar og meget store en da. I de 2 Maaneder som hun har været der har hun legget ned paa den ene Side det har hun aldrig før været van lig nu kan vi se at hun kun legger i megen Smerte og Pine men jeg Unskylder dog Enspitøren da han jo ikke kender hindes Omgangsmåde som Enspitøren jo ogsaa selv inrømmer. Men ved Formanden for Lynge og Uggeløse Song ikke en bedre Plas for Aandsvage Mennesker en denne

Ærbødig
en Broder

Doktor Th. Krarup, Veksø

Omtalte Stine Hansen fra Lynge-Uggeløse Commune kom i en meget sørgelig Tilstand til Anstalten i Gandløse, men er der bleven pleiet med stor omhu af Inspektør Andreasens Hustru. Hun har ganske vist haft en Byld, som dog nu er væsentligt afløben, og idet hele har hun det nu langt bedre end ved sin Ankomst til Anstalten.

Veksø d. 12/1 93 Th. Krarup, Læge

Inspektør Andreasen skrev til sognerådet

13/1/93.

Indlagt tillader jeg mig at fremsende Anders Hansens Søns Klage samt en Udtalelse fra Dogter Krarup i Vexø der tilser Anstaltens Beboere ugentlig eller oftere naar det gjøres nødvendig, og haaber jeg det ærede Sogneraad vil efter vedlagte Attest fra Lægen finde at vedlagte Klagen er udbegrundet.

Ærb.

H. Andreasen

Dødsfald

Ølstykke Herreds

Fattigforsørgelses- og Arbejds-Anstalt.

Gandløse pr. Væso den 7. April 1887.

558

Ole Sattjelm, færdmand Peder
Sørensen, kaldet Østerbølle, i Gaar
er afdøet ved Døden, 65 Aar
gammel, med hvilket jeg ikke for-
ret kjendte, at i det Hede det er
de Sogneraad med Tilføjelse, at
Liget kan afhentes herfra færdig
til Jordfæstelse paa Mandag den
8 dennes, og at Ligsynsattest
medfølger herfra, hvorimod det
ærede Sogneraad maa sørge for
at faa Attest fra Skifteretten.
Arbejdigt
H. Andreasen
Inspektør

At Fattiglem, Enkemand Peder
Sørensen, kaldet Østerbølle, i
Gaar er afdøet ved Døden, 65
Aar gammel, unnlader jeg ikke
herved tjenstligst at meddele det
ærede Sogneraad med Tilføjelse,
at Liget kan afhentes herfra færdig
til Jordfæstelse paa Mandag
den 8 dennes, og at Ligsynsattest
medfølger herfra, hvorimod det
ærede Sogneraad maa sørge for
at faa Attest fra Skifteretten.

Ærbødigst
H. Andreasen
Inspektør

At Fattiglem Ole Larsen der
er hjemhørende i Lynge
Kommune og er født d.10
December 1839 d. 16 d.
Maaned er afdøet ved Dø-
den meddeles herved tjenst-
ligst, samt at Liget staar færdig
til Begravelse herfra
førstk. Onsdag. Ligsynsattest
vil medfølge herfra, hvor-
imod det ærede Sogneraad
selv maa sørge for Attest fra
Skifteretten.

Meddelelse om naar og hvor
Liget bliver Jordfæstet for-
ventes.

Ærb.

H. Andreasen

Forsørgelsesanstalten

Gandløse pr. Viksø, den 16 August 1890

At Fattiglem Ole Larsen der er hjemhø-
rende i Lynge Kommune og er født d. 10 Decem-
ber 1839, d. 16 d. 16 er afdøet ved Døden med
dets herved tjenstligst, samt at Liget staar
færdig til Begravelse herfra først Onsdag.
Ligsynsattest vil medfølge herfra, hvor-
imod det ærede Sogneraad selv maa sørge
for at faa Attest fra Skifteretten.
Meddelelse om naar og hvor Liget bliver
Jordfæstet forventes.

Arb
H. Andreasen

Nota bene fra en anmeldelse om dødsfald

NB: Hvis det er muligt at Attesten kunde komme til Lillerød inden i Morgen Kl. 4 vil jeg lade brevet afhente der, da Liget ikke godt kan taale at være oven Jorden i ret mange Dage i denne Varme.

Ærb.

H. P. Jensen

Brev fra Anstalten 15. nov. 1886 til Lynge-Uggeløse sogneråd

At Peder Jensens Enke, Johanne Pedersdatter fra Kollerød, der er født den 7de Februar 1807, i Gaar er afgaaet ved Døden, undlader jeg ikke tjenstligst at meddele med Tilføjelse, at Liget kan afhentes herfra færdig til Jordfæstelse fra Fredag den 19de dennes og at Ligsynsattest medfølger, hvorimod det ærede Sogneraad maa sørge for at faa Attest fra Skifteretten.

Ærbødigst

H. Andreasen

Inspektør

Brev af 20. juli 1888 fra Frederiksborg Amts sygehus

Til Lynge-Uggeløse Sogneraad.

Ifølge det ærede Sogneraads Skr. af 13de ds. undlader man ikke at meddele Dem at Fattiglem Karen Poulsen Dags Middag Kl. 12½ er afgaaet ved Døden. Dødsattest og Attest fra Skifteretten i Hillerød skal blive Dem tilstillet saa snart de er i Orden.

Begravelsen maa foretages snarest paa Grund af den stærke Varme.

P. B. V.

Chr. Schou

Brev fra Frederiksborg Amts sygehus

D. 30te Juli 1888.

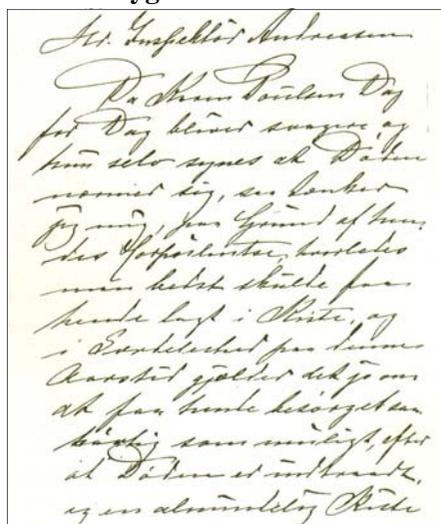
Til Lynge-Uggeløse Sogneraad.

Da afdøde Fattiglem Karen Poulsens Efterladenskaber endnu er beroende paa Sygehuset, bedes disse derfor afhentet herfra snarest.

P. B. V.

Chr. Schou

Brev fra sygehus



Hr. Inspektør Andreasen.
Da Karen Poulsen Dag for Dag bliver svagere og hun selv synes at Døden nærmer sig, saa tænker jeg mig, paa Grund af hendes Corpoi-
lentse, hvorledes man helst skulle faa hende lagt i Kiste, og i Særdeleshed paa denne Aars-
tid gjælder det jo om at faa hende besørget saa hurtig som muligt, efter at Døden er indtraadt, og en almindelig Kiste kan jo ikke benyttes til hende, derfor vil jeg gerne forespørge Dem om, saafremt at hun ved Døden afgaar, at jeg da samtidig med at jeg anmelder Dem Dødsfal-
det, maa faa Fuldmagt til, at besørge Kiste og Ligtøj for saa hurtig som muligt at faa hende lagt i Kisten. Med særdeles Agtelse
M. Schou

Hr. Inspektør Andreasen.

Da Karen Poulsen Dag for Dag bliver svagere og hun selv synes at Døden nærmer sig, saa tænker jeg mig, paa Grund af hendes Corpoi-
lentse, hvorledes man helst skulle faa hende lagt i Kiste, og i Særdeleshed paa denne Aars-
tid gjælder det jo om at faa hende besørget saa hurtig som muligt, efter at Døden er indtraadt, og en almindelig Kiste kan jo ikke benyttes til hende, derfor vil jeg gerne forespørge Dem om, saafremt at hun ved Døden afgaar, at jeg da samtidig med at jeg anmelder Dem Dødsfal-
det, maa faa Fuldmagt til, at besørge Kiste og Ligtøj for saa hurtig som muligt at faa hende lagt i Kisten. Med særdeles Agtelse
M. Schou

Brev fra Skifteretten

Til Lyng-Uggeløse Sogneraad.
I Anledning af, at det i dag for Skifteretten er anmeldt, at ugifte Fattiglem Karen Marie Sophie Poulsen, der har havt Ophold paa Gandløse Arbejdsanstalt og formenes at være hjemmehørende i Lyng, er død paa Sygehuset i Hillerød Gaars Dato, skal Skifteretten

hermed tjenstligst anmode det ærede Sogneraad om behageligst snarest muligt at oplyse, om det forholder sig rigtigt, at ovennævnte var hjemmehørende i Lyng, og om hun efterlader noget til Gjenstand for Skiftehold.

Frederiksborg Birks Skifteret den 21 Juli 1888.

P. B. V.

---000---

Brev om sengeklæder

Høsterkøb d. 2 Febr. 1891.

Lyng-Uggeløse Sogneraad bedes hermed om at give Inspektøren paa Gandløse Fattiggaard Hrr. Andreasen Tildelse til at udlevere de Sengeklæder

som benyttedes af Fattiglem Søren Jochumsens Enke da disse tilhører mig hendes Datter.

Line Sørensen

Adr. Indsider Jens Mathisen, Høsterkøb pr. Hørsholm.

---000---

Brev fra Anstalten til sognerådet

Efter det ærede Sogneraads Ønske følger indlagt Regning over Indsider Hans Hansen Skous Børns Forplejning

og erholdte Klædningsstykker.

Ærbødigst

H. Andreasen

Inspektør.

At ugift Fattiglem Lars Pedersen
Væversvend født i Hjørlande, den
18 August 1811 og af Lyng og
Uggeløse Sogneraad indlagt her
til Forsorg, i Gaar Aftes er funden
som Lig i Bastrup Sø undlader jeg
ikke hermed tjenstligst at meddele det
ærede Sogneraad

Ærbødigst
H. Andreasen

Forsørgelsesanstalten 22 Juli
1887.

At ugift Fattiglem Lars Pedersen
Væversvend født i Hjørlande den
18 August 1811 og af Lyng og
Uggeløse Sogneraad indlagt her
til Forsorg, i Gaar Aftes er funden
som Lig i Bastrup Sø undlader jeg
ikke hermed tjenstligst at meddele det
ærede Sogneraad.

Ærbødigst

H. Andreasen

Fra i kirkebogen for Ganløse sogn 1888-90 over afdøde af kvindekøn

Det bemærkes, at de alle er enker.

- *Maren Andersen død 23 Juni 1888, Enke Fattiglem af Gandløse Forsørgelsesanstalt, 81 Aar*
- *Ane Jørgensen død 4 Marts 1888, Enke Fattiglem af Ganløse Forsørgelsesanstalt, 72 Aar*
- *Serie Jørgensdatter død 21 Juli 1888, Enke Fattiglem af Gandløse Forsørgelsesanstalt, 47 Aar*
- *Margrete Clausen død 14 Dec. 1889, Enke Fattiglem af Gandløse Forsørgelsesanstalt, 80 Aar*
- *Bente Jacobsen død 13 Sept. 1890, Enke Fattiglem af Gandløse Forsørgelsesanstalt, 65 Aar*
- *Sofie Hansen død 19 Nov. 1890, Enke Fattiglem af Gandløse Forsørgelsesanstalt, 65 Aar*

Fra kirkebogen for Ganløse sogn 1888-91 over afdøde mænd

Det bemærkes, at de døde i en høj alder, og at 8 af mandkøn døde i løbet af 1 år.

- *Niels Nielsen død 21 Jan. 1888, Enkemand Fattiglem af Ganløse Forsørgelsesanstalt, 85 Aar*
- *Dødfødt Drengbarn død 14 Mar. 1888, Moder Ugift Anne Marie Pedersdatter af Ganløse Forsørgelsesanstalt.*
- *Johan Andersen død 22 Apr. 1888, Ugift Fattiglem af Gandløse Forsørgelsesanstalt, 64 Aar*
- *Rasmus Jensen død 9 Maj 1888, Ugift Fattiglem af Gandløse Forsørgelsesanstalt, 77 Aar*
- *Jørgen Olsen død 25 Jun. 1888, Enkemand Fattiglem af Gandløse Forsørgelsesanstalt, 81 Aar*
- *Lars Henriksen død 4 Aug. 1888, Enkemand Fattiglem af Gandløse Forsørgelsesanstalt, 79 Aar*
- *Jens Pedersen død 19 Sep. 1888, Enkemand Fattiglem af Gandløse Forsørgelsesanstalt, 79 Aar*
- *Anders Larsen død 5 Feb. 1889, Enkemand Fattiglem af Gandløse Forsørgelsesanstalt, 74 Aar.*

Kirkelige forhold

Referat af møde i præstekollegiet omkring Anstalten

...af Forhandlingerne angaaende den præstelige Virksomhed ved Fattigforsørgelses- og Arbejdsanstalten i Gandløse.

Ved et paa Fatigforsørgelses- og Arbejdsanstalten i Gandløse den 11te Januar 1870 af undertegnede Præster i Forening med Provsten afholdt Møde angaaende en Gudstjeneste, som ifølge Anmodning fra Anstaltens Bestyrelse agtes afholdt sammesteds hver 14de Dag, vedtages det, at i medens Capellanen for Slagslunde og Gandløse Menigheder, Pastor Petersen, paatager sig den sædvanlige Sjælesorg, med hvad der til hører, for Arbejdsanstaltens Lemmer, skulle undertegnede Præ-

ster for Stenløse- Vixø, Ølstykke, Farum, Lyng-Uggeløse Menigheder hver 2den Søndag skiftevis holde en Opbyggelsestid paa bemeldte Anstalt, i den Orden, at jeg, Bang, afholder det første Møde i nævnte Øjemed Søndag den 23de d. M. Kl. 10 Formiddag, jeg, Møhl, 14de Dagen derefter Kl. 1, jeg, Mau, Dagen derefter Kl. 10, og endelig, jeg, Ovesen, 14de Dagen efter Kl. 3 Eftermiddag, og vedblive vi saaledes i anførte Orden at foranstalte Afholdelsen af et opbyggeligt Møde paa Anstalten hver 14de Dag.

Bang Møhl Mau Ovesen

Pedersen Jørgensen

In fidem copiae

Olivarius



*Gandløse Kirke. Foto: Holger A. Pedersen, 1993.
Stenløse Lokalarkiv 2007-904z*

Mad og drikke

Det var en grundlæggende idé til billig-gørelse af kommunens omkostning med de fattige, at de blev forplejet med produkter fremstillet på gården. Lemmernes arbejde og egen avl var en integreret funktion.

Fra Brønsholmsdal i Karlebo, der tjente som model ved oprettelsen af anstalten i Ganløse, findes denne tekst.

Der høstedes fra Anstaltens Have:

Kartofler 83 Skp., Selleri 3 Skp., Peberrod 12 Pund, Porrer 500 Stk., Rødbeder 1 Skp., Grønne Ærter 5 Skp., Brune Bønner 30 Pund, Grønkaal 1500 Pund, Hvidkaal 150 Stk., Rødkaal 30 Stk., Spidskaal 40 Stk., Blomkaal 40 Stk., Kommen 127 Pund, Ribs 150 Pd., Stikkelsbær 30 Pd., Jordbær 50 Pd., Hindbær 50 Pd., Æbler 1½ Td., Løg 2 Skp., Gullerødder ½ Td. og Kaalrabi ½ Td.

Øvrige madvarer købtes årligt via licitationer

Svinefedt 200 Pd., Margarine 300 Pd., Smør 130 Pd., Oksekød 1000 Pd. Rugbrød 5000 Pd., Sigtebrød 4000 Pd., Byggryn 1800 Pd., Øl 30 Td., Sødmælk 1500 Pd., Sk. Mælk 12000 Pd., Sild 2 Td., Salt 2½ Td., Kogeærter 2 TD., Klipfisk 350 Pd., Sirup 400 Pd., Brændevin 2 Td., Gr. Sæbe 2½ Td., amk. Soda 300 Pd. og 150 Potter Petroleum. I denne opstilling af indkøb savnes flæsk, den fik man fra egen svineavl.

Spiseplanen

Morgen Kl. 6, 6½, 7 efter Aarstid The og Smørrebrød eller varmt sødet Øl, Mælk, Brød.

Kl. 8 Fedte- el. Smørrebrød, Snaps, Øl, de arbejdende Kvinder Kaffe.

Middag Kl. 12 efter Skema.

Kl. 1½ arb. Kvinder Kaffe.

Eftm. Kl. 4 Fedte- el. Smørrebrød, Snaps, Øl.

Kl. 6 The og Smørrebrød eller nykogt Vandgrød med Mælk til.

Der koges ugentlig Havresuppe med Sukker og Saft til de som ønske el. behøve det.

Drikkevarer

Morgen , Frokost ½ Pot Øl.

Vesperkost. ½ Pot Mælk Morgen og Aften og ½ Pot til Grøden, ½ Pot Snaps.

Frokost, ½ Pot Snaps.

Fra Brønsholmsdal om stærke drikke

Brændevinen var lemmernes trøst, og da den knappe ration ikke var nok til at slukke tørsten og få dem til at glemme sorgerne og den triste tilværelse, fik man børnene på anstalten til at hjælpe sig med at skaffe lidt ekstra.

- *Søndag: Kødssuppe efter Aarstid med Gryn el. forsk. Kaal, Porre, Selleri, Gullerod og Kartofler i Suppen. Oksekød og Brød.*
- *Mandag: Sødgrød m. Byggryn kogt i Mælk, Mælk til, Spegesild, Brød.*
- *Tirsdag: Gule Ærter med Porrer, Kaalrabi, Løg, Kartofler, Timian i, Flæsk, Brød.*
- *Onsdag: Vælling, Klipfisk, Sennepssauce, Kartofler, Brød.*
- *Torsdag: Vandgrød, Lobescoves, Brød.*
- *Fredag: Grønkaal el. Sulevælling efter Aarstid m. Kartofler, Flæsk, Brød.*
- *Lørdag: Øllebrød, Spegesild, Kartofler, Brød. Naar Leilighed gives forsk Sild.*

Direktionsmøde/bestyrelsesreferater

NB: Man benævnte sig direktionen, i dag kalder vi det bestyrelse.

Torsdagen d. 22 Jan. 1885 afholdtes
ordinairt Møde paa Anstalten.
Alle Medlemmer vare mødte.
Til Formand for Aaret 1885 valgtes
Rasmus L.Nielsen.
Udfyldt Skemaet til Indberetning om
Fattiggaardens Tilstand i 1884
Inspekturen meddelte at have købt
en Ko ----- 212 Kr.
og solgt en til ----- 190 ”
Næste Møde afholdes d. 12 Februar
Fmdg. Kl. lo
Mødet hævet
Rasmus L.Nielsen N.Johansen Jens
P.Hansen N.Madsen Christen Madsen

Torsdagen d. 12 Februar 1885 afholdtes
ordinairt Møde paa Anstalten
Alle Medlemmer Vare mødte.
Inspekturen meddelte at have solgt
en Ko til ----- 140 Kr.
og købt en til ----- 200 Kr.
Det bestemtes at revidere Anstaltens
Regnskab Torsdagen d. 19 Marts
Fmdg. Kl. 9 hertil valgtes Formanden
og J.P.Hansen. Licitationen bestemtes
til Onsdagen d. 25 Marts Eftmdg. Kl. 2
derefter Tørvelicitation paa Kroen.
Mødet paa Anstalten afholdtes Kl. 1.
Mødet hævet
Rasmus L.Nielsen Jens P.Hansen
N.Madsen Christen Madsen
N.Johansen

Efter Bud fra Inspekturen angaaende
en smitsom Sygdom, der var udbrudt
blandt Køerne paa Anstalten vare Di-
rektionens Medlemmer tilsagte til ex-
traordinairt Møde Dags Dato paa An-
stalten.

Det viste sig efter Dyrlægerens Markes
og Jacobsens Undersøgelse at være
Oxens ondartede Katharfeber. 4 af Kø-
erne vare angrebne og for de 3 fedestes
Vedkommende tilraadtes Oieblikkelig
Slagtning, da det efter benævnte Dyr-
lægers Erklæring endnu var skikket til
menneskeføde, hvilket vedtoges.

Resten af Besætningen 5 Køer ere iso-
lerede og til under eventuel Udbrud af
Sygdommen hos disse at tage Bestem-
melse om Behandling eller Slagtning
valgtes de to Direktionsmedlemmer
J.P.Hansen af Søsum og N.Madsen af
Slagslunde i Forening med Dyrlæge
Jacobsen af Gandløse.

Det overdrages Inspekturen under
Køernes Sygdom og indtil man kan ind-
sætte en ny Besætning at købe den
nødvendige Mælk til Lemmernes Be-
hov.

d. 18 Februar 1885

Rasmus L.Nielsen Jens P.Hansen
N.Madsen Christen Madsen
N.Johansen

Tirsdagen d. 19 Marts d.A. mødte Un-
dertegnede paa Anstalten og eftersaa
Regnskabet for 1884 med hvilket Intet
fandtes at erindre.

d. 19-3-85

Rasmus L. Nielsen Jens P. Hansen

Eksempel på indkøb af varer til anstalten

Onsdagen d. 25 Marts afholdtes Møde paa Anstalten.

1. Formanden og J.P.Hansen meddelte at de som ovenfor anført d. 19 havde revideret Regnskabet for sidste Aar, hvilket godkjendtes af Direktionen.
2. Den 3 de. d. havde Amtmanden og ? besigtiget Anstalten de udsætte Mangler vil saavidt muligt blive afhjulpne.

Den afholdte Licitation gav følgende Resultat.

Brød, Bager Theter i Gandløse til ----- 80 Øre pr. Pund
Gryn Bager Ditt do ----- 17½ Kr. pr. Td.
Øl. Møller Lars Larsens Mølle i Knardrup for ----- 4 Kr 30 Ører pr. Td
Kjød, Slagter Schou i Slangerup til -- ----- 36 Øre pr. Pund
Økonomivarer: Gandløse Brugsforening efter Tilbudet ----- 1½ ? Foder
Gaardejer J. P. Jørgensen Gandløse ----- 24 Øre pr Td.

Licitationen over Tørv gav følgende

August. d. A. tilsloes Følgende

100 ? Tørv a. 45 Øre pr ? Gaardejer N.Madsen i Slagslunde

100 " 45 Øre " Ditto

100 " 45 Øre " Afbyg. N.Christiansen i Gandløse

100 " 45 Øre " Peter Sørensen Gandløse Mørke

100 " 45 Øre " Ditto

100 " 43Øre " Niels Christiansen Gandløse

600 Tørv at levere paa Anstalten i November og December Maaneder d.A. tilsloes

100 ? Tørv a. 50 Øre pr ? Gaardejer N.Madsen Slagslunde

100 " 50 Øre " Ole Larsens Enke Gandløse

100 " 50 Øre " Afbyg.Peter Sørensen G. Mørke

100 " 50 Øre " Jørgen Andersen Slagslunde

100 " 50 Øre " Hans Pedersen Gandløse

100 " 50Øre " Jørgen Andersen Slagslunde

Samtlige Tilbud og Bud Approberedes som ovennævnt og skal præsteres i Henhold til de oplyste Conditioner

Inspektøren bemyndiges til at købe Lødeko hvis han finder det nødvendigt.

Næste Møde afholdes Torsdagen d. 23 April d.A. Eftermiddag Kl. 2

Rasmus L.Nielsen N.Johansen Christen Madsen Jens P.Hansen Niels Madsen

Ordforklaring:

Lødeko, en drægtig ko den sidste tid før kælvningen.

Licitation.

I 2det Kvartal af d. A. havees paa Arbejds- og Forsørgelsesanstalten i Gandløse Brug for følgende Ting, som ønskes leverede ved Licitation: Rugbrød, Byggryn, Ørekjød, Sild, Salt, Ærter, Risengryn, Sirup, Öl, Sæbe, Soda, Petroleum, Brændevin, Kaffe, Cicorie, Sukker, The og Ost.

Licitationsbetingelserne ligge forinden Licitationen til Eftersyn paa ovennævnte Anstalts Kontor, hvortil skriftlige forseglede Tilbud portofri indsendes inden den 30te Marts, hvilken Dags Eftermiddag Kl. 3 Tilbudene aabnes i Overværelse af de Bydende paa Gandløse Kro. Derefter afholdes paa samme Sted som foregaaende Aar Licitation over Tørv til Anstalten. Betingelserne for denne Levering bejendtgjøres paa Licitationsstedet.

**Avisannonce i Frederiksborg Amts Avis
27. maj 1880**

Licitation.

I 2det Kvartal af d. A. havees paa Arbejds- og Forsørgelsesanstalten i Gandløse Brug for følgende Ting, som ønskes leverede ved Licitation: Rugbrød, Byggryn, Økekjød, Sild, Salt, Ærter, Risengryn, Sirup, Öl, Sæbe, Soda, Petroleum, Brændevin, Kaffe, Cikorie, Sukker, The og Ost.

Licitationsbetingelserne ligge forinden Licitationen til Eftersyn paa ovennævnte Anstalts Kontor, hvortil skriftlige forseglede Tilbud portofri indsendes inden 30te Marts, hvilken Dags Eftermiddag Kl. 3 Tilbudene aabnes i Overværelse af de Bydende paa Gandløse Kro. Derefter afholdes paa samme Sted som foregaaende Aar Licitation over Tørv til Anstalten. Betingelserne for denne Levering bejendtgjøres paa Licitationsstedet.

Torsdagen d. 23 April holdtes ordinairt Møde paa Anstalten.

Alle Medlemmer vare mødte.

Det vedtoges

1. at overlade til Inspektøren at forandlede Vinduer og Yderdøre male i Stueetagen paa Hovedbygningen samt lidt Reperationer hvad Maling angaar paa Vinduerne i samme Bygnings Øverste Etage. Der toges ingen Bestemmelse om Børneboligen da der forestaaer en større Reperation.

2. I følge Anmodning fra Amtmanden om at Nedgangen fra Drengenes Soveværelse var for besværlig i Tilfælde af Ildløs vedtoges det at henlægge Drengene paa den Stue hvor Pigerne ere flyttede fra og foretage en Forandring med Udgangen af Stuen ud til Gaarden efter en Plan som forelaa fra Inspektøren.

Inspektøren meddelte at han havde solgt en Ko 185 Kr. og kjøbt 2 Lødekøer a. 200 Kr. pr. Stk. hvilket godkjendtes.

Næste Møde Torsdag d. 21 Mai Eftermiddg. Kl. 2½ Mødet hævet

Rasmus L.Nielsen N.Johansen

Christen Madsen Jens P.Hansen

Niels Madsen

Torsdagen d. 21 Mai 1885 afholdtes ordinairt Møde paa Kroen i Gandløse. Niels Madsen var fraværende.

Mødet var henlagt til Kroen paa Grund af en Epidemi af Mæslinger paa Anstalten Lægen var til stede under Mødet og gav følgende Fremstilling af Sygdommens Gang.

I det sidste halve Aar har der været Mæslinger i Vixø og Omegn og i Marts Maaned optraadte Epidemien i Gandløse. En Pige fra Anstalten gik til Confirmation i Slagslunde Præstegaard hvor en Person laa af Mæslinger en anden Confirmand havde ligeledes denne Sygdom I sidste Halvdel af April Maaned fik denne Pige Mæslinger der forløb ganske almindelig. De større Dreng blev strax isolerede i Rullestu-

**Avisannonce i Frederiksborg
Amts Avis 24. marts 1880**

Licitation.

I 3dje Kvartal af d. A. haves paa Arbejds- og Forsørgelsesanstalten i Gandløse Brug for følgende Ting, som ønskes leverede ved Licitation: Rugbrød, Byggryn, Drekjød, Sild, Salt, Ærter, Risengryn, Oxekjød, Sild, Salt, Ærter, Risengryn, Sirup, Øl, Sæbe, Soda, Petroleum, Brændevin, Kaffe, Cikorie, Sukker, The, Ost, Klipfisk, Skraa, Snus og ca. 150 Tdr. Store Kul.

Licitationsbetingelserne ligge forinden Licitationen til Eftersyn paa ovennævnte Anstalts Kontor, hvortil skriftlige forseglede Tilbud portofri indsendes inden den 10de Juni, hvilken Dags Eftermiddag Kl. 4 Tilbudene aabnes i Overværelse af de Bydende paa Gandløse Kro.

Licitation.

I 3dje Kvartal af d. A. haves paa Arbejds- og Forsørgelsesanstalten i Gandløse Brug for følgende Ting, som ønskes leverede ved Licitation: Rugbrød, Byggryn, Drekjød, Sild, Salt, Ærter, Risengryn, Sirup, Øl, Sæbe, Soda, Petroleum, Brændevin, Kaffe, Cikorie, Sukker, The, Ost, Klipfisk, Skraa, Snus og ca. 150 Tdr. Store Kul.

Licitationsbetingelserne ligge forinden Licitationen til Eftersyn paa ovennævnte Anstalts Kontor, hvortil skriftlige forseglede Tilbud portofri indsendes inden den 10de Juni, hvilken Dags Eftermiddag Kl. 4 Tilbudene aabnes i Overværelse af de Bydende paa Gandløse Kro.

en medens flere af Pigerne og de mindre Drenge blev smittede.

Hos en Deel af disse sidste kom tillige ondartet Halsstygge til, hos d. 2de først smittede dog kun i ringe Grad. Senere angreb den Børnene i højere Grad saaledes at det i Løbet af den første Uge døde 3. 4 blev indlagte paa Sygehuset i Hillerød hvor af 3 døde.

Epidemien maa nu betragtes som endt og der staar kun tilbage at desinficere Localerne hvilket vil skee efter Læge Krarups Anvisning. Efter Læge Krarups Anvisning har man givet Tilladelse til at rekvirere en Sygepleierske fra Kjøbenhavn, hvilket Direktionen godkjendte.

Fra Slagslunde-Gandløse Sogneraad forelaa paa Grund af en forudgaaende Forespørgsel Tilbud om at afstaa til Anstalten deres gamle Sprøite paa den Betingelse at Sprøiten under paakommende Ildløs i Byen ogsaa kunde benyttes i denne. Tilbuddet modtoges og det overdrages til Inspektøren at sætte den i en brugbar Stand

Næste Møde bestemtes til Onsdagen d.

24 Juni Eftmdg. Kl. 2½ og Kl. 3 Licitation paa Kroen.

Mødet hævet

Rasmus L. Nielsen Christen Madsen
Niels Madsen Jens P. Hansen
Niels Madsen

Været paa Anstalten d. 28 Juni 1885.
Rasmus L. Nielsen

Paa Anstalten i dag d. 29 Juli 1885
N. Johansen

Torsdagen d. 30 Juli holdtes ordinairt Møde paa Anstalten. Da der kun mødte Under tegnede Medlemmer var man altsaa ikke Beslutningsdygtig. Forøvrigt forelaa ingen Forslag til Forhandling som krævede hurtig Afgørelse. Næste Møde foresloges afholdt d. 24 Septbr. Eftmdg. Kl. 2 og Licitationen Kl. 3.

N.B. De fraværende Medlemmer havde meldt Forfald.

Mødet hævet

Rasmus L. Nielsen Niels Madsen

Aar 1885 den 24 Juni afholdtes ordinairt Møde paa Anstalten, hvor Direktionens Medlemmer var tilstede med Undtagelse af Formanden som havde anmeldt Forfald. I Formandens Forfald overdrog Direktionen sammes Medlem J.P.Hansen at føre Protokollen ved Mødet og Licitationen. Licitationen over Leveringer af de forskellige Forbrugsgjenstande til Anstalten for Juli Qvartal afholdtes i Henhold til sædvanlig Bekjendtgjørelse, og gav efter de indkomne Til bud følgende Resultat:

Brød	Møller R.Petersen Stenløse	80 Ø. pr. Lb.
Gryn	do do	17 Kr,50 Ø. pr. Td.
Øl	Møller Lars Larsens Enke Knardrup	4 Kr. 30 Ø. pr. Td.
Kjød	Slagter Schou i Slangerup	40 Ø. pr. Lb.
Økonomivarer Søderberg efter Tilbudet		
200 Td Kul at levere paa Maaløv Jernbanestation		
efter fremlagte Conditioner 2 Kr 27 Øre pr. Td. Grosserer Valentin i Kjøbenhavn.		

Derefter forhandlede

Direktionen vedtog at lade lægge ny Spaan paa norden Side af Ladebygningen, hvilket arbejde Inspektiuren bemyndiges til at lade udfører samt indkjøbe Spaannen.

Inspektiuren meddelte at han siden sidste Møde har solgt 1 Ko for 175 Kr. samt indkjøbt 2 Løbekøer for en Pris tilsammen 432 Kr. hvilket godkjendtes.

Fra Amtsrivisionen var fremsendt Rvisionsindtegnelse til Regnskaberne for Aret 1882 og 1883 hvilket besvaredes og vil derefter være at tilbagesende til Dicision.

Inspektiuren meddelte at Sprøjten til Anstalten nu var sat i Stand. Sprøjten blev prøvet i Direktionens Overværelse som fandt samme i forsvarlig brugbar Stand.

Inspektiuren overdroges det at beramme næste Møde.

Mødet hævet

Jens P.Hansen N.Johansen N.Madsen Christian Madsen

Torsdagen d. 24 Septembr. afholdtes Møde paa Anstalten samt Licitation paa Kroen. Alle Medlemmer vare mødte.

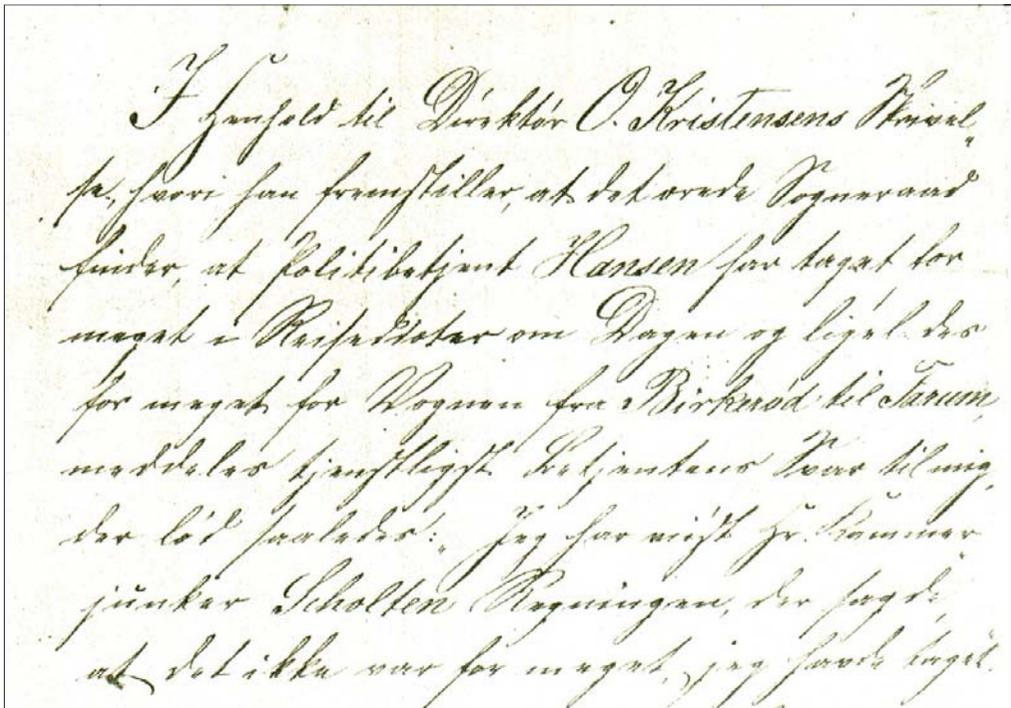
Licitationen gav følgende Resultat:

Brød	Bager Theter Gandløse	74 Øre pr.Lb
Gryn	"	17 Kr. 25 " " Td
Øl	Lars Larsens Enke Knardrup	4 " 30 " " "

Øqonomivarer Søderberg Gandløse efter det foreliggende Tilbud.

1. Fra Amtet fremlagdes Aprobation paa den i Mødet den 23 April d.A. Vedtagne Forandring af Børneboligen.
2. Inspektiuren meddelte at have ladet Skorstenshovedet ombygge indtil ca. 5/4 Alen-under Tagrygning.
3. Angaaende Ombygningen af Børneboligen vedtoges at J.P.Hansen og Niels Madsen skulde tale og prøve Akord med Haandværkere om Arbejdet forinden man skred til Licitation.
4. Fra Lærer Bang Forelaa Andragende om Tilladelse til
 - a. at tage Bolig uden for Anstalten og
 - b. at faa vederlag for denne Deel af sin Løn

Økonomi



J Henhold til Direktør O. Kristensens Skrivelse, hvori han fremstiller, at det ærede Sogneraad finder, at Politibetjent Hansen har taget for meget i Reisediæter om Dagen og ligeledes for meget for Vognen fra Birkerød til Farum meddeles tjenstligst Betjentens Svar til mig der lød saaledes: Jeg har vist Hr. Kammerjunker Scholten Regningen der sagde at det ikke var for meget, jeg havde taget.

Forsørgelsesanstalten i Gandløse den 27 Januar 1880.

I Henhold til Direktør O. Kristensens Skrivelse, hvori han fremstiller, at det ærede Sogneraad finder, at Politibetjent Hansen har taget for meget i Reisediæter om Dagen og ligeledes for meget for Vognen fra Birkerød til Farum meddeles tjenstligst Betjentens Svar til mig der lød saaledes: Jeg har vist Hr. Kammerjunker Scholten Regningen der sagde at det ikke var for meget, jeg havde taget.

Ærbødigst

H. Andreasen

Inspektør

Brev fra Anstalten om forskud

Forsørgelsesanstalten

Gandløse pr. Viksø d 18-6-92.

Gode Hr. Sognefoged P. Jensen.

Jeg var hos Dig forleden Di var i Kjøbenhavn og da maatte jeg søge Formanden, han var reist meget længere

bort, jeg tillader mig derfor at sende en paalidelig Mand for i dette mit Erinde at kunde kvittere for mig dersom Du kan skaffe mig et Tusinde Kroner jeg skal bruge et Par Tusinde Kroner nu, men i Gandløse er ingen at faa før 1 Juli, og galt er det jo flere Steder. Nu taler vi maaske sammen paa Mandag

jeg aflagde et Brev hos Formanden som jeg antager er kommet Dig i hænde jeg syntes jeg drog mig i at kjøre tilbage til Lyngø igen men bad Dem lade Nissen aaben det ellers unde Dig det.

Haabende disse Linier træffe Dig i beste vel. Du med ærede Familie været hilset.

Din meget forbunden

H. Andreasen.

I Henhold til Ovenstaaende og til Aftale sidste Sogneraadsmøde anvises herved i Formandens Fravær et Tusinde Kroner til Udbetaling til Gandløse Fattinggaard.

Nærværende Skrivelse beholder Du.

Lyngø den 18de Juni 1892.

H. P. Jensen

Dags Dato har jeg af Lyngø og Uggeløse Sogneraad modtaget 1000 Kr. som Afdrag paa Kommunens Tilskud til Anstalten i Henhold til Regnskabet for Aaret 1891, for hvilket Et Tusinde Kroner herved meddeles Tilstaaelse.

p t Uggeløse den 18 Juni 1892.

for H. Andreasen

Jens R. Petersen.

Brev om prisen for et lems ophold

Ølstykke Herreds Fattigforsørgelses og Arbejdsanstalt.

Gandløse pr. Viksø d. 3/9 1883

I Henhold til ærede Skrivelse af 31te forrige Maaned, skal jeg tjenstligst fremsende Oplysninger, om Niels Chr. Julius Hansens Ophold her paa Anstalten, i Aarene 1878 og 79.

Et Uddrag af Regnskaberne for ovennævnte Tid medfølger, som de fuldstændig kan rette Dem efter i Beregningen maa jeg overlade til det ærede Sogneraad, da Klæderne jo, kun kan deles paa Skjøn, efter Dageantallet hele Aaret, ligesom i 79 Lemmerne kostede 17 Øre pr. Dag. som dog ikke er traadt i Kraft inu.

Ærbødigst

H. Andreasen

Regninger til kommunerne

Kvittering for betaling

Ved efter Ordre d. D. at transportere
Anders Christensen fra Hørsholm til
Ganløse Arbejdsanstalt har underteg-
nede havt følgende Udgift:

for Befordring –

Hørsholm, Ganløse 10 Kr. 0 Ø.

samt Diæter for 1 Dag 3 " "

I Alt 13 Kr. "

Hvilket Beløb igjen er mig tilbagebetalt
herfor hermed kvitteres.

Hørsholm d. 4de Juli 1881.

ærbødigst

Joh. Lademann.

Brev fra politi om refusion

Hørsholm Birk

7 Oktober 1884.

I Henhold til Skrivelse af 7 fm. tillader
jeg mig hermed at fremsende en Reg-
ning over Omkostningerne ved Lars
Pedersens Transport fra Hørsholm til
Gandløse Arbejdsanstalt, idet jeg udbe-
der mig dens paalydende beløb refun-
deret med 15 Kr.

I Gjen svar paa det ærede Sogneraads Skrivelse af 17 dennes meddeles tjenstligst, at
her ingen Sengklæder er tilovers som har været afbenyttet af Lemmer fra Lyngby og
Uggeløse Kommune.
Forsørgelsesanstalten i Gandløse,
den 20 December 1886. Ærbødigst,
H. Andreasen
Inspektør.

I Gjen svar paa det ærede Sogneraads Skrivelse af 17 dennes meddeles tjenstligst, at
her ingen Sengklæder er tilovers som har været afbenyttet af Lemmer fra Lyngby og
Uggeløse Kommune.

Forsørgelsesanstalten i Gandløse

den 20 December 1886

Ærbødigst

H. Andreasen

Inspektør.

Brev fra Slangerup om dobbelt betaling

Slangerup Bys Sogneraad d 1' Marts 1889.

Til Lyngge-Uggeløse Sogneraad

Det ærede Sogneraads Regning paa Udlæg til And. Larsen paa Gandløse Arbejdsanstalt har man D.D. modtaget. Men da man samtidig har modtaget Regning fra Arbejdsanstalten for hele det Tidsrum hvilket And. Larsen har opholdt sig paa nævnte Anstalt, tillader man sig kun at refundere dette 19 Kr. paa hvilke man tidligere har erholdt Regning.

P. S. V.

C. Betz

Sktr.

Brev om forsinket regning

Gandløse pr Viksø d 28.10.90.

Inlagt tillader jeg mig at fremsende Regning over Hans Peder Nielsens Udgifter til Anstalten og beder det ærede

Sogneraad undskylde at den kommer sent, da jeg har maatte korespondere med Apotekeren for at faa Medicinen med.

Ærb.

H. Andreasen

Inspektør

Brev om deling af omkostning

Liunge Uggeløse Sogneraad pr Lille-rød d. 26/10 90.

Ovenstaaende og efter vedlagte Regning fra Storehedninge for Hans Laurits Petersen Hjemsende tillader man sig herved at fremsende en anordningsmæssig regning vedlagt som bedes Undertegnet

..... og i Kvitteret Stand hertil indsendt. Det er naturligvis nok det ærede Raad bekendt, at det har at udrede Halvdelen af Omkostningen.

P. S. V.

H. P. Jensen

Regning af 1 apr. 1891 fra P. W. Rasmussens Kjøbmandshandel, Badstrup

P. W. RASMUSSENS
1497
Kjøbmandshandel,
BADSTRUP

32, a

Lyngge & Uggeløse Sogneraad for Uhmager H. P. Jensen Uggeløse

			sh.	or	sh.	or
191						
Marts 20	br. Løn	1 00 Ringbrød				44
"	"	1/2 Margariner	50			30
"	"	1 Tlb Petroleum				20
"	"	Glødetbrød				16
26	"	1 00 Ringbrød		1 10		44
"	"	1/40 Perin				7
"	"	2 Rst Ste				12
"	"	1 1/2 Tandst.				2
27	"	1/2 br. Løn		65		20

Regning fra Strøby om hjemsendelse
Strøby Sogneraad d 23de November
1890.

Ifølge det ærede Sogneraads Skrivelse
af 19. Dennes, fremsendes hermed en
anordningsmæssig Regning for Hans

Laurits Petersens Hjemsendelse til
Forsørgelsesanstalten i Gandløse.
Beløbet bedes refunderet.

P. S. V.
Peder Hansen

Regning til Lynge og Uggeløse Kommune over lemmernes forplejning og mm. i
august 1892.

64 Regning til
Lynge og Uggeløse Kommune over lemmernes Forplejning og
mm. i August 1892.

			Kr.	Sk.	Kr.
1	Anni Marie Nielsen	22 Dage a 50 Kr	11	00	
2	Jørgen Pedersen	31 dets	15	50	
3	Jens Pedersen	31 dets	15	50	
4	Ingvor Jendattel	31 dets	15	50	
5	Marion Kristine Pedersen	31 dets	15	50	
6	Anders Pedersen	31 dets	15	50	
7	Anni Kristine Johansen	31 dets	15	50	
8	Niels Johnsen	31 dets	15	50	
9	Lau Hansen	31 dets	15	50	
10	Peder Hansen	31 dets	15	50	
11	Anni Kirstine Hansen	31 dets	15	50	
12	Anni Kirstine Hansen	31 dets a 35 Kr	10	85	
13	Anni Margrethe Nielsen	31 dets a 50 Kr	15	50	
14	Anders Christensen	31 dets	15	50	207
2	Anni Marie Nielsen indtaget 2 Sk: 1/2				
	a 1,85 Kr efter Logens Anordning		3	90	
	1 Sk. 1/2 og 2 Kr. 1 Skjold 12 Kr.		14	"	
9	Lau Hansen 1 Skjold 2 Kr		2	"	
14	Anders Christensen 1 Skjold 2 Kr		2	"	21
			Sum: 229 3/4		

Kvittering for betaling af gravning af fattiggrav

For at have gravet en Fattiggrav til Lars Pedersen fra Gandløse Fattiggaard har jeg D. D. af Kassereren for Lyng Uggeløse Sogneraad modtaget to Kroner og tretifem Øre, hvorfor kvitteres.

Lyng den 13 Juni 1992

Peter Petersen

Brev om refusion af 3 kr.

Slagslunde Gandløse Sogneraad pr. Viksø d. 20 August 1992.

Til Lyng-Uggeløse Sogneraad.

Den hertil fra Lyng Kommune i sidste Vinter ankomne Indsieder Carl Reimer, der efter opgivende er hjemmehørende

i Lyng- Uggeløse Kommune, modtog d. 20/3 – kort efter sin Ankomst hertil en midlertidig Hjælp af 4 Kroner, som ved en Forglemmelse ikke er anmeldt. I Haab om at Angivelsen af Hjemsted er rigtig og at Sogneraadet den sene Anmeldelse uanset er villig til at refundere det ringe Beløb, har man vedlagt Regning over de 3 Kr. af nævnte Hjælp.

P. S. V.

P. Andersen

Fmd.

Kvittering for kørsel med landauer

Regning til Lyng Kommune.

1892 Octob. 28: En Landauer til Gandløse Kr. 4,00

Betalt

Henrik Lauersen.

Fortegnelse over den Tid Niels Johansen har været paa Amtstallet.

Tilgaact	Afgaact	Antal Dage	Kr.	Ø.
31/12 1887	19/4 1888	=	79	
23/11 1888	1/5 1889		160	
7/11 1889	1/5 1890		176	
27/11 1890	2/5 1891		157	
13/11 1891	23/2 1892		103	
19/5 1892	til dato		321	
			986	493/2

fra Lyng og Uggeløse Kommuner
Regning

Fortegnelse over fattiglems ophold 1888-92.

Kvittering for gravning af 2 grave

Lynge den 3/10 92.

For at have gravet 2 Fattigrave paa
Lynge Kirkegaard til
Ane Marie Nielsen og
Bendt Christensen

begge fra Gandløse Fattiggaard har
undertegnede D. D. af Kommunens
Kasserer modtaget fire Kroner og sex
og tresindstve Øre, hvorfor kvitteres.
Peter Petersen.

Regning til Lynge Uggeløse Kommune over lemmernes forpleining mm. i december 1893

Regning til
Uggeløse Kommunes over Lemmernes Forpleining mm. i December 93

	Kr.	Ø.
1 Jørgen Pedersen i 31 Dage a 55 Ø.	17	05
2 Jens Pedersen dito	17	05
3 Inger Jensdatter dito	17	05
4 Marie Kristine Pedersen dito	17	05
5 Anders Pedersen dito	17	05
6 Lars Hansen dito	17	05
7 Søren Larsen dito	17	05
8 Bente Vellemsdatter dito	17	05
9 Ane Magrethe Nielsen i 17 Dage a 55 Ø.	9	35
Modtaget 1 Pælle 350 Ø. No. 2. Brændtønde Klæde 4 Kr.	7	50
1 Halvtønde 50 Ø. No. 4 Læng. Stroppe 1 Kr. Fordl 50 Ø.	2	"
6 1 Byorte 225 Ø. No. 7. 1 Skalkrog 160 Ø.	3	85
7 Lygte 12 Kr.	12	00
		25 30
		<u>171 10</u>
		Betalt.
Forrigt Afskaldet i Gandløse 31/12 1893.		
		P. Andersen
Indsees Kommunen		

Regning fra Farum Apotek, december 1894

Det. 60 Farum Apotek, d. Decbr 1894
 Gandløse Arbeidsanstalt
 JULIUS SIMONSEN. Debet

		Kr	øre
	Lynge og Uggeløse Sogn		
Debet 5	Per Sogneraad i Sæbe 2 1/2 - 7 1/2 = 5 00	1	96
" 12	Debet 1 27 - 7 19 = 6 02	1	63
" 26	Debet 1 27 - 7 00 = 5 77	1	63
Kredit 2	Skatte 0 81 Udskudt 0 24 - 7 9 Udskudt 1 34 Skatte 0 81	2	36
" 9	Per 1 38 Debet 1 27 - 12 5 = 1 11	1	36
" 31	Per 1 38 Udskudt 1 02	1	40

Brev om skråtobak

13/1 93.

Herved tillader jeg mig ærbødigst at fremsende Regning over de paa Anstalten værende Lemmer i December Maaned samt deri indbefattet det Dem udleverede Skraatobak i 6 Maaneder og tillader jeg mig at bede det ærede Sogneraad om at lade Regningen honorere saasnt det kunne padse.

I Anledning af Aarsskiftet benytter jeg Leiligheden til at ønske et glædelig Nytaar og Tak for det gamle.

Ærb.

H. Andreasen

Forslag om betaling for lægetilsyn

Til Lynge og Uggeløse Sogneraad.

D. 4.3.93.

I Henholde til Forslag af Ganløse Sogneraad tillader man sig ærbødigst at fremkomme med følgende:

1. Dogter Krarup tilser Beboerne paa Anstalten en Gang ugentlig (4 Kr Turen); men i Aarets Løb har Dogteren

været hentet 20 Gange ud over det ordineret, og derfor betalt 4 Kr Turen, 2 Kr Turen i Befordringspenge – 120 Kr.

2. Forslaget gaar ud paa, at alle Extrature betales af den Kommune hvor Patienten hører hjemme for at hver Lem faa sin Del af Udgiften eftersom Lemmerne ere svage til, det ugentlige Tilsyn føres som sædvanlige i Fællesskab. Man tillader sig hermed at udbede De ærede Sogneraads Svar angaaende.

P. B. V.

N. M. Seierø

Én af kommunerne svarede:

I Anledning af den meget ærede Bestyrelses Skrivelse af 4 dennes angaaende at Forslag fra Gandløse Sogneraad om Forandring i Betalingsmaaden for Lægetilsyn paa Gandløse Forsørgelsesanstalt skal man tillade sig at meddele, at herværende Sogneraad ikke kan skjønne der er Grund til den omtalte Forandring, ikke naar antages det træffer en Kommune paa et Tids og en anden paa

en anden der har Patienter der trænger til extra Lægehjælp, saa ingen Kommune derved vil kunne faa nogen synderlig reel Fordel ved at forandre Regnskabsførelsen og de Anstalter nu engang vises i Fællesskab, er der vel ikke saa let gjørligt, at Kommunen skal forklare Maader at afregne paa.

Efterregning

Gandløse pr. Viksø d 3.4.93

Til Gaardeier Sogneraadformand H. Andersen

Hermed tillader jeg mig ærbødigt at fremsende Efterregning paa Ane Margrethe Nielsen (Døvstum) som jeg har glemmt at føre paa stor

15 KR. 50 Øre

Naar Pengene bliver sendt skal jeg skrive Regningen om.

Indvidere tillader jeg mig at sende Opgjørelse over Niels Johsens Ophold paa Anstalten. Tiden er rigtig angivet naar han er Til og Afgaaet; men beregnet efter en ny Kalender, saa der kan nok blive faa Dage ligesom det er anslaaet til 50 øre pr. dag. Klæder har jeg ikke opgivet men det kan jo nøjagtig opgives alt naar Regnskaberne nemlig de blaa Bøger som det staar i, hvis de Aarstaller findes i Kommunens Arkiv, ellers skal jeg gjøre mig Umage for at skaffe det hele naar Leilighed gives.

Venlig hilsen

Deres ærbødigt

H. Andreasen.

61 Frederikssund, den 30/6 1894

Hon. Medicinalstyrelsen i København

til

Frederikssund Apothek.

Johan Bergmann.

DEBIT.

	For udløst Medicament:	Nr.	Øre
Koch'ske Salver	73 1,45 130,71 249 1,28	3	44
Harmin Harmin	294 1,20 346 304 0,48 105 2,28 160 0,84 140 0,31 246 1,04	9	61
" Pedal	31 0,38 140 38 151 2,7 290 7,3 120 3,8 92 1,66 152 0,65 224 3,8 131 3,8	9	21
8130,38	150,38 2290,65 940,28 120,38 190,38 2640,38 1050,38 150,38 140,38 140,38 144	3	41
140 0,65	240,38 207 0,27	1	30
Pedal Anv	151 1,12 251 1,12 209 1,12 245 1,12	4	48
Pedal Anv Eub	29 2,70 92 0,84 152 1,00 240 0,54 261 1,35 150 0,84 209 1,35	8	62
		Tilsum 42, 07.	

Kan betales til Lægen i Vixø eller Apotheket i Frederikssund.

Brev fra inspektøren, betaling af udgifter

Gandløse pr. Viksø d 5/6 93.

Idet jeg herved tillader mig ærbødigst at fremsende Regning over Lemmernes Forpleining i Mai Maaned, tillader jeg mig, at meddele det ærede Sogneraad, at der Afholdelse af Udgifterne til Renter og Afdrag m. m., bliver at indbetale a Conto 1000 Kr., hvoraf Deres Kommune har en Andel a 250 Kr hvilket Beløb tilligemed det resterende fra forrige Aar, ønskes tilstillet i første Halvdel af denne Maaned.

Ærb.

H. Andreasen

Brev fra inspektøren om ekstra betaling

Gandløse pr. Viksø /8.93.

Idet jeg herved tillader mig ærbødigst at fremsende Regning for det ærede Sogneraad tillader jeg mig at oplyse, at Direktionen er indgaaet paa at betale 5 Ø pr. Dag pr. Individ for Tillæg af Brændsel, naar der er minus 35 Lemmer, Tallet er overstiget i de 6 Dage af Maaneden, forrige Maanedes Regning bringes i Erindring.

Ærb.

H. Andreasen

Regning på ekstra ture med "dogteren"

Over 7 Extrature med Dogteren

i Henhold til Forpagtningskontrakten

tilkommer mig 2 Kr. pr. Tuer.

02

Regning til
Lyngby og Uggeløse Sogneraad.

	Kr.	Ø.
Over 7 Extrature med Dogteren i Henhold til Forpagtningskontrakten tilkommer mig 2 Kr. pr. Tuer =	14	00
	14	Kr. 00
	Betalt	

Forsøgetes. Arvstatken i Gandløse d 3/12 1893.

Forsøgetes. Arvstatken i Gandløse d 3/12 1893.

H. Andreasen

Brev om brug af døvstums sengeklæder

Forsørgelses Anstalten i Gandløse d 6 Januar 1894.

I Henhold til ærede Meddelelse fra Hr. Sognefoged H P Jensen, tillader jeg mig ærbødigst at fremsende Regning over December, med opført 55 Ø pr. Dag som tidligere, ligesom jeg beder den ærede Formand at sende mig Regningen over November, saa jeg kan omskrive den og tilbagesende i kvitteret Stand.

Invidere undlader jeg ikke at meddele det ærede Sogneraad, at en Døvstums sengklæder er i Behold paa Anstalten, og jeg beder derfor om Tilladelse til at benytte Dem til de gamle Koner fra Deres Kommune.

Forsørgelses Anstalten i Gandløse d 6 Januar 1894.

I Henhold til ærede Meddelelse fra Hr. Sognefoged H P Jensen, tillader jeg mig ærbødigst at fremsende Regning over December, med opført 55 Ø pr. Dag som tidligere, ligesom jeg beder den ærede Formand at sende mig Regningen over November, saa jeg kan omskrive den og tilbagesende i kvitteret Stand.

Invidere undlader jeg ikke at meddele det ærede Sogneraad, at en Døvstums sengklæder er i Behold paa Anstalten og jeg beder derfor om Tilladelse til at benytte Dem til de gamle Koner fra Deres Kommune.

Ærb.

H. Andreasen

Regnskaber

Uddrag af regnskab for 1875

Efter det nu aflagte Regnskab for Ølstykke Herreds Fattigforsørgelses og Arbejdsanstalt for Tidsrummet fra 1ste Januar til 31 December 1875 har Anstaltens Udgifter andraget:

§ 1. Forrentning og Afdrag af Købesummen og Anlægskapitalen ----	7720 Kr.	56 Ø.
§ 2. Ejendommens Drift og Vedligeholdelse, Lemmernes Arbejdsfortjeneste og Indkjøb af Raaproducter -----	3669 - 25 -	
§ 3. Inventariats Anskaffelser og Vedligeholdelse -----	615 - 65 -	
§ 4. Lys og Varme -----	420 - 45 -	
§ 5. Skatter og Afgifter-----	415 - 31 -	
§ 6. Bestyrelsesomkostninger -----	1411 - 82 -	
	I alt	14253 Kr. 04 Ø.

herfra drages Indtægter af Gaardens Avling og Drift 1371, 18 Øre
og Indtægter af forfærdiget og solgt Fabrikater 1000,40 - I alt 2371 Kr. 58 Ø

Alt i alt 11881 Kr. 46 Ø

---000---

Deraf for Lynge og Uggeløse Commune

efter Vedtægternes §2 (1 – 6) at udrede af 2202 Indbyggere -----	1706 Kr.	87 Ø
og af 545 Tønder Hartkorn-----	1571 - 70 -	
Forplejning af 20 Lemmer i 5503 dage á 14 Øre -----	770 - 42 -	
Smaafor nødenheder -----	56 - 06 -	
Klæder m. m. -----	126 - 81 -	
	I alt	4231 Kr. 86 Ø

herfra drages Lemmernes Arbejdsfortjeneste ----- 154 Kr. 50 Ø
i alt 4077 Kr. 34 Ø

herpaa betalt á Conto----- 1000 - - -

Communen skylder saaledes Anstalten ----- 3077 Kr 34 Ø

---000---

Farum Commune har at udrede af 1189 Indb. -----	921 Kr. 65 Ø
og af 241 Tdr. Hartkorn -----	695 - 01 -
Forplejning af 10 Lemmer i 2715 Dage á 14 Øre -----	380 - 10 -
Smaaforfødenheder -----	79 - 81 -
Klæder m.m. -----	145 - 48 -
	I alt 2174 Kr. 05 Ø

herfra drages Lemmernes Arbejdsfortjeneste -----	72 - 13 -
	Sum 2101 Kr. 92 Ø

herpaa betalt á Conto -----	600 - - -
-----------------------------	-----------

Communen skylder saaledes Anstalten -----	1501 Kr. 92 Ø
-------------------------------------------	---------------

---000---

Slagslunde og Gandløse Commune har at udrede af 1652 Indb. -----	1280 Kr. 54 Ø
og af 391 Tønder Hartkorn -----	1127 - 58 -
Forplejning af 23 Lemmer i 5070 Dage á 14 Ø -----	709 - 80 -
Smaaforfødenheder -----	79 - 85 -
Klæder m. m. -----	186 - 93 -
	i alt 3384 - 70 -

herfra drages Lemmernes Arbejdsfortjeneste -----	103 Kr. 42 Ø
	sum 3281 - 28 -

herpaa betalt á Conto -----	800 Kr. 00 Ø
-----------------------------	--------------

Communen skylder saaledes Anstalten -----	2481 Kr. 28 Ø
-------------------------------------------	---------------

---000---

Stenløse og Vixø Commune har at udrede af 1801 Indb. -----	1396 Kr. 04 Ø
og af 556 Tønder Hartkorn -----	1603 - 42 -
Forplejning af 7 Lemmer i 1378 Dage á 14 Ø. -----	192 - 92 -
Smaaforfødenheder -----	30 - 58 -
Klæder m. m. -----	42 - 59 -
	summa 3265 Kr. 55 Ø

herfra drages Lemmernes Arbejdsfortjeneste -----	155 Kr. 17 Ø
	summa 3150 - 38 -

herpaa betalt á Conto -----	1000 Kr. 00 Ø
-----------------------------	---------------

Communen skylder saaledes Anstalten -----	2150 Kr. 38 Ø
-------------------------------------------	---------------

---000---

Ølstykke Commune for at udrede af 820 Indb. -----	635 Kr. 62 Ø
og af 327 Tdr. Hartkorn -----	943 - 02 -
Forplejning af 2 Lemmer i 730 Dage á 14 Ø. -----	102 - 20 -
Smaaafornødenheder -----	13 - 00 -
Klæder m. m. -----	19 - 46 -
	summa 1713 - 30 -
herfra drages Lemmernes Arbejdsfortjeneste -----	91 Kr. 25Ø

i alt summa 1622 Kr. 05 Ø

herpaa betalt á Conto ----- 600 Kr. 00 Ø

Communen skylder saaledes Anstalten ----- i alt 1022 Kr. 05 Ø

---000---

Efter samme læst som for regnskabsåret 1875 var regnskabet for året 1894

Udgifter:

§ 1. Forrentning og Afdrag af Kjøbesummen og Anlægs Kapital-----	3132 Kr. 35 Ø
§ 2. Eiendommens Vedligeholdelse -----	319 - 05 -
§ 6. Læge Tilsyn -----	172 - 00 -
§ 9. Tilfældige Udgifter -----	57 - 95 -
	i alt 3681 Kr. 35 Ø

Efter flere mellemregninger med tidligere år og indtægter fra gården samt fordeling af kassebeholdningen skal 2400,00 kr. fordeles:

Lynge og Uggeløse Kommune -----	653,50 kr.
Ølstykke Kommune -----	337,50 -
Stenløse og Vexø Kommune -----	591,50 -
Slagslunde og Gandløse Kommune -----	482,50 -
Farum Kommune -----	335,00 -

---000---

Fra regnskabet for 1880 var bestyrelsesomkostningerne specificerede

Regning fra Læge Albrethsen -----	96,80 Kr.
- paa Frimærker -----	4,32 -
- paa 1 Ark 8 Øres frimærker -----	8,00 -
- paa Frimærker -----	1,00 -
- paa Inspektørens Løn for 12 Maaneder-----	800,00 -
- paa Lærerens -----	-336,00 -
- paa Plejemoderens-----	- 144,00 -
	I alt 1390,12 -

---000---

Der måtte ikke ændres på principperne uden aftale

Lynge & Uggeløse Sogneraad
d. 31 Juli 1880

Da Ølstykke Herreds Fattigforsørgelses og Arbejdsanstalts Regnskab for 1879 er affattet paa en Maade som aldrig tidligere har været brugt, men i Henhold til en Bestemmelse der blev vedtaget paa et Direktionsmøde d. 25 Januar 1879, (hvor det iøvrigt ogsaa vedtoges at udsætte denne nye Regnskabsordning til næste Aar), uden derom at man givet dette Sogneraad nogen Meddelelse, saa undlader man ikke hermed at meddele den ærede Direktion: At Sogneraadet ikke kan betale den forøgede Udgift der med denne nye Ordning af Regnskabet er blevet Lynge Uggeløse Commune tildelt, men seer sig nødsaget til at tilbageholde en passende Sum, til at Regnskabet som sædvanlig er afsluttet efter hvilket man Summa Sum betale

(underskrift) ----- Til Direktionen for Ø. H. F. Arbejdsanstalt

Lynge & Uggeløse Sogneraad d. 31 Juli 1880

Da Ølstykke Herreds Fattigforsørgelses og Arbejdsanstalts Regnskab for 1879 er affattet paa en Maade som aldrig tidligere har været brugt, men i Henhold til en Bestemmelse der blev vedtaget paa et Direktionsmøde d. 25 Januar 1879, (hvor det iøvrigt ogsaa vedtoges at udsætte denne nye Regnskabsordning til næste Aar), uden derom at man givet dette Sogneraad nogen Meddelelse, saa undlader man ikke hermed at meddele den ærede Direktion: At Sogneraadet ikke kan betale den forøgede Udgift der med denne nye Ordning af Regnskabet er blevet Lynge Uggeløse Commune tildelt, men seer sig nødsaget til at tilbageholde en passende Sum, til at Regnskabet som sædvanlig er afsluttet efter hvilket man Summa Sum betale

(underskrift) ----- Til Direktionen for Ø. H. F. Arbejdsanstalt

Fra bestyrelsesprotokollen om indtægtsføring

Aar 1879 den 25nde Januar afholdt Direktionen Møde paa Anstalten med Undtagelse af Ole Christensen der havde meldt Forfald.

Følgende blev forhandlet.

Ifølge Vedtægternes § 2, at Udgifterne til Føde og Klæder o.s.v. udredes af det Sogn, som Forsørgelsespligten paahviler, foresloges af Jørgen Larsen og Svend Nielsen, at den Kost, som Lemmerne havde faaet igjennem Avlingen (Mælk, Fedevare, Brød o.s.v.) ogsaa fordeles paa Lemmerne og betales af vedkommende Lems Forsørgelseskommune. Paa Grund af de mange Kostdage, der har været i sidste Aar til Haandværkere og Brøndborer, udsattes denne nye Ordning af Regnskabet til næste Aar.

Vedtoges, at for Fremtiden ingen Haandværker skulde have Kosten paa Anstalten.

Bestemtes næste Møde til 22^e Februar, Eftermiddag Kl. 1.

Derefter sluttedes Mødet.

P. Larsen M. Pedersen Svend Nielsen

---000---

Anstaltens formue og gæld 1885

Anstalten med tilliggende og tilhørende Jorder samt Løsøreeffekter:

Bygningernes Assurancesum----- 49480Kr.

Løsøre ditto ----- 11594 "

Jorderne ansatte til værdi ----- 19200 "

I alt 80274 Kr.

Siden sidst aflagte Regnskab er til Livsforsikringsanstalten afdraget 1850 Kr. 83 Øre

Anstalten skylder Livsforsikringsanstalten----- 26810 Kr. 58 Øre

---000---

Brev fra formand om godkendelse af regnskab

Jagtgaarden pr. Maaløv d 17/2 1899.

Tjenstlig fremsendes Regnskabet over Forsørgelsesanstaltens Ejendoms Indtægter og Udgifter for Aaret 1898.

Det ærede Sogneraad anmodes om at tilstille undertegnede en Godkendelse af nærværende Regnskab, og en Kvittering for det modtagne Beløb 103 Kr. 38 Øre.

Rasmussen

Formand for Direktionen.

---000---

Regnskab for året 1898

Regnskab for Ølstykke Herreds Fattigforsørgelse og Arbejdsanstalt i Gandløse
fra 1ste Januar til 31 December 1898

Til Lynge Uggeløse Sogneraad.

Indtægt:

Forpagtningsafgiften for 1 Halvaar-----	458, 64 Kr.
for 2 Halvaar-----	458,64 - -
	i alt 917,28 - -

Udgift-----	537,70 Kr.
Overskud-----	379,58 - -

Nærværende Regnskab er gennemgaaet og godkendt af samtlige Direktionsmedlemmer. Jagtgaarden d. 14 Januar 1899.

Udgifter:

Rente og Afdrag paa Laanet for Juni Termin-----	210,00 Kr.
Do. for December Termin-----	210,00 - -
-----	420,00 Kr.
Eftergivelse af Forpagtningsafgiften af 1 Td. Land-----	60,00 Kr.
Forskellige Udgifter ifølge Bilag 3 - 9-----	57,70 - -
-----	117,70 - -
	I alt 537,70 Kr.

Overskuddet er fordelt paa Kommunerne efter Vedtægt.

Til Ølstykke Kommune-----	53,31 Kr.
- Stenløse Viksø Kommune-----	93,68 - -
- Slagslunde Gandløse Kommune-----	76,20 - -
- Farum Kommune-----	53,01 - -
- Lynge Uggeløse Kommune-----	103,38 - -
	summa 379,58 Kr.

---000---

Udsnit af regnskabet for 1883

Se tekst på efterfølgende side

3 R. Nr.	Fulde Navn.	Alder.	Fødested.	Sidste Opholdssted.	Været paa Anstalten.		Føde.		Modtaget.				Udført Arbejde.		Skyldig.	Tilgode.	Aa- mer- ning.		
					fra	til	Antal Dage	Kr.	Øre	Smaafor- demheder.	Klæder m. M.		Til Værdi.	Kr.				Øre	
											Kr.	Øre							Kr.
7	Jørgen Pedersen	32	København	København	11	3/2	365	94	90	5	30	4 Par Sneokke - 2 20 1 Par Sneokke - 2 46 1 Par Sneokke - 2 20 1 Par Sneokke - 2 20 1 Par Sneokke - 2 20	12	23	Sædet	112	33	Sind	
12	Juliane Sofie Sørensen	14	København	København	4	1/5	121	31	46			3 Par Sneokke - 2 20 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46	16	72			98	18	
13	Karen Marie Sofie Sørensen	45	Lyngø	Ugeløse	4	3/2	365	94	90	24	44	4 Par Sneokke - 2 20 1 Par Sneokke - 2 20 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46	14	97	Sædet	10	124	31	Blind
16	Peter Mathias Sørensen	12	København	København	11	3/2	312	81	12			4 Par Sneokke - 2 20 1 Par Sneokke - 3 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46 1 Par Sneokke - 1 46	17	72			98	84	
20	Karen Kirstine Pedersen	43	Jordtøj	Jordtøj	11	3/2	365	94	90	6	24	4 Par Sneokke - 2 20 1 Par Sneokke - 2 46 1 Par Sneokke - 2 20 1 Par Sneokke - 2 20 1 Par Sneokke - 2 20	16	31	Sædet	21	90	95	55

99

Udvalgte lemmer

(se originalteksten på forrige side)

Navn	Modtaget beklædning	Kr.	Udført arbejde	Kr.	Bemærkning
Jørgen Pedersen	4 Par Træsko 1 Hampelærredsskjorte 1 Par blaa Buxer 3 Par Strømper	5 Kr. 32 Ø 2 - 66 - 2 - 66 - 2 - 25 -	Intet bestilt		Idiot
Juliane Sofie Sørensen	3 Par Træsko 1 Lærredsforklæde 1 Forklæde 1 Særk 1 Par Strømper 1 Bomuldsskjorte 1 Uldklokke Medicin 1 Par Sko	2 Kr. 52 Ø 1 - - - - - 66 - 1 - 33 - - - 66 - 3 - - - 4 - 50 - 1 - 65 - 2 - - -			
Karen Marie S. Poulsen	2 Par Træsko 1 Hampel. Særk 1 Par lange Strømper 1 Bomuldskjole 1 Halstørklæde	2 Kr. 32 Ø 2 - 33 - 1 - 66 - 8 - - - - - 66 -	Strikket	10 Kr	Blind
Peter Anthon Philipsen	6 Par Træsko 1 Par Rayndugsbuxer 2 Par Strømper 1 Skjorte 1 Par Seler 1 Par Sko repareret 1 Tørklæde 1 Kaskjet 1 Par Klædesbuxer	5 Kr. 04 Ø 3 - - - 1 - 32 - 1 - 33 - - - 35 - - - 35 - - - 33 - 1 - - - 5 - - -			
Maren K. Pedersen	2 Par lange Strømper 2 Par store Træsko 1 Hampelærredssærk 1 Bomuldskjole	3 Kr. 32 Ø 2 - 66 - 3 - 33 - 8 - - -			

Nedlæggelse af Anstalten

Forsørgelsesanstalten
Gandløse pr. Viksø, den Juni 1892.
Herr:
Gmd.'s Sogneraadsfmd.: H. Andersen,
Uggeløse

I Henhold til ærede Skrivelse
se fra Direktionsmedlem R. Hansen
fra Farum der henviser til en
Skrivelse af 11 Maj fra Farum Sogne-
raad og ifølge Gandløse Sogne-
raads. Ønske tillader jeg mig
paa Direktionens Vegne at anmode
den ærede Formand for Sogneraadet
at møde paa Anstalten den
24^d Dennes Efterm. Kl. 2½ for sammen
med Direktionen at forhandle
om Anstaltens fremtidige
Skjæbne.

Forsørgelsesanstalten Gandløse pr.
Viksø den Juni 1892.

Hrr.

Gmd. Sogneraadsfmd. H. Andersen,
Uggeløse.

I Henhold til ærede Skrivelse fra
Direktionsmedlem R. Hansen fra Fa-
rum der henviser til en Skrivelse af 11
Maj fra Farum Sogneraad og ifølge

Gandløse Sogneraadets Ønske tillader
jeg mig paa Direktionens Vegne at an-
mode den ærede Formand for Sogne-
raadet at møde paa Anstalten den 24^d
Dennes Efterm. Kl. 2½ for sammen
med Direktionen at forhandle om An-
staltens fremtidige Skjæbne.

P. D. V.

N. M. Seierø - Formd.

Fra protokollen 1892

Ved det D.D. af Udvalget for Nedlæggelsen af Fattiggaarden i Gandløse afholdte Møde vedtoges det enstemmig, at indstille, at man ønsker, at Nedlæggelsen af bemeldte Fattiggaard som Forsørgelsesanstalt fælles for de 5 Kommuner maa finde Sted, med Udgangen af indeværende Aars Oktober Maaned, saaledes, at hver Kommune af de interiserede, til den Tid udtager sine Lemmer og at Inspektøren til samme Tid bliver opsagt af sin Tjeneste og for i Øvrigt henstiller man til den ærede Direktion om videre af forhandle med de respektive Sogneraad om Fattiggaardens senere Ordning, idet man herved sit Hverv for tilendebragt.

Gandløse d 24 Marts 1892.

L. Jensen R. Larsen P. Larsen
P. Andersen

---000---

Direktionens (bestyrelsens) forhandlingsprotokol

Fredagen den 24 Juni 1892 til den i tidligere Møde bestemte Tid afholdtes Direktionsmøde paa Anstalten.

Anstalten er udbudt til Salg i de i tidligere Møde nævnte Blade, da R. Hansen, Farum billigede Salget med nærmere Forbehold. Intet Tilbud var kommet.

2. Fraværende var N. L. Nielsen, Viksø, med Forfald og sammen med de mødte Direktionsmedlemmer mødte de 5 respektive Sogneraadsformænd.

3. Med Hensyn til Frederiksborg Amts Skrivelse af 25de Juni 1891 vedtog Direktionen at svare:

- at Direktionen vedtog at nedlægge Anstalten som Fattiggaard til den 1ste Juli d. A., og

- at H. Andreasen overtager Lemmernes Forplejning paa følgende Betingelser:

1) Fra 1ste Juli 1892 kan Lemmerne anbringes i Pleje hos mig (H. Andreasen) og jeg overtager den hele Forplejning, Renlighed og Tilsyn og hvad derunder hører for 50 Øre (er fem ti Øre) pr. Dag for en Voxen og Børn efter Overenskomst, med Undtagelse af Læge og Medicin, og indtil der bliver bygget tvende Kammer paa Hovedbygningen maa Direktionen selv sørge for for Varmen paa Anstalten.

2) Paa nævnte Betingelser at jeg modtager 50 Øre om Dagen for et Lem bortfalder min Løn 800 Kr. som Inspektør tillige med fri Station til mig Familie og Folk, samt Løn til Opsynsmand Plejemoder og Pige, i alt 550 Kr.

3) Spisereglementet der nu er bortfaldet, da Lemmerne gaa under egen Husstand, dog at Forplejningen sker i Overensstemmelse med det anordnede Spisereglement.

4) Kommunerne faa Tilladelse at lægge faa eller mange ind, og ligeledes til enhver Tid at afhente dem igjen, dog bemærkes at det maa være hæderlige og skikkelige Folk der bliver sendt mig, og at jeg faar Tilladelse til at benytte dem til Gaardens Drift, den Tilsynsførende fra hvert af de respektive 5 Sogneraad bestemmer Arbejdet for hvert enkelt Lems vedkommende.

Ligeledes maa jeg have Tilladelse til at benytte de paa Anstalten værende Senge, Tæpper og Køkkeninventarium m.m.

H. Andreasen maa ikke tage eller beholde Lemmer fra andre Kommuner end de 5 vedtagne undtagen de Tilsynshavendes Billigelse.

Overenskomsten kan hæves med et

Fjerdingaars Varsel fra begge Sider, og hvis Bortsalg af Anstalten sker inden 1ste' Nobr. d.A. betales Inspektøren fem hundrede Kroner kontant

5. Den fjerdingaarlige Licitation afholdes. Paa Gandløse Kro aabnedes Tilbuddene, og Henhold til ovenstaaende Bestemmelser af Direktionen forkastedes alle Tilbuddene. Direktionsmedlem J.P.Hansen fra Ølstykke forlangte tilført: I Henhold til ovenstaaende, at han foreslog yderligere at udbyde Anstalten til Salg i følge Pris og Konditioner afvattede af Direktionen, i Overensstemmelse med de fem interesserede Sogneraads Samtykke og paa ingen Maade indgaa paa nogen privat Bortforpagtning af Anstalten til nogen som helst; men hvis Salg ikke før Tiden kan opnaaes, da foreløbig lade Anstalten Fortsætte kun for Fattige under Tilsyn af Direktionen. Næste Møde, Torsdagen den 14 Juli 1892

Mødet hævet

H.P.Jensen J.P.Hansen N.M.Seiree
R.Hansen

Ovenstaaende Overenskomst om Lemmernes fremtidige Underhold tiltraadtes af undertegnede
H.Andreasen

---000---

Brev fra forpagter

Undertegnede Forpagter af Anstaltens Jorde tillader jeg ærbødigst, at fremkomme med følgende Andragende for den ærede Direktion:

Da den ene Kløvermark fuldstændig er slaaet feilt saa der ikke vokser andet end Ukrudt andrager jeg ærbødigst den ærede Direktion, om Tilladelse til at pløje nævnte Mark op, for at saae Vik-

kerhavre og Frø i den til førstkommande Foraar.

Indvidere, der staar i Forpagtningskontrakten for Udlodens vedkommende, at Skifte bærer i 3 Aar, nemlig Havre, Roer og Byg. Med Hensyn til Roer ønskede jeg gjerne om det kunde tillades mig at dyrke flere Slags Rodfrugter indtil Forpagtningstiden er udløbet.

Gandløse d 23/11. 1893.

Ærbødigst

H. Andreasen

Forpagter.

H. P. Jensen N. L. Nielsen N. M. Seierø

Ovennævnte Direktionsmedlemmer har givet Hr. Forpagter H. Andreasen Tilladele til at foretage de ovenomtalte Ændringer i Forpagtningskontraktens Bestemmelser om Driften.

Lynge den 1ste Debr. 1893

---000---

Brev om hvor de sidste lemmer kunne anbringes

Forsørgelsesanstalten i Gandløse d. 2/9 94.

Tjenstligst meddeles det ærede Sogneraad at Lemmerne der for Tiden opholder sig paa Anstalten fra Deres Kommune er oven Senge, men No. 1 paa Regningen egner sig til Idiotanstalten, No. 2 kan let være hos private Folk, No. 3 er meget vanskelig og simpel af Helbred, No. 4 egner sig til en Arbejdsanstalt men lider jo af kronisk Sindrydning, No. 5 har et daarligt Ben, kan ikke være oven Senge i Vintertiden, No. 6 Peder Larsen fra Kollerød er jo døvstum (kan ikke rigtig tale, kan give eko), kan dog vist være hos private Folk, han er dog renlig, og skikkelig,

No. 7 har jo tidligere haft Ophold sin Datter i Værløse, hvilket tjener det ærede Sogneraad til behagelig Underretning.

Ærb.

H. Andreasen

Alder over de Lemmer der er paa Anstalten fra Lynge Kommune:

1. Jørgen Pedersen	43 Aar
2. Jens Pedersen	56 "
3. Inger Jensdatter	79 "
4. Maren Kirstine Pedersen	53 "
5. Anders Pedersen	79 "
6. Peder Larsen	51 "
7. Bente Villumsdatter	82 "

Forsørgelsesanstalten d 23/9 94.

H. Andreasen

---000---

Referat fra bestyrelsesprotokol 1895

Torsdagen den 12 December afholdt Direktionen Møde paa Gandløse Kro. Ingen Fraværende

Følgende Sager behandledes:

1. Direktionen foretog Eftersyn af Anstaltens Bygninger, og viste det sig, at en stor Mængde Ruder ere ituslagne særlig paa Hovedbygning, og at der ind mod Garden af det midterste Vindue paa 1' Sal af Hovedbygningen, er indfyret et Bøsseskud Blyhagl hvoraf flere kunde sees Spor, i det indenfor værende Trappegelænder.

Direktionen overlod Chr. Eriksen, at Anmelde Sagen til Politibetjent Hansen Farum og opfordre ham til at opspore Gjerningsmændene og lade Dem afstraffe paa det strængeste

2. For at forebygge, at lignende Ugjernings Kunster skulde gjentage sig, vedtoges, at bortleie en Lejlighed i

Hovedbygningen, til en Familie: Indsieder Peder Jensen, Gandløse paa følgende Betingelser, ifølge Kontrakt som bliver at indføres i denne Forhandlings-Protokol umiddelbart efter disse Forhandlinger.

3. Det vedtoges enstemmigt, at hver af Direktionens Medlemmer til hver sin Kommune henstiller, at disse vedtager og søger Amtets Tilladelse til at sælge til Nedrivning, eller eventuelt lade nedbryde og Bortsælge Hovedbygningen idet Direktionen bestyrker denne sin Henstilling dels ved at: Hovedbygningen ellers tiltrænger en meget stor kostbar Reparation og dels formener Direktionen at Ejendommen sælges mere fordelagtig naar Hovedbygningen er bortskaffet.

Direktionen formener, at Nedbrydningen kan finde Sted tidlig i Foraaret 1896.

4. Det vedtoges under samme Maade som under 3 nævnt, at henstille til Kommunerne om tilladelse til, at bortsælge en deel af Inventairiet saa som Tæpper m.m. der henligger og tager betydelig Skade.

5. Til Dækning af de afsluttende Udgifter for Aaret 1895 modtog Formanden af de respektive Kommuner følgende Beløb og overgav disse Kvittering:

Ølstykke Kommune	105 Kr. 11Øre
Stenløse Viksø	233 " 28 "
Gandløse Slagslunde	204 " 09 "
Farum	100 " 87 "
Lynge Uggeløse	354 " 13 "
l Alt	997 Kr 48 Øre

6. Svar paa ovenstaaende Henstilling tilstilles fra hver enkelt Kommune Jens Peter Hansen Udlejre først i Januar 1896, og afholder da Direktionen

umiddelbart derefter Direktionsmøde
efter Indvarsling af Jens Peter Hansen.

J. P. Hansen Jens Pedersen
S. Mogensen M. C. Eriksen
H. Andersen

---000---

Brev fra formand Seierø om forpagterens fratræden

Tjensligt meddeles det ærede Sogneraad at H. Andreasen har købt Hestehavegaard i Farum, og af den Grund ønsker at fratræde Anstalten til 1st November d. A.

I den Anledning afholdes der Møde af Direktionen og 2 Delegerede fra Sogneraadet Torsdagen d 26de Juli Eftermiddag Kl. 3 paa Gandløse kro for at træffe Bestemmelse om Anstaltens Nedlæggelse og eventuel Bortsalg.

Meddeltelse desangaaende er tilstillet Direktionens Medlemmer.

At Sogneraadet giver Møde ved ovennævnte Delegerede forventes.

P.D.V.

N. M. Seierø

Fmd.

---000---

Brev af 25. aug. 1894 til sognerådsformand H. Andersen om salg

I Anledning af at jeg har modtaget Skrivelse fra Amtet og ligeledes fra Livsforsikrings Selskabet, som Prioritetshaver, angaaende Betingelser for at Kommunerne kan faa Tilladelse til sælge Anstalten, og da jeg ifølge nævnte Betingelser, ikke kan bekjendtgjøre, eller i det hele foretage mig noget angaaende Salget af Anstalten, forinden der tages nærmere Bestemmelse desan-

gaaende, tillader jeg mig herved at anmode det ærede Sogneraad om at give Møde med 2 Delegerede paa Gandløse Kro, førstkommende Torsdag d 30 ds. Eftermiddag Kl 3.

Da der muligt vil komme en Kjøber af Anstalten nævnte Dag, anmodes Sogneraadet meget om at lade de Delegerede give Møde, saa kan Anstalten sælges, og afleveres til 1ste November d. A., selv om det er noget billigere Pris, saa er vi fri for mere Vrøvl.

Medlemmerne af Direktionen er ogsaa anmodet om at give Møde samme Sted og Tid.

Knardrupgaard pr. Maaløv d 25/8 94.

N. M. Seierø

---000---

Beslutning om salg af ejendommen

Aar 1899 d. 30^e Januar.

Det vedtoges at sælge Anstaltens Ejendom Matr. No. 12b med alt der for Tiden findes paa Gaarden, ved en offentlig Auktion der afholdes Tirsdagen d. 7de Februar Kl. 1 paa Ejendommen.

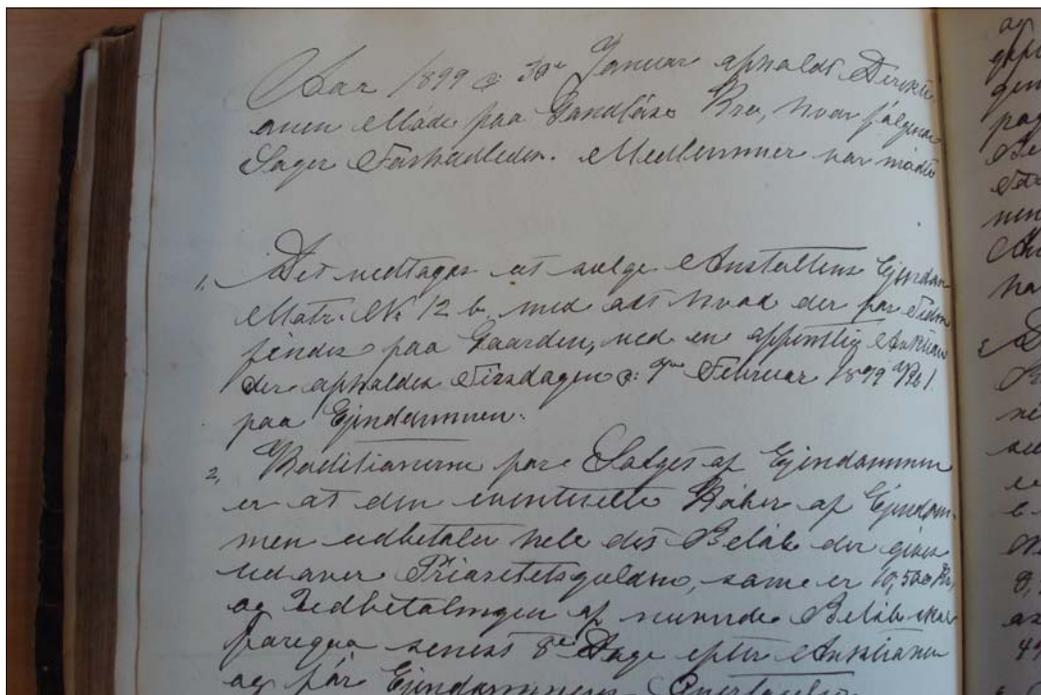
Gården blev solgt på den offentlige auktion til afbygger Steensberg i Søsum for 14.000 kr.

Salget af Anstalten i 1899.

Salget indbragte	14000 Kr.
Udgifter og	
indfrielse af gæld	11425 "
Overskud	3470 "

---000---

Endegyldig afslutning på Anstalten



Til fordeling efter indbyggerantal og tønder hartkorn:

Ølstykke	881 indbyg.	326 Tdr. hartkorn	487,32 kr.
Stenløse-Viksø	1617 "	353 "	856,15 "
Slagslunde-Gandløse	1523 "	391 "	696,80 "
Farum	1168 "	241 "	484,71 "
Lynge-Uggeløse	2014 "	545 "	945,02 "

Epilog.

Anstaltens bygninger stod tomme en tid efter, at bestyrerparret, der har siddet til leje i hovedbygningen, forlod stedet.

Gården brændte i starten af 1900-tallet.

---000---

Del II

Fattigforsørgelse fra Reformationen i 1536 til folkepension i 1956

Fattigforsørgelsen ændredes ved reformationen i 1536

Omfanget af de midler, der var til rådighed for fattigforsørgelsen, ændredes markant over relativ få år ved overgangen fra den katolske kirke til den protestantiske kirke.

Den katolske kirke og dermed også klostrene havde store indtægter fra ejendomsbesiddelser og donationer fra sognebørnene.

Bisperne var store ejendomsbesiddere, og indtægterne herfra gik vel for det meste i bispens egen lomme, idet han opfattede jordegodset som betaling for jobbet. Bispens havde mange samfundsopgaver at varetage, langt op i middelalderen var samfundets opgaver delt mellem kirken og kongen, sågar var der hyppige kontroverser mellem stat og kirke om, hvem der bestemte hvad.

Den katolske kirke havde udviklet et idégrundlag, der bl.a. indebar, at fromme mennesker kunne købe aflad for deres synder og kunne købe sig til en sikker plads i himlen ved at skænke store pengegaver til kirken og klostrene. Sognebørnene kunne donere penge til f.eks. klostrene for at blive inkluderet i klostrenes bønneritualer. Velhavende sognebørn med jordegods kunne testamentere deres ejendom til kirken med det samme formål at sikker sig en

plads i himlen.

Angsten for at skulle brænde op i skærsilden har sikkert været et helt dominerende motiv.

Der har nok også været donorer, der uselvisk har skænket deres jordiske gods til kirken.

Den stærke dyrkelse af troen og kirken autoritet fandtes helt naturligt på den tid.

På den måde opbyggedes en meget stor formue med løbende afkast i kirken regi.

En del af dette afkast gik til lindring af de fattiges elendighed og til pleje af syge og handicappede, og det var en anden og mere prisværdig del af det katolske idégrundlag.

Ved reformationen ændredes den religiøse opfattelse af det gode liv, til det vi i dag kalder protestantismen, som kan defineres med, at i trosspørgsmål skulle den enkeltes individuelle samvittighed være afgørende: ”I de sager der angår Guds ord og sjælsens salighed, skal den enkelte aflægge regnskab for sig selv og overfor andre”.

Det fik i sin konsekvens, at de midler, der doneredes til kirken, svandt ind.

En anden del af reformationen var, at staten in casu kongen inddrog det meste af kirkegodset og derved fratog kirken de løbende driftsindtægter fra jordbesiddelserne.

Staten påtog sig ikke samtidig den opgave over for samfundets bund, som kirken havde løftet i flere hundrede år.

Den opgave blev stort set henvist til lokalsamfundene, der uden egentlig organisation måtte gøre det, der i tiden fandtes nødvendigt.

Hjælpen måtte ydes af familien og med frivillige bidrag. Danmark var tyndt befolket, og på landet boede man tæt sammen i landsbyer, hvor alle kendte alle og hvor fællesskab var en integreret del af landbrugsdriften.

I det regi blev ansvaret for og opgaven med de fattige og de sølle varetaget i perioden fra midten af 1500-tallet og frem. Denne forordning var det første skridt fra statens side på at organiserer fattigforsørgelsen.

På samfundets bund

Syge, fattige og krøblinger befandt sig socialt set på samfundets bund. De kunne ikke selv tjene til livets opretholdelse og var henvist til hjælp fra andre. Der skulle ikke meget til for at blive fattig. Sygdom og misvækst og deraf følgende hungersnød, krig og andre begivenheder kunne hurtigt føre til dyb armod.

Var man først kategoriseret som fattig- eller almisselem, var det svært at komme tilbage til bedre samfundslag. Der er familier, der gennem generationer har levet som fattiglemmer. Det omgivende samfund gav dem ikke chancen.

De uværdigt trængende (senere kategori 3) var arbejdsdygtige, som samfundet vurderede selv burde kunne skaffe sig føden, men som ikke havde lyst til at arbejde. Det kunne være løsgængere, landstrygere, prostituerede, arbejdssky individer, soldaterenker

med små børn og enlige mødre med uægte børn. Tattere og sigøjnere kunne slet ikke tåles inden for rigets grænser.

Antallet af fattige steg i løbet af 1600-tallet. Svenskekrigene, pest, hungersnød og generelt dårlige tider betød, at de omvandrende tiggere efterhånden kom til at udgøre 10% af befolkningen i nogle egne af landet. Løsgængere og tiggere, der ofte ikke havde fast ophold noget sted, var accepteret som et naturligt element i samfundet. Dog blev betleriet og trygleriet så plagsomt, at reelle klapjagter blev gennemført, og de pågrebne anbragt i tugthuse eller nærmeste fæstning.

Det blev dog efterhånden for meget og derfor nødvendigt for kongen (under enevælden) at gribe ind.

Den første danske fattiglov kom derfor i 1708.

Fattigforordning af 24. september 1708

Kilde: Københavns Universitets jura bibliotek. Den fulde tekst kan findes på:

<http://www.h58.dk/Fattigy/index.htm>

Forordningens tekst i det originale sprog (uddrag)

Gr Uagtet Kong C. V. ved nogle derom udgivne Frr. har draget Omsorg for, at de Fattige, som selv intet til Føde eller Underholdning kunde fortiene, dermed til Nødtørft kunde vorde forsynede, og de til Arbeid tienlige dertil hielpes og fra Lediggang holdes, saa at Betlerie og Tryglerie kunde afskaffes, enhver fra besværlig Overløb. befries og al deraf flydende Uskik forekommes; er dog saadan nyttig Anordning mo?en overalt ej kommet til Fuldkommenhed, eller til de Fattiges Pleining og Under-



"Køve Ane" alias Ane Davids, født 1796
 Hun boede i Slagslunde, var fattiglem, og
 tjente lidt ved at sælge gammelt brød.
 Foto: Stenløse Lokalkarkiv 1975-132.

*holdning nogen tilstrækkelig Anstalt
 gjort af Vedkommende, hvorover de
 Fattige i Hobetal, især Børn fra 6 til 15
 Aar, løbe omkring paa Landet, hvorved
 Landsbyerne, som ellers bør forsørge
 deres egne Fattige, blive leede og for-
 tredelige til videre og fremdeles Plei-
 ning, og Betlerie derover mere end,
 forhen nu tager Overhaand, Landet og
 dets Indbyggere til ikke liden Besvæ-
 ring.*

Hovedtrækkene i fattigforordningen af 1708 var:

- at det bliver forbudt at tigge.
- at værdigt trængende får forsørgelsesret.
- at de fattige er et problem der belaster samfundet.
- at betlerie og tryglerier kunde afskaffes.
- at de fattige er uværdige og ligger andre til last.
- at det ikke er en statslig opgave.
- at fattighjælpen skal ydes som frivillige bidrag.
- at offentligt ansatte i kirken og hos myndighederne skal udrede en del af deres løn til de fattige.
- at præster fra prædikestolen skal appellere til de gode borgere om at donere til de fattige.
- at problemet med de fattige skal løses forskelligt i købstæderne og på landet.
- at en fattig-bøsse skulde gå rundt ved bryllupper, barsler og på værtshuse for at samle ind.
- at det er bønder, proprietærer, forpagtere, ridefogeder og andre velhavende, der skal betænke de fattige.
- at tater ingenlunde måtte tåles i kongens riger og lande.
- at kroejere ikke måtte huse ukendte og tiggere mere end 1 nat.
- at fattige, der lemlæstede deres lemmer for at få almisse, skulde sættes i hullet på vand og brød.
- at synligt syge, flod eller kræft i ansigtet, ikke måtte ses offentlige steder.
- at de fattige skulde sidde et særligt anvist sted i kirken.
- at præsterne skulde undervise de fattige i den kristne tro.
- at det på landet var provsten, der skulde være inspektør over de fattige.
- at der skulde føres lister over de fattige
- at sognepræsten skulde assisteres af 3 – 4 af sognets bedste mænd.



Byens Hus (Fattighuset) i Slagslunde set mod NØ. ca. 1944. Huset lå på hjørnet af Stenløsevej og Tværstræde og blev revet ned i 1946. Foto: Stenløse Lokalkarkiv nr. 1984-120b.

- at bønderne skulde donere naturalier, brød, mel og ærter, og *andre ædende Varer*.
- at den fattige kunne klage til præsten, hvis han ikke blev behandlet ordentligt.
- at såfremt der ikke blev givet hjælp da at blive oplæst ved navn fra prædikestolen.
- at den fattige ikke måtte forlade sognet, men nøjes med den beskikkede almisse.
- at børnene, når de blev så store, at de kunne drive plov eller passe gæslinger, skulde sættes dertil.

1787 Fattigkommission

En fattigkommission blev nedsat, som 4 år senere i 1791 indførte skærpet kontrol med løsgængere. I 1799 blev indført en plan for fattigvæsenets indretning og bestyrelse i København, og i

1803 indførtes nye regler i resten af kongeriget.

1803 reglement for fattigvæsenet på landet

Kilde: København Universitets jura bibliotek . Den fulde tekst findes på: <http://www.h58.dk/Fattigv/index.htm>).

III) De Trængendes Inddeling og Forsørgelse efter deres forskellige Trang II.)

De Fattige, som antages til Understøtning, inddeles i 3de Classer.

Til 1ste Classe henhøre alle saa gamle og syge, eller paa Helbred, Førlighed, Sandser og Forstand saaledes svækkede, at de aldeles intet, eller kun saare lidet kan fortiene Livets første Nødvedigheder.

Til 2den Classe henhøre Børn, som ere



Akvarel fra 1920 af Fattighuset i Stenløse. Huset var placeret mellem Frederikssundsvej og Mølledammen. Foto: Stenløse Lokalkiv 2007-141b.

Fader- og Moderløse, eller hvis Forældres Forstand, Helbred eller Sæder ere saaledes beskafne, at Børnenes Opfostring og Opdragelse ikke til dem bør betroes.

Til 3die Classe henhøre saadanne Familier eller enkelte Personer, som formedelst Svagelighed, mange Børn, tiltagende Alder, eller andre saadanne Aarsager, ikke ere i Stand til at fortjene saameget, som behøves til deres, eller deres Børns, nødtørftige Underholdning.

12.)

De Fattige af 1ste Classe, som mangle anden Understøttelse, forsynes af Fattigvæsenet:

a.) med Kost, hvortil de i Sognet boende, efter Sogne- Commissionens Bestemmelse, have at erlægge det udfordrende, enten i Brød, Meel, Ærter, Gryn, Malt, Flesk, Smør og Ost (hvilke Fødevarer tilbringes dem, som ere saa gamle og svage, at de ikke selv kan

hente dem hos Vedkommende) eller i Kornvarer eller Penge; eller og ved den Fattiges Forsøgning, paa den for dem og ham beqvemste Maade, hvor Omstændighederne maatte gjøre saadan Foranstaltning nødvendig;

b.) med de nødvendigeste Klæder;

c.) med Huuslye og Varme, ved at indtinges til Huse paa dertil beqvemme Steder;

d.) med Pleie i Sygdoms Tilfælde, hvilken de, hos hvem de Fattige ere til Huse, opmuntres til at forskaaffe, eller som paa anden Maade tilveiebringes.

13.)

De til 2den Classe henhørende Børn besørger Sogne- Commissionen indtingede i et eller andet Huus, til Opfostring og Opdragelse for Distriktets Regning, indtil de kan sættes i Tieneste eller paa anden Maade vorde forsørgede. Og har da Sogne-Commissionen bestandigt Tilsyn med Pleieførelserne, at de tilbørligen opfyldte deres Pligter

mod Børnene; ligesom og Fattigvæsenet beholder Tilsyn med de allerede forsørgede Børns Underviisning og Opdragelse, indtil disse ere confirmerede.

14.)

Den 3die Classes Fattige understøttes saaledes, at de ikke lide Mangel paa det Nødtørftige, hvorved dem kunde gives Anledning til Betlerie; men at det derhos gøres dem nødvendigt, selv at arbeide for deres Underholdning, saameget som de formaae. For disses Understøtning sørges altsaa, ved, efter Muelighed, at forhielpe dem til noget. med deres Kræfter passende, Arbeide, mod Betaling efter gangbar Priis; og, naar dette ei kan tilstrække, ved anden Hielp, hvilken Hielp dog ikke i Almindelighed bør gives i Penge, men i Fødevarer, Brændsel, Klæder, o. s. v., som anvises dem hos Sognets Beboere, eller for Distriktets Fattigkasses Regning anskaffes.

Hovedtrækkene fra reglementet af 1803 var:

- at nu bliver fattigforsørgelsen organiseret på amts niveau.
- at sognecommissioner oprettes med præst, politimester, 1 større lodsejer og 3-4 sognemænd.
- at sognemændene vælges for 3 år og ikke kan undslå sig.
- at deres opgaver defineres, herunder at ombære de fattiges tavle i kirken (pengeindsamling).
- at der føres protokol.
- at inddele de fattige i 3 kategorier efter trang.
- at det er vigtigt at fastslå sognehørsforholdet for ikke at bære omkostninger for andre.
- at hvis der i andet sogn findes slægtninge, da at understøttes derfra.
- at der nu kan ydes lægehjælp, dog under opsyn for at undgå unødige omkostninger.
- at de fattige kan blive begravet på fattigkassens regning.
- at der i hvert års december lægges planer for det næste år og disse samles i amtet.
- at fattige børn skal nyde fri undervisning og materialer fra det 6. eller 7. år.
- at såfremt børnene hendriver deres tid i lediggang, da i yderste konsekvens at blive fjernet.
- at bidrag også i naturalier til fattigkassen opkræves forud 4 gange årligt.
- at amtmanden kan inddrive restancer.
- at amtet kan samle overskydende likviditet fra sognekasserne og gøre dem til frugtbringende indtægter (obligationer).
- at indtægter fra f.eks. bøder, auktionsafgift (1 ¼ %) og retsafgifter tilgår amtets fattigkasse.
- at tiggere skal anholdes, og at fattigkassen kan lønne særlige betjente til det formål.
- at hvis en arbejdsduelig tigger, da straffes han 1. gang med 4 ugers fængsel, 2. gang med 8 uger, 3. gang med 2 års arbejde i forbedringshus.
- at en betler (tigger) kan betales rejsepenge (4 skilling pr. mil) for at rejse hjem.
- at forældre, der havde børn som tiggere, blev anset, som om de selv tiggede.
- at en skipper eller færgemand blev straffet, såfremt han medtog nogen fattig uden pas.
- at såfremt en kroejer husede en fattig i mere end 1 døgn, måtte han bøde med 48 skilling pr. nat.

Et af de fremherskende principper i denne tid var, at man gjorde sig store anstrengelser for ikke at komme til at hænge på omkostninger for andre sognes fattiglemmer. Forsørgelsesretten var knyttet til det sted, hvor den fattige var født, medmindre man havde boet uafbrudt i et andet sogn i mindst 3 år (ændret til 5 år i 1839). Der hvor den fattige var, skulle man dog yde hjælp ved akut behov. Ofte blev der gennemført forhør, for at få fastslået det sogn der havde pligten.

Børn født uden for ægteskab (uægte børn, skal egentlig læses uægteskabelige børn) var forsørgelsesberettigede i det sogn, hvor de var født, men da sognene i stigende omfang kørte de gravide kvinder udensogns, blev en ny regel indført i 1844. Nu blev barnet forsørgelsesberettiget i det sogn, hvori moderen opholdt sig 10 måneder før fødselen. Dette sogn blev omhyggeligt noteret i kirkebogen ved barnets dåb for at undgå unødige trætte.

Et andet princip blev indført ved at *sognecommissionen* kunne pålægge borgere bidrag til fattigkassen, såfremt de frivillige bidrag ikke var tilstrækkelige. Denne ret var begyndelsen på udskrivning af skat til sociale formål. Den blev baseret på hartkorn, formue og lejlighed med ret til at klage over ansættelsen.

Udskrift af budget/regnskab i 1805 i Slagslunde-Ganløse Pastorats Fattigkasse

1. Af Distriktets 384 Td. Hartkorn vil behøves 2½ Spisedag og 16 Skilling pr. Td. Hartkorn.

2. 127 Parcellister betaler Alt med Penge, hver Spisedag beregnet til 12 Skilling.

3. Nogle og fyrretyve jordløse Husmænd svarer hver 1 Mark.

4. Af Ydere uden for Bondestanden:

a. Sognepræsten dobbelt med en Gaardmand pr. Td Hartkorn, dog ej mindre end 6 Rdl.

b. Af de trende Skolelærere hver 1 Rdl

c. Skovfoged Fischer 1 Rdl. og 2 Mk.

d. Forrige Møller Borregaard 2 Rdl. og 2 Mk.

e. Møller Seirøe 2 Rdl. og 2 Mk.

Det blev sammenlagt til:

1091 spisedage á 12 skilling = 136 rdl. (rigsdaler) og 36 skilling, samt 107 rdl. og 55 skilling pengebidrag.

Frivillige bidrag i kirkens fattigbøsse var meget sparsomme. I perioden 1803-26 overstiger disse bidrag ikke 2-3 rdl. pr. år. Der blev givet gaver til fattigkassen ved køb og salg af ejendom.

F.eks. 1806 Jens Jensen købt og Karen Jens Andersen solgt en gård i Knardrup, 2 rdl.

1806 Anders Svendsen og Niels Andersen byttede jordlodder, 48 skilling.

1810 skovridder Lund og præsten Rodtwitt købte af Søren Christensen en gård i Slagslunde, 8 rdl.

1812 Lars Olsen købt hus og jordlod af Lars Jørgensen i Ganløse, 2 rdl.

1812 Michael Seirøe købte mølle, gård og jorder af Birthe Pedersdatter, 20 rdl.

Eksempler på hjælp til fattige:

- en mand på 82 år fik 6 skæpper rug, 1 td. byg og 2 rdl. årlig.
- enke med 3 børn 1 td. rug, 1 td. byg og 2 rdl. (kornet blev leveret af 2 bønder).

- en krøbling på 8 år tilstået 24 skilling om ugen.
- et ægtepar på 70 og 64 år fik 1 td. rug, 1 td. byg og 2 rdl. i penge (kornet blev leveret af 3 bønder).
- et opfostringsbarn tilstået 1 mark om ugen indtil påske.

Eksempler på bøder der tilfaldt fattiggassen:

- en karl ville ikke tiltræde en aftalt fæste 4 rdl.
- fornærmelse af skolekommission 2 rdl.
- forlig mellem Simon Nielsen og Anders Nielsen 2 rdl.
- gårdmands udeblivelse fra brændetransport 21 rdl.
- forsøg på at snyde sognepræsten for tiende 2 rdl.
- fornærme en skolelærer 4 rdl.
- en pige der talte dårligt om flere koner 1 rdl.
- en gårdmandssøn for ulovlig flytning i 1815, 1 rdl og 64 skilling.

Testamentariske gaver tilfaldt også fattiggassen:

- enken efter Knud Jensen Kirsten Andersen ved indgåelse i nyt ægteskab, 2 rdl.
- afdøde degn Vitus Jacobæus, 5 rdl i 1807.

Stodderkongen:

Stodderkonger blev de tidligere nævnte betjente kaldet.

Opgaven bestod i at bortjage udensogns tiggere eller få dem fængslet for betleri.

Der har været en flok hjemløse fattige, som ingen ville forsørge og derfor drevet fra sogn til sogn.

Eksempler på fattige skæbner i klasse 1:

- 76-årig i Slagslunde, meget svag og skrøbelig, i forhold ulastelig, har boet i sognet i 37 år, indsidderske (lejer) hos husmand Peder Christensen, kan for alderdom og svaghed intet fortjene. Nød sidste år 365 spisedage in natura samt 8 rdl. til ildebrændsel og vask, nyder i år samme understøttelse som forrige år.
- 36 årig i Slagslunde, har en ulægelig benskade, i forhold sædelig og ordentlig, født i sognet og opholdt sig stedse der, kan intet fortjene da han oftest må holde sengen, ingen hjælp da han har fri hus hos sine gamle forældre.

De 2 eksempler er typiske i begyndelsen af 1800-tallet. Det drejede sig enten om gamle udslidte, sengeliggende og jævnlige blinde mennesker, der i mange tilfælde var uden nære pårørende og uden hjælp fra anden side, og som blev forsørget med det strengt nødvendige. Hvis de blot nogenlunde kunne klare sig, gik de på omgang og spiste på forskellige gårde. I modsat fald fik de maden bragt.

Ud over det daglige brød fik de kun i nødsfald hjælp til husly og brændsel. I årene 1803-11 var den maksimale pengeydelse til disse formål 4 rdl. årlig. I 1812 blev beløbet forhøjet til 8 rdl., men en nedsættelse til 4 rdl. fandt sted allerede året efter. Fra 1816-26 blev der igen ydet 8 rdl. Der omtales ikke i regnskaberne det mindste beløb til personligt behov for klæder.

Eksempler på fattige i klasse 2 (børn):

- 5½-årig i Ganløse, fader og moderløs, født i København, men pånødet sog-

net, da hans forældre var forsørgelsesberettiget her, ingen hjælp af andre, endnu i kost hos husmand Anders Sørensen for 4 mark og 8 skilling om ugen samt fornødne klæder.

- 4 forældreløse lærerbørn var også i en årrække på fattigvæsenet, de blev anbragt hos slægtinge i Gørløse, St. Lyngby, Ll. Lyngby og Kregme. Betalingen for de 4 var 10 rdl. årligt til klæder.

Eksempler på fattige i klasse 3:

- gennem næsten en menneskealder træffer man en fremmed fugl, en islænding der har svært ved at klare sig, fordi han ikke har forstand på bondearbejde og derfor modtager 10 rdl. til husleje og brændsel.
- ældre indsidder og landarbejder figurerer jævnlig med beskedne understøttelser, når vinteren og arbejdsløsheden sætter ind.
- understøttelse til hustru og børn under mandens indkaldelse til militærtjeneste hertil, barsels- og begravelseshjælp til et par børn.
- mens manden afsonede en fængsels-

straf, måtte fattigkassen betale støtte til familien.

- et slegfredbarn (eller frillebarn af forældre der boede sammen uden at være gift), hvis mor havde bopæl i sognet vendte, 13 år gammel, tilbage efter at have vandret rundt i nogle år. Da barnet intet havde, modtog moderen i løbet af en måned 2 rdl. og 48 skilling på betingelse af, at pigen regelmæssigt besøgte skolen.

Set med nutidens briller synes behandlingen af de fattige i flere tilfælde uretfærdigt, og i almindelighed bærer hele den sociale forsorg umiddelbart præg af unødigt hårdhed. Dette kommer frem, når der ses hen til, at der i perioden i gennemsnit i det lille samfund på ca. 1000 mennesker, kun var 5 fattige i klasse 1. Der dannes et indtryk af stor håbløs elendighed, hvilket fremgår af, at man ikke møder udgifter til lægehjælp af nogen art, og kun enkelte gange bevillinger til medicin (plaster).

Hvad har mon årsagen været til denne tilsyneladende inhumane indstilling over for samfundets stedbørn? Næppe

Befolkningstal i sognene

Sogn	1801	1834	1880
Farum	607	-	1160
Ganløse	607	831	1120
Slagslunde	360	461	504
Stenløse	846)*	1074	1365
Veksø	248	328	386
Ølstykke	504	667)**	-
Lynge	626	-	1048
Uggeløse	736	-	1121

)* Stenløse by 388, Stenlille 70, Søsum 388,)** Svestrup 290, Ølstykke 377.

anden end den at befolkningen som helhed har måttet arbejde hårdt for det daglige brød med yderst ringe kontant pengeudbytte, hvorfor man kort og godt ikke har været i stand til at afse midler til andre.

1800-tallet

1800-tallet kan for os i år 2011 virke som en tid, hvor alt udviklingsmæssigt stod stille, og hvor kun udefra kommende ting kunne ændre livet i Danmark. Men sådan var det slet ikke – nok gik udviklingen ikke så hurtigt som i vore dage, men det var i den periode, hvor Danmark skiftede fra at være et land med herremænd til et industrisamfund, og det havde nok så stor indflydelse på livet i by og på land. Samtidig stiger befolkningstallet over 100 år til over det dobbelte – i 1801 var der 929.000 personer ifølge folketællingen, mens der i 1901 var hele 2.500.000.

Den voldsomme stigning i befolkningstallet sammen med gode konjunkturer, god afsætning og eksport betød, at forskellen mellem rig og fattig langsomt, men sikkert blev større.

Man skal jo huske på, at gode tider som oftest er bedst for dem, der har i forvejen. Mange af dem, der ikke havde så meget, valgte lykken i byerne, men sjældent med det store resultat. Større byer betød generelt højere priser, højere leveomkostninger, hvilket sjældent blev modsvaret af lønnen!

I folketællingerne kan man få et lille indblik i, hvad denne udvikling betød for forholdet mellem rig og fattig. Fra 1860 til 1870 stiger befolkningstallet med ca. 10%, mens antallet af almisselemmer i samme periode

stiger med godt 40%.

Helt frem til 1840 var der ikke fattiggårde i Danmark, men derimod fattighuse. Forskellen på fattighus og fattiggård er den enkle, at førstnævnte som regel er i ental, dvs. at det var en fattig person, der blev forsørget i eget hjem (som regel ved hjælp af naturalier) mens fattiggårde er flertal, med flere fattige personer samlet et sted. Der var også den store forskel, at i fattighuset var der ingen pligt forbundet med hjælpen, mens der i meget høj grad var pligter forbundet med hjælpen på fattiggården.

Fra ca. 1840 og frem til 1860 var antallet af fattiggårde ikke særligt stort, men fra omkring 1870 og frem til ca. 1885 steg antallet voldsomt – helt op til 350-375 fattiggårde, hvorpå der befandt sig ca. 6.500 personer. Som oftest var fattiggårdene placeret lidt uden for byen hvis muligt. At være beboer på fattiggården var bestemt ikke ønskværdigt – det skulle føles ydmygende!

Belægningen på fattiggårdene var ikke så stor, som man måske umiddelbart kunne tro.

Selvfølgelig var der flere om vinteren end om sommeren. Det betød nu ikke, at der ikke var mange fattige, men langt de fleste så fattiggården som den absolut sidste udvej.

Den helt overordnede idé med fattiggårde frem for fattighuse var tanken om økonomisk gevinst. Via rationalisering, bedre pleje samt afskrækelse skulle fattiggårdene være ”selvhjulpne” og helst hvile i sig selv økonomisk. Dette kom dog sjældent til at holde stik, ganske få fattiggårde gav overskud og i givet fald kun i kortere perioder.

Kongstanken var ellers, at hvis man rationaliserer med fælles husholdning, bespisning, varme og vask kombineret med arbejdspligt, så giver det en økonomisk gevinst. Men som nævnt holdt det sjældent stik, de fattige på fattiggårdene var sjældent nogen særlig god arbejdskraft, så det var så som så med udbyttet.

1810 fattigkommission fik ret til at straffe

Fattigkommissionen fik lov til at straffe de fattige uden rettergang. Man kunne straffe fattige for overhørighed og trodsighed mod foresatte, drukkenskab, modvillighed til arbejde, forældres dårlige opførsel mod børn og omvendt, misbrug af arbejdsredskaber og materialer samt for anden offentlig og huslig udyd og uorden.

1824 begrænsning til ægteskab

Der blev indført begrænsninger i de fattiges ret til at indgå ægteskab.

Hvis en eller begge parter havde modtaget urefunderet fattighjælp efter, de var blevet voksne, måtte de kun gifte sig, hvis fattigkommissionen gav lov. 2 gode mænd skulle skrive under på en erklæring i kirkebogen om, at parterne ikke skyldte modtaget fattighjælp.

Denne begrænsning til at indgå ægteskab blev først afskaffet i 1961. Den stemmeret man fik ved grundloven af 1849, og at være valgbar var også tabt frem til 1961 med samme begrundelse,

Eksempel på manglende betalingsevne

*Frederiksborg Birks Politi
Station p.t. Gandløse
Rapport*

*Tirsdagen den 23de December 1879
Da den i vedlagte Dom anførte Peter
Wilhelm Hansen paa Anledning har
erklæret ikke at kunde betale den i
Dommen anførte Bøde bliver Paagjæl-
dende herved efter Ordre under Be-
vogtning afsendt til Politiarresten i Hil-
lerød for at Afsoning kan finde Sted.
Samtidig afleveres Niels Petersen
(Fløite-Niels) der i Mai s.A. er idømt
en Bøde af 5 Kroner til Birkets Politi-
kasse, hvilken Bøde han er ude af Stand
til at betale.
Ærbødigst
Frederik Hansen
Politibetjent*

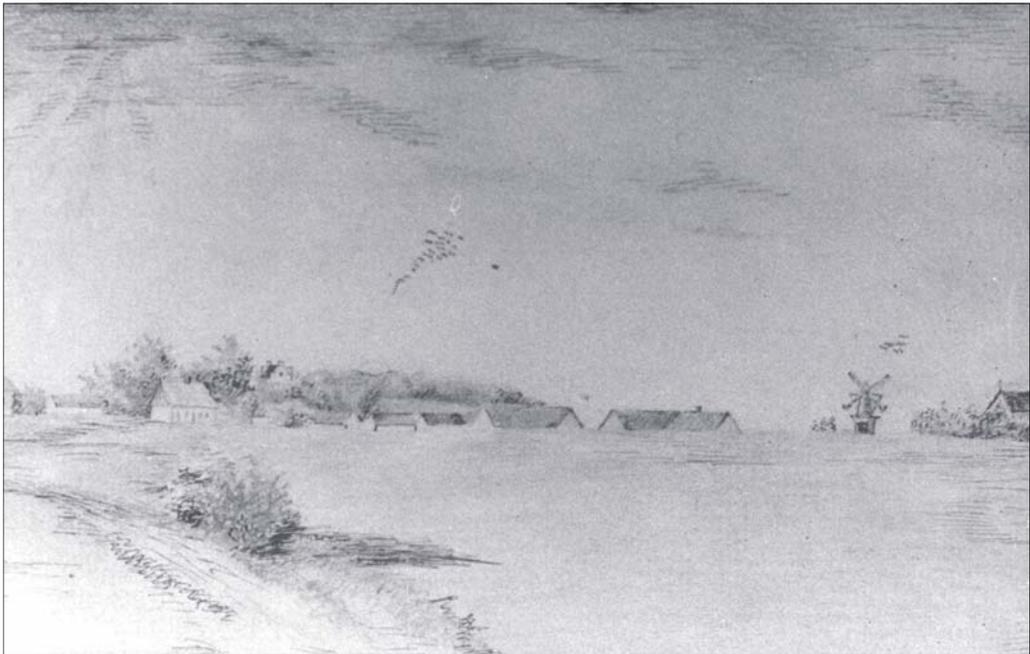
Afslag på fattighjælp: Udskrift fra Stenløse-Veksø sogneråds protokol 1. juli 1868

*#6. Opfordring fra Gaardeier Rasmus
Nielsen af Staunsholt, om at Sogneraa-
det ville forstrække Husmd. Jens Søren-
sen og Hustru i Søsum særskilt idet
Manden aldeles ikke forsørger Famili-
en Kone og 4 Børn. Raadet fandt ikke
at være forpligtet til at indlade sig i
slige Sager som det formenes at være
Familiens første Forsorg.*

Eksempel på løsgængeri

*Anmeldelse:
Stenløse & Vexø Sogneraad d. 23
Sept. 1879.*

*Da et i Søsum boende Fattiglem Chri-
stian Olsens Enke efter Anmeldelse for
Sogneraadet i nogen Tid har Havt Lo-
gerende i sin Bopæl nemlig et i Lyngø
& Uggeløse Sogn hjemmehørende Fat-
tiglem ved Navn Anders Christensen og
i de sidste Dage en af Viborg Tugthus
for ca. 1 Aar siden løsladt Person ved
Navn Anders Pedersen "Hønsetyv"*



Tegning fra ca. 1880 af Ganløse By set mod nord fra Målvøvej. Yderst til højre ses en del af arbejdsanstalten, der efterfølgende fik navnet Toftekær. Foto: Stenløse Lokalarkiv 2005-176a.

kaldet den sidstnævnte forhenes dog nu at have absenteret sig, ligesom der hos Mølleier L. Larsen af Knardrup nylig er forøvet Indbrudstyveri som der med nogen Grund kan antages at have staaet i indirekte Forbindelse med den anmeldte Indlogering skal man idet man tillader sig at henlede Politimesterens Opmærksomhed paa Foranstaaende, ærbødigst rette Anmodning om at den Ovennævnte Anders Christensen der forhenes ikke at have lovligt Erhverv, ved Politiets Foranstaltning maa blive anholdt og hjemført til sin Forsørgelses Kommune Lyngø & Uggeløse.

P. S. V. Lars Jensen

På kant med loven

At være på kant med loven har sikkert været en ganske oprivende oplevelse.

Selvom der altid har været retsinstan- ser, så har den lille mand været den svage part. Offentlige eksekveringer af straffe, offentlig ydmygelse og livslang marginalisering var ordenen.

Straffene var med nutidens øjne meget hårde, specielt synes straffene for tyveri strenge. De, der havde noget, der kunne stjæles, havde store problemer med at passe på deres ting, og de, der ingenting havde, stjal ofte alene af den årsag, at de ikke havde mad på bordet til familien.

Eksempler på straffe

Kilde: Hans Chr. Johansen, *En samfundsorganisation i opbrud 1700-1870*. (ISBN 8701823612)

En fængselsstraf kunne afsones enten som strafarbejde i en fæstning, i et tugt- og forbedringshus eller som fæng-

selsstraf i den lokale arrest. Indtil midten af 1700-tallet blev al frihedsstraf afsonet som slavearbejde.

Forbrydelse	Danske Lov af 1683	Forordning af 1789	Anordninger af 1833-41	Borgerligstraf-felov af 1866
Fosterdrab	Miste sin hals	Miste sin hals	Miste sin hals	Strafarbejde i 2-12 år
Fuldbyrdet voldtægt	Miste sit liv	Miste sit liv	Miste sit liv	Strafarbejde i 4 år
Mindre tyveri første gang	Miste sin hud	Tugthusarbejde fra 2 mdr. til 2 år	Vand & brød fra 10 dage til strafarbejde i 4 år	Fængsel på vand & brød i mindst 5 dage
Større tyveri første gang	Kagstryges, * tyvemærke på panden	Kagstryges, arbejde i fæstning eller tugthus på livstid	Strafarbejde fra 3 til 12 år	Strafarbejde op til 12 år
Trolddom	Brændes	Brændes	Brændes	Ikke strafbart

* *kagstrygning*, straf, hvor den dømte blev bundet til en pæl (kag) og pisket. Afskaffet i Danmark 1866.

Fattighuse og fattiggårde

Antallet af fattige steg efter krigen i midten af 1800-tallet. Kornpriserne faldt, og den økonomiske situation for mange var dårlig, hertil kom, at befolkningstallet desuagtet steg i disse år.

Nogen af de fattige var ofte husvilde og fik nat for nat husly af venlige husere.

På landet var det fra 1643 blevet pålagt kirkeværgerne i hvert kirkesogn at indrette et fattighus, hvor de fattige kunne bo. Uden for disse fattighuse skulle der opstilles en fattigblok (kirkebøsse), hvori befolkningen kunne give deres bidrag. Efterhånden fik mange sogne brug for mere plads og an-

skaffede eller fik foræret flere huse til de fattige. Nogle godsejere indrettede hospitaler til godsets syge og gamle arbejdere.

Et **Hospital** var tidligere et sted til indkvartering og pleje af mennesker, der led under alderdom, svaghed, sygdom eller lidelser, som gjorde dem uegnede til at tage vare på sig selv. Ordet bruges i dag synonymt med sygehus.

Fattighusene var ofte i meget dårlig stand og kun nødtørftigt indrettet. Det glemmes let, at der ikke var elektricitet, ingen indlagt vand, intet badeværelse,

og opvarmningen skete med de tørv, som blev givet af bønderne. Det har været et usselt sted at bo og i tillæg være ugleset af samfundet.

Maden var ensformig og bestod af brød, grød, sild og flæsk. Brødet blev bagt og grøden kogt af det korn, bonden donerede, måske var der et par høns og en gris, der kunne supplere.

Fattighusene var kun indrettet til de fattiges beboelse, men i 1860'erne begyndte mange landkommuner alene eller i fællesskab at indrette fattiggårde. Fattiggårdene havde til formål at varetage fattigforsørgelsen mere rationelt og at virke afskrækkende ved det fornødrende i, at måtte bo der og endelig havde fattiggården også det formål, at kunne yde en bedre pleje med kost, sygepleje og tøj.

For at skaffe en endnu større rationel fattigforsørgelse opførte flere kommuner forsørgelses- og arbejdsanstalter med landbrug, hvor fattiglemmerne med deres egen arbejdskraft skulle producere råvarer til deres egen underholdning og måske i tillæg fremstille simple varer, der kunne sælges og bidrage positivt til anstaltens drift.

1860 Lov om Straffen for Løsgængerri og Betleri

Kilde: Københavns Universitets jura bibliotek.

Den fulde originale tekst §§ 1-6.

3 Marts 1860

Lov om Straffen for Løsgængerri og Betleri.

§ 1.

Den, som streifer arbejdsløs omkring uden at kunne oplyse, at han er i Besiddelse af Midler til sit Underhold, eller

at han idetmindste søger lovligt Erhverv, bliver som Løsgænger at ansee med Straf af Fængsel paa Vand og Brød. Hvor Tvangsarbeidshuse ere indrettede, kan istedetfor Fængsel paa Vand og Brød Arbeide i disse idømmes, saaledes at 6 Dages Tvangsarbeide ansees lige med 1 Dags Fængsel paa Vand og Brød.

§ 2.

Enhver, der ikke vides at have Formue, fast Næringsvei eller anden Stilling, der afgiver Betyggelse for, at han finder sit Underhold uden Skade for det Almindelige, kan Politivriigheden afordre Rede og Rigtighed for, hvorledes han ernærer sig. Findes den Paagjældendes Forklaring enten i sig selv eller efter anstillet Undersøgelse ufyldstgørende, har Politivriigheden at give ham Tilhold om at søge lovligt Erhverv, og forsaauidt han ikke selv kan forskaffe sig Arbeide, at meddele ham Anviisning paa saadant, i hvilken Henseende Fattigbestyrelsen bør være Politiet behjælpelig. Politivriigheden kan derhos foreskrive den Paagjældende Iagttagelsen af saadanne Regler, hvorved den sættes istand til at paasee, at han virkelig søger det af ham opgivne eller ham anviiste Erhverv, og navnlig paalægge ham til visse Tider at møde og derom give fornøden Oplysning. De ommeldte Tilhold skulle tilføres Politiprotokollen med udtrykkelig Tilkjendegivelse om det med sammes Overtrædelse forbundne Strafansvar. Den, der modvillig tilsidesætter de ham i Medfør af det Ovenanførte givne Tilhold, bliver at ansee som Løsgænger.

§ 3.

Den, som selv gjør sig skyldig i Betleri, eller som udsender sine Børn eller Andre, der høre til hans Husstand og ere

hans Myndighed undergivne, for at betle, eller som, vidende om at disse betle, ikke afholder dem derfra, straffes med simpelt Fængsel indtil 8 Uger eller med Fængsel paa Vand og Brød indtil 15 Dage, istedetfor hvilken sidste Straf paa de Steder, hvor Tvangsarbeidshuse ere indrettede, Arbeide i disse kan idømmes efter det i § 1 bestemte Forhold.

§ 4.

Justitsministeriet bestemmer, hvilke Fattig- og Arbeidshuse der, med Hensyn til Straffen for Løsgængerer og Betleri, skulle ansees som Tvangsarbeidshuse, samt af hvilke Jurisdiktioner de kunne afbenyttes; naar saadanne Bestemmelser ere tagne, bringes de ved offentlig Bekjendtgjørelse til almindelig Kundskab.

§ 5.

Naar Nogen paa engang findes skyldig i Løsgængerer og Betleri, bliver kun den for den førstnævnte Forseelse fastsatte Straf at anvende, hvorhos det begaaede Betleri bliver at tage i Betragtning ved Straffegradens Bestemmelse.

§ 6.

Børn under kriminel Lavalder straffes ikke for de i denne Lov omhandlede Forseelser.

1860 – 1900 Forsørgelses- og arbejdsanstalter

Med inspiration fra England og hertugdømmerne Slesvig og Holsten begyndte kommunerne alene eller i fællesskab at opføre forsørgelses- og arbejdsanstalter.

I 1870 var der ca. 270, og i 1885 var der ca. 375 her i blandt anstalten i Gamløse.

Kilde: H. R. Madsen, ”Veiledning til

Practisk Behandling af..... ” 1870 eget forlag.

Eksempel på en vedtægt for N. Forsørgelses- og Arbeidsanstalt.

§ 1

Eiendommen N. med tilliggende Jorder Matr. Nr. 4, 10, ni, af Hartkorn Tdr. Skpr. Fdkr. og med et Areal af c. Tønder Land, som af de fire Sogne i District i Forening er indkjøbt, indrettes til en almindelig Fattigforsørgelses- og Arbeidsanstalt for bemeldte fire Sogne.

§ 2.

Indtil de fire hørsholmske Communer kunne komme overens om, at udgjøre eet Fattigdistrict, skulle følgende Bestemmelser gjælde: De Udgifter, der medgaae til:

- 1. Forrentning af Kjøbesummen og Anlægscapitalen;*
- 2. Eiendommens Drift og Vedligeholdelse;*
- 3. Besætnings og Inventariums Anskaffelse og Vedholdelse;*
- 4. Lys og Varme;*
- 5. Skatter og Afgifter og*
- 6. Bestyrelsesomkostninger udredes af de fire Sogne med Halvdelen beregnet efter Folketallet og Halvdelen efter Hartkornet. Sidste Folketælling lægges altid til Grund. Udgifterne til Føde, Klæder, Sygepleie og Begravelse for de Individer, der af Sognene indlægges paa Anstalten, udredes derimod af det Sogn, som Forsørgelsespligten paahviler.*

§ 3.

En ulønnet Direction, der bestaaer af fire Medlemmer, af hvilke hvert Sogneforstanderskab af sin Midte vælger et, har Overbestyrelsen. Directionen vælger selv sin Formand, hvis Stemme er afgjørende i Tilfælde af Stemmeligbed,

og vedtager selv sin Forretningsorden. Omvalg af Directionen bliver at foretage af Sogneforstanderskaberne i hvert Aars December Maaned; men der er selvfølgelig Intet til Hinder for at gjen-vælge de tidligere Directionsmedlemmer. Directionen repræsenterer uden Indskrænkning Communerne i alle Arbeidsanstalten vedkommende Forhold, og afgjør følgelig alle samme vedkom-mende Spørgsmaal, fastsætter alle reg-lementariske Bestemmelser, antager og afskediger de fornødne Betjente m. v.

§ 4.

Til den locale Bestyrelse antages af Directionen en Inspecteur og hans Hu-stru, med Huusbondes og Madmoders Ret og Myndighed ligeoverfor Lemmerne og Tyendet.

Begge kunne opsiges og opsiges med 3 Maaneders Varsel. Løn og Vilkaar bestemmes af Directionen, foreløbig til 300 Rd. aarlig for Begge foruden Bo-lig, Have, Lys og Varme samt Ret til Afbenyttelse til egen Huusholdning af de til Anstalten indavlede eller indkøbte Levnetsmidler, og endelig 6 pCt, af Nettofortjenesten paa solgte Haandar-beider paa Anstalten. Ansees Medhjælp fornøden for Inspecteuren, kan den bevilges ham af Directionen. Instrux for den locale Bestyrelse meddeles af Di-irectionen. Til at revidere Bøger og Regnskaber antager Directionen en kyndig Mand, imod et aarligt Honorar af indtil 50 Rd.

§ 5.

Optagelse i Anstalten finder kun Sted efter skriftlig Begjæring af vedkommen-de Sogneforstanderskab, affattet efter meddeelt Schema. Directionen kan nægte Optagelsen, naar dertil findes skjellig Grund.

§ 6.

Enhver, der er under Forsørgelse i An-stalten, retter sig ubetinget efter den vedtagne Huusorden, af hvilken ethvert Lem skal have et Exemplar. Klager kunne til enhver Tid forebringes Direc-tionen til Afgjørelse.

§ 7.

Betalingen for de Indlagte saavel som Sognenes Bidrag til Anstalten erlægges 2 Gange aarlig, hver 1ste October og 1ste April, efter Opgjørelse fra Inspec-teuren.

§ 8.

Den hele Bedrift og Oeconomi føres for Anstaltens Regning af Inspecteuren og Hustru under Directionens Control. Lemmernes Forpleining skeer efter den approberede Spisevedtægt.

§ 9.

Sjælesorgen tør forventes overtaget af Districtets Præster efter Omgang, saa-ledes, at Gudstjenesten kan afholdes paa selve Anstalten hver Søn- og Hel-ligdag.

§ 10.

Underviisningen af de i Anstalten op-tagne Børn besørges af en dertil særlig antaget Lærer.

§ 11.

Lægetilsynet bliver at besørge ved en fast antaget Læge.

Eksempel på husorden i uddrag

Huusorden for N. Fattigforsørgelses- og Arbeidsanstalt.

§ 1.

Ethvert Lem er forpligtet til at udføre, hvad Arbeide han formaaer og for-staaer, eller som læres ham. Udbyttet heraf tilfalder Anstalten, undtagen for-saavidt en liden Deel deraf maatte af

Bestyrelsen tillægges Lemmet som Anerkjendelse af Flid og god Opførsel eller som Opmuntring, hvilket da anføres i den ethvert Lem tildeelte Contra-bog, som tillige skal udvise hans daglige Arbeides Beskaffenhed og Mængde.

§ 2.

Udtrædelse af Anstalten skeer efter Forsørgelses Communens Bestemmelse, naar Trangen ansees for ophørt. Dersom Nogen ønsker at udtræde, maa han igjennem Inspecteuren anmelde dette for Sogneforstanderskabet, der ikke kan nægte ham Tilladelse, uden i det Tilfælde, at den Paagældende ikke kan paavise Sandsynlighed for tilstrækkeligt Selverhverv.

§ 3.

Den sædvanlige Tid for Ind- og Udtrædelse er Begyndelsen og Slutningen af hver Maaned.

§ 4.

Kosten er eens for alle Lemmerne. Den maa være tilstrækkelig, sund og reenlig tillavet i Overensstemmelse med Reglementet. Ikkun Directionen kan tilstede Afvigelse fra Spisereglementet for enkelte Personers Vedkommende. Lemmerne maa ikke ryge Tobak i Anstalten, og Brændeviin maa ikke indføres af Lemmerne eller til disse af Fremmede.

§ 5.

Lemmerne benytte deres egne Gangklæder saavidt muligt, og Inspecteuren paaseer, at de holdes ordentlig vedlige. Ere de opslidte, forsynes Lemmerne med Klæder af Anstalten, som dog ikke uden særlig Tilladelse kan medtages ved Afgang fra samme.

§ 6.

Sygdomstilfælde meldes strax for Inspecteuren, der bestemmer om Patientten skal bringes paa Sygehuset.

§ 7.

De forskjellige Kjøen adskilles strengt i Anstalten, dog gjælder dette ikke for smaa Børns Vedkommende. Enkelte gamle Par Ægtefolk, som opføre sig vel, kunne vente at erholde fælles Kamre.

§ 8.

Lemmerne skulle vise Lydighed mod Inspecteuren og deres øvrige Foresatte samt Høflighed og Tjenstvillighed mod hverandre indbyrdes og mod Fremmede. Forinden et Lem tilstedes Adgang til Anstalten, bliver der foretaget en nøiagtig Undersøgelse af dets Person og Effecter, og om fornødent gjøres, underkastes det en grundig Renselse. Alle Lemmer, som ikke ere forhindrede ved Sygdom eller Svagelighed, staae op i Mai, Juni, Juli og August Klokken 5, i Marts, April, September og October Klokken 6 og i November, December, Januar og Februar Klokken 7. Efterat have vadsket sig, begive de sig til Arbeidsstuerne, hvor de nyde deres Davre, hvortil indrømmes 1/2 Time. Fra Davre til Middag er Arbeidstid, dog gives 1/2 Times Frihed til Mellemmad. Klokken 12 spises til Middag, og Lemmerne have Frihed om Sommeren til Klokken 2, om Vinteren til Klokken 1. Arbeidstiden om Eftermiddagen varer til Nadveren, med 1/2 Times Ophold om Sommeren. Nadveren spises Klokken 7. Sengetid om Vinteren Klokken 8, om Sommeren Klokken 9. Naar Lemmerne ere tilsengs, lukkes Huset, og Alt eftersees af Inspecteuren.

§ 9.

Inspecteuren anviser ethvert Lem sit Arbeide, og maa hans Befalinger uvægerligen og uden Indvendinger øieblikkelig udføres. Under Arbejdet bliver ethver Lem paa sin anviste Plads og

udfører sit Arbeide med Flid og Nøiagtighed. Samtale er ikke forbuden, naar Velanstændighed iagttages, og Arbeidet ikke forstyrres. Uanstændig, høirøstet og støiende Tale skal Inspecteu- ren strax standse.

§ 10.

Alle Lemmer skulle hver Søndag bivaane Gudstjenesten, Bibler og Opbyggelsesbøger findes i Anstalten til Lemmer- nes Brug.

§ 11.

Hellig- og Fridage kan Inspecteu- ren give Tilladelse til at gaae ud for at besøge Slægt og Venner. Enhver, som begjærer Tilladelse til at gaae ud, maa angive hvor han gaaer hen, og være hjemme igjen samme Dag, om Vinteren Klokken 6 og om Sommeren Klokken 7 Aften. Tilladelse til længere Tids Fra- værelse maa erhverves af Directionen. Intet Lem kan vente at erholde Ud- gangstegn, med mindre det har opført sig godt i den forledne Uge og ikke har misbrugt den sidst givne Tilladelse. Paa andre Tider maa Inspecteu- ren ikkun undtagelsesviis give Tilladelse til at gaae ud efter bedste Skjøn. Enhver, der gaaer ud, skal være forsynet med et Udgangstegn, hvilket Tegn fremvises paa Forlangende.

§ 12.

Den, der ønsker at besøge Nogen i An- stalten, melder sig for Inspecteu- ren, som giver eller nægter Tilladelsen. I Reglen kunne slige Besøg ikkun tilste- des paa Fridage eller i Fritiden.

§ 13.

Lemmerne maae beflitte sig paa den størst mulige Reenlighed, saavel med Hensyn til deres Legemer som hvad deres Klæder, Redskaber og andre Gjenstande angaaer. Efterladenhed, Uorden, Opsætsighed, Ødelæggelse af

Klæder, Redskaber, Materialier o. desl. paasees alvorligt og straffes i Gjenta- gelsestilfælde efter Reglerne i Plakat af 14de December 1810 §§ 22-24.

§ 14.

Formener et Lem sig forurettet ved In- specteurens Anordninger, maa det ikke- destomindre adlyde ham, men kan kla- ge til Directionen, som da retter Sagen, om Klagen findes grundet.

§ 15.

Ethvert Barn maa, saafremt det er stort nok, stadig besøge Skolen. Inspecteu- ren har at paasee, at de lære deres Lectier og udføre de Arbeider, der ere dem paalagte i Skolen. Den øvrige Tid holdes Børnene til Arbeide og Virksom- hed, især i fri Luft, og maa herved ta- ges særdeles Hensyn til, at de lære No- get, der kan være dem til Nytte i Frem- tiden.

§ 16.

Inspecteu- ren, der er ene ansvarlig for Børnenes Opdragelse, maa med al Iver og Omhu vænne dem til Guds frygt, Sæ- delighed og Flid, og maae Forældrene paa ingen Maade blande sig i Børnenes Opdragelse.

Reglementariske Bestemmelser for N. Fattighuus

1.

Den i Fattighuset ansatte Opsynsmand er underordnet Fattigvæsens-Udvalget, Underudvalget for Fattighusets Besty- relse og Inspecteu- ren. - Han forestaaer det daglige Opsyn med Fattighuset og skal paasee, at der sammesteds hersker Orden og Reenlighed, at Inventariesa- ger, Klæder, Arbeidsmaterialier og de forarbejdede Gjenstande m. v. forsvar- ligen opbevares, og at de arbejdsdygti- ge Fattiglemmer, saavel som de Perso-

ner, der ellers maatte værre henviste til Arbeide i Fattighuset, tilbørligen udfører det dem anviste Arbeide, i hvilken Henseende han har at efterkomme nærvarende Regulativ og de specielle Ordre, der af hans Foresatte blive ham givne. - Han fører nøiagtigt Regnskab over det i Fattighuset udførte Arbeide, og afleverer hver Mandag Morgen til Fattigvæsenets Inspecteur en Fortegnelse over det af hver enkelt Arbeider i den forledne Uge forrettede Arbeide.

2.

Til efter Opsynsmandens Anviisning at reenholde Fattighusets Localer, vadske Lemmernes Tøi, Pleie de Syge og Svalgelige og udføre anden Gierning, ansættes Gangkoner, der lønnes af Fattigvæsenet. - Samtlige Fattighusets Sove- og Arbeidsstuer skulle de hver Morgen stænke og feie, og hver Løverdags vadske disse Localer tilligemed alle Trapper og Gange.

3.

I Fattighuset maa ingen Anden have Ophold end de Fattiglemmer, hvem der af Fattigvæsenet er anvist Bolig der, og de Fattige, hvem Arbeide i Fattighuset er anvist; disse Sidste dog kun saalænge, de ere beskæftigede med deres Arbeide. - Naar Nogen ønsker at indlades i Fattighuset for at tale med Nogen af dem, der have Ophold der, kan dette kun skee med Tilladelse af Opsynsmanden, som har at paasee, at den Vedkommende, efterat have udført sit Ærinde, strax igjen forlader Fattighuset.

4.

Fattighusets Port skal stedse holdes aflaaaset, saa at Ingen uden Opsynsmandens Vidende kan komme ind eller ud, og er Ind- eller Udgang ikkun tilladt Lemmerne til efternævnte Tider,

nemlig:

Morgen: om Sommeren (April-September) fra Kl. 6-7.

Morgen: om Vinteren (October—Marts) fra Kl. 7-8.

Middag: fra Kl. 12-1.

Aften: om Sommeren fra Kl. 7-8.

Aften: om Vinteren fra Kl. 6-7.

Hver Gang Ind- og Udgangen efter det Anførte begynder eller ophører, bliver dette at tilkjendegive ved Ringning med den i Fattiggaarden anbragte Klokke. Tilladelse til, udenfor de ovennævnte Tider, at komme ind i eller forlade Fattighuset, kan for enkelte Tilfælde meddeles et Fattiglem af Inspecteuren eller Opsynsmanden, men ellers kun af et af Underudvalgets Medlemmer.

5.

Enhver, hvem Bolig anvises i Fattighuset, skal forinden sin Optagelse underkastes nøjagtigt Eftersyn paa sin Person. - Viser det sig derved nødvendigt, bliver han at bade og omhyggeligen at rense, hvorhos hans Klæder skulle ud-bages, saafremt han er befunden befængt med Utøi.

6.

I Fattighuset skulle Lemmerne iagttage streng Orden, og er det dem navnlig forbudt uordentligen at henkaste Arbejdsredskaber, Klæder eller Andet; hvorimod saadanne Ting blive med behørig Orden at opbevare paa den ethvert Lem dertil anviste Plads. - Ligeledes have Lemmerne at afholde sig fra at forstyrre Husets Ro ved høirøstet Syngen, Talen, Skjænden eller paa anden Maade.

7.

Nydelse af Brændeviin er forbudt i Fattighuset, og Opsynsmanden vil have at anholde og confiskere den Brændeviin, som Nogen maatte søge at indbringe

der. Ethvert Lem, der enten i eller udenfor Fattighuset bliver antruffet i beruset Tilstand, maa vente at blive anseet med Straf. - Er den Berusede ustyrlig, kan Opsynsmanden indsætte ham i Fattigvæsenets Arrest, dog at han derom strax meddeler Underudvalget og Inspecturen Underretning.

8.

Lemmerne skulle til enhver Tid holde sig reenlige og ordentlige med deres Person og Klædedragt, og med Omhu bevare de dem af Fattigvæsenet leverede Klædningsstykker. - Findes Nogen uren eller befængt med Utøi, bliver han at foranstalte rensset; dog kan Styrtebad ikkun benyttes efter Ordre fra et af Underudvalgets Medlemmer og naar den Vedkommendes Sundhedstilstand ikke er til Hinder derfor. Ogsaa skulle Lemmerne omhyggelig sørge for at holde deres Senge reenlige og nette, og det er strængt forbudt nogensinde at lægge sig paa Sengen med Fodtøi paa, eller om Natten at ligge i Sengen iført sine Gangklæder. Ethvert Lem skal hver Søndag Morgen tage reent Kroplinned paa, og afleverer strax, efter at have skiftet, det smudsige til Vadsknig. - Den 1ste i hver Maaned belægges enhver Seng med rene Lagener.

9.

Lemmerne skulle staae op om Sommeren i det seneste Kl. 6 og om Vinteren i det seneste Kl. 7, og 1/2 Time efter det nævnte Klokkeslet skal Enhver have sin Seng redt. - Om Middagen mellem Kl. 12 og 1 er det Lemmerne tilladt paaklædte (dog uden Fodtøi) at hvile paa deres Senge, men ellers er det ikke tilladt at benytte Sengen om Dagen. - Om Vinteren Kl. 9 og om Sommeren Kl. 10 skal Enhver gaae tilsengs, og alle Lys slukkes. - Undtagelse fra disse

Regler kan finde Sted med Hensyn til Syge eller Svagelige.

10.

De Lemmer, der af Fattigvæsenet henvises til Arbeide paa Fattighusets Arbeidsstuer, skulle med Flid og Orden udføre det dem anviste Arbeide. - Arbeidstiden er om Sommeren fra Kl. 7-12 og fra Kl. 2-8, om Vinteren fra Kl. 8-12 og fra Kl. 1-7, dog med Fritid fra Kl. 10-10½, og om Sommeren fra Kl. 5-5½, om Vinteren fra Kl. 4-4½. Under Arbeidstiden maa Ingen forlade den ham anviste Plads, og Intet foretage, der kan forstyrre hans eget eller Andres Arbeide. - Lempelse med Hensyn til Arbeidstiden kan efter Underudvalgets Bestemmelse finde Sted for svagelige Lemmer. - Paa Søn- og Helligdage ere Lemmerne fritagne for Arbeide.

11.

De i foranstaaende §§ indeholdte Forskrifter finde ogsaa, med Undtagelse af de Bestemmelser, der angaae Boligen i Fattighuset, Anvendelse paa de Fattige, der ikke boe sammesteds, men ere henviste til Arbeide der.

12.

Overtrædelse af de foranstaaende Forskrifter vil medføre Straf efter de gjældende Love og Anordninger. N. Byraad i Udvalget for Fattigvæsenet d. 18.

1891 9. april. Lov om Alderdomsunderstøttelse til værdige trængende udenfor Fattigvæsenet

§ 1.

„Den, der efter at have fyldt sit 60de Aar bliver ude af Stand til at forskaffe sig selv eller dem, overfor hvem der paahviler ham fuld Forsørgelsespligt, det fornødne til Underhold eller til Kur og Pleje i Sygdomstilfælde, skal, for

saa vidt han har Indfødsret, efter de nedenfor angivne Bestemmelser være berettiget til at erholde Alderdomsunderstøttelse. Som ligeberettigede med indfødte anses i fornævnte Henseende en frasepareret eller fraskilt Kone eller en Enke, der ikke selv har Indfødsret, men som er i Ægteskab med eller senest har været i Ægteskab med en Mand med Indfødsret."

NB:

- hermed indføres retten til alderdomsunderstøttelse, såfremt man ikke kan sørge for sig selv.
- som navnet på loven præciserer, så gælder retten ikke, hvis man er under fattigforsorg.
- har man i 10 år forinden, man bliver 60, modtaget fattighjælp var, der ingen ret til ydelse efter denne lov.
- først med socialreformen i 1933 blev fattigforsørgelsen ændret til en retting.
- indtil 1933 var det i en vis udstrækning med hatten i hånden og afhængighed af velvilje hos sognerådsmedlemmer.

1922 Aldersrente

Alderdomsunderstøttelsen for værdigt trængende blev ændret til aldersrente, som alle uformuende personer over 65 år havde ret til, medmindre de havde modtaget fattighjælp inden for de sidste 3 år.

Størrelsen af alderdomsunderstøttelsen var hidtil blevet fastlagt af de enkelte kommuner efter individuelle skøn, men nu blev aldersrenten fastlagt i loven.

1933 Socialreform

Socialpolitisk lovkompleks blev gennemført som en del af Kanslergadeforliget, var en omfattende systematisering og ændring af den hidtil gældende sociale lovgivning, der samledes i fire love:

Lov om Arbejdsanvisning og Arbejdsløshedsforsikring, som var vedtaget året før, drejede sig bl.a. om støtte til såkaldte fortsættelseskasser for derved at forlænge den tid, arbejdsløse kunne få støtte, før de måtte ty til kommunehjælp.

Lov om offentlig Forsorg, der afløste Fattigloven af 1891 og hjælpekasernerne, så særhjælp og kommunehjælp i de fleste tilfælde kunne træde i stedet for det nederste trin, fattighjælpen, der indebar tab af nogle rettigheder, f.eks. valgret.

Lov om Folkeforsikring, som vedrørte sygekasserne, i hvilke alle nu skulle være medlem, de velhavende, dvs. med en indtægt over "sygekassegrænsen", dog kun ydende; derudover var invalideforsikring og aldersrenten under samme lov.

Lov om Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde, betød - bl.a. ved oprettelsen af Direktoratet for Ulykkesforsikringer - en styrkelse af det statslige tilsyn med de obligatoriske arbejdsgiverforsikringer. Erstatninger blev forhøjet, og som noget nyt medførte erhvervs sygdomme erstatningspligt.

Grænserne mellem støttemulighederne blev defineret, så det var klart, hvilken form for støtte man var berettiget til, og sikrede, at der ikke blev ydet hjælp fra

flere kasser på én gang. Nogle takster, f.eks. aldersrenten og invaliderenten, blev pristalsreguleret. En kompliceret kommunal administration forenkledes, bl.a. ved at faste takster trådte i stedet for skøn. Herved formindskedes præget af almisse, og retsprincippet vandt frem. Endelig forøgedes statens tilskud til kommunernes sociale udgifter, og den mellemkommunale refusion fordelte de sociale udgifter mere ligeligt mellem kommunerne.

NB: Med reformen var det slut med fattiglove, der nu erstattedes af Lov om offentlig forsorg.

1956 Folkepension.

Aldersrenten blev efterhånden udbygget, men eksisterede indtil 1956, hvor folkepensionen blev indført.

Tillæg A. Antal fattiglemmer indlagt på anstalten fordelt på kommuner

År	Stenløse-Veksø	Slagslunde-Ganløse	Ølstykke	Farum	Lynge Uggeløse	div.	I alt
1880	30	13	7	16	44	8	118
1881	23	14	9	20	52	18	126
1882	15	18	8	18	47	16	122
1883	20	19	8	15	41	13	116
1884	20	18	6	12	41	23	120
1885	16	16	4	17	41	14	108
1886	14	17	7	14	39	12	103
1889	18	15	6	19	38	?	96
1890	16	14	4	18	30	?	82

Tillæg B. Lemmernes fordeling på alder og køn m. v., Lyng-Uggeløse

År	0-7 år	0-7 år	7-14 år	7-14 år	14-65 år	14-65 år	Over 65 år	Over 65 år	I alt	Heraf Idioter	Blinde, Døvstumme
	dreng	piger	dreng	piger	mænd	kvinder	mænd	kvinder			
1875	2	4	3		5	3	3		20	1	
1876	3	4	4	2	5	4	2		24	3	2
1877	3	6	4	3	9	7	2		35	1	
1878	4	2	6	4	12	7	7	2	44	3	2
1879	3	3	5	4	13	8	8	2	52	2	2
1880	3	2	3	4	15	7	9	1	44	3	2
1881	5	2	1	6	19	6	10	3	52	3	1
1882	5	1	2	6	14	7	9	3	47	2	1
1883	4	3	2	3	6	8	11	4	41	3	2
1884	1	6	4	2	6	6	12	4	41	3	2
1885		3	4	1	5	7	14	7	41	4	2
1886		3	3	3	6	5	13	6	39	3	2
1887	2	2	4	1	7	6	12	4	38	5	2
1888	3	2	5	1	8	4	8	5	36	2	2
1891		1			5	4	6	6	22	3	
1892	1	1		1	6	5	5	3	22	2	1

Tillæg C. Eksempler på lemmers forplejning og løn for arbejde 1883

Navn	Antal Dage	Føde Kr.	Klæder Kr.	Arbejde Art	Arbejde Kr.	Skyldig kommune
N. Pedersen	365	94,90	14,23	Intet		109,13
J. Andersen	294	76,44	39,13	Vævet måtter	12,67	122,64
P. Pedersen	120	31,20		Forsk. arb.	9,00	25,08
C. Nielsen	22	5,72	2,33	Forsk. arb.	1,00	7,53
J. Pedersen	365	94,90	28,71	Røgter	28,80	119,25
P. Nielsen	86	22,36	15,97	Forsk. arb.	6,00	34,41
A. Pedersen	134	34,84	5,26	Flettet siv	6,00	37,11
S. Johansen	365	94,90	20,61	Flettet siv	15,00	108,86
O. Andersen	365	94,90	24,16	Intet		140,96

Tillæg D. Eksempler på lemmernes arbejde

Ved de årlige regnskaber opgjordes de enkelte lemmers arbejde og blev værdisat. Kommunerne fik deres omkostninger reduceret med værdien. Anstalten solgte de fremstillede produkter.

Ud for det enkelte fattiglem blev f.eks. anført:

- flettet Siv
- forskjelligt Arbejde
- intet bestilt
- strikket
- savet Brænde
- vævet Maatter
- syet
- Røgter
- kartet
- Fyrbøder
- tærsket

Salget er detaljeret opført f.eks. i 1880, udvalgte salg:

1050 Cigarer	24,47 Kr.
12 Par Halmsko á 20 Øre	2,40
2,75 Pund Uld kartet og spundet	1,24
2000 Favne Høstbaand á $\frac{3}{4}$ Øre	15,00
1 Maatte og 1 Fodskammel af Siv	1,00
9 Pund Uld kartet	1,44
10 Dusin Maatter	51,00
203 Pund plydset Værk	28,42
6 Maatter	3,00
2 Par Sivsko	0,66
500 Cigarer	11,65

Avisannonce fra Frederiksborg Amts Avis
24. april 1880

Ordforklaring: Høstbånd brugtes til at binde kornet, efter det er mejet med le, sammen til neg.

1 favn = 3 alen = 6 fod = 1,885 meter.



Tillæg E. Eksempler på salg af landbrugsprodukter fra gården

De solgte produkter er detaljeret oplyste i regnskaberne, her et udvalg

2 Pattegrise	16,00 Kr.
4 Svin, Vægt 510 Pund á 34 Øre	173,40 -
4½ Tdr. Rug á 15,35	69,08 -
1 Favn Stenskjærver	22,00 -
2 Tdr Havre	16,75 -
1 Kalv	9,00 -
37 Pund Talg á 20 Øre	7,40 -
1 Kohud	13,50 -
1 Gris	9,00 -
28 Tdr. Kartoffler til Lemmernes Forplejning á 650 Ø	182,00 -
22675 Potter Sød Mælk - á 7 Ø	1587,25 -
Slagtet 7 Svin, Vægt 1361 Pund á 40 Ø, til Lemmer	544,40 -
- 2 Køer, Vægt 725 Pund á 40 Ø, -	290,00 -
Suppeurter, Rødder og Kaal, -	90,00 -
27½ Tdr. Rug á 16½ Kr., -	453,75 -